108STE JAARGANG — NO.: 218 ZATERDAG 21 SEPTEMBER 1991

AMIGOE

VANDAAG

HOEK
...bevredigend...

Preke

Decentralisatie: Heel Interessant maar Werkbaar?

Perez de Cuellar: Waarnemersrol voor VN oneerlijk

Bakers Midden Oosten-reis levert weinig concreets op

DAMASCUS - De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker heeft vrijdag zijn rondreis door het Midden-Oosten beëindigd zonder zekerheid te hebben gekregen of de voor volgende maand geplande Arabisch-Israëlische vredesconferentie doorgaat.

Op het laatste moment hebben de Palestijnen weliswaar nieuwe verwachtingen gewekt door een vooraanstaande vertegenwoordigster uit de door Israël bezette westelijke Jordaanoever met Baker te laten praten. Maar Hanan Ashrawi kreeg niet waar de voorzitter van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie Yasir Arafat op had gehoopt: een Amerikaanse toezegging zich te beijveren voor het zelfbeschikkingsrecht van de Palestijnen. "Er was enige vooruitgang maar niet voldoende", zei Ashrawi. De Palestijnen zijn de enige hoofdrolspelers die nog niet hebben toegezegd de door de Verenigde Staten geïnitieerde vredesconferentie te zullen bijwonen.

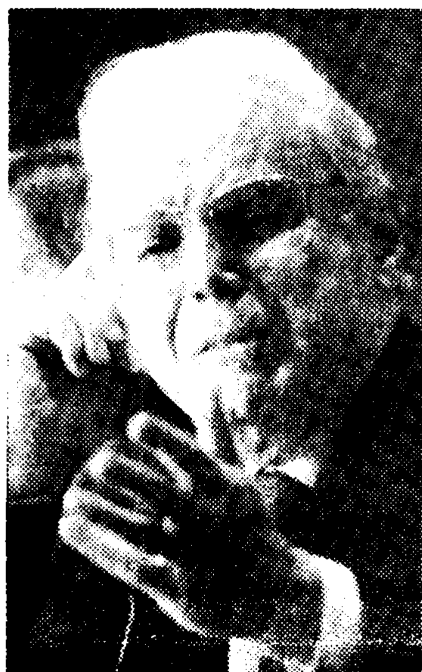
TWEEDE GESPREK

Baker had vrijdag in Damascus nog een vijf uur durend onderhoud met de Syrische president Hafez Al-Assad. Over de resultaten van dit gesprek deed Baker geen mededelingen. President Hafez Al-Assad had al eerder gezegd dat "er niets om over te praten is" op een vredesconferentie als Israël Amerikaans geld gebruikt om de bezette gebieden met joodse nederzettingen vol te bouwen. De Verenigde Staten hebben ondertussen inderdaad het verlenen van bankgaranties voor de woningbouw voor immigranten aan Israël uitgesteld voor een paar maanden om de vredesconferentie te redden. In Israël is men witheet over de Amerikaanse koppeling van de Midden Oosten-conferentie aan het Israëlische nederzettingenbeleid. Het tweede gesprek van Baker met Hafez Al-Assad tijdens deze zevende Midden Oostenreis van Baker sinds de Golfoorlog stond niet op de agenda.

Amerikaanse en Arabische functionarissen zeiden bij het vertrek van de minister uit Damascus dat Baker enige vooruitgang heeft geboekt maar dat nog geen volledige overeenstemming is over de belangrijkste doeleinden en het raamwerk van de conferentie. Volgens hen wordt in de brieven met Amerikaanse beloftes die Baker aan alle betrokkenen heeft overhandigd nog eens de huidige Amerikaanse politiek herbevestigd. Het Palestijnse zelfbeschikkingsrecht hoort hier niet toe.

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Javier Perez de Cuellar, noemde een mogelijke rol voor de VN als waarnemer op de Midden-Oosten-conferentie "onvoldoende en oneerlijk". "We moeten niet vergeten dat Israël een creatie is van de VN en dat de VN-resoluties 242 en 338 het raamwerk bieden voor een oplossing in het Midden-Oosten", aldus Perez de Cuellar. De VN-secretaris-generaal zei dat hij begrepen had dat de VS en de SU voor de VN en voor de Europese Gemeenschap alleen een rol als waarnemer zien weggelegd. Maar voor de VN is dat "niet genoeg". Volgens Perez de Cuellar kan een regionale organisatie als de EG niet op hetzelfde niveau worden geplaatst als een wereldwijde organisatie. Israël, dat de VN wantrouwt, heeft in de voorbereidingen voor de conferentie met tegenzin ingestemd in een waarnemersrol voor de VN.

Secretaris stapt op

■ *NEW YORK - Javier Perez de Cuellar heeft tijdens een persconferentie bevestigd dat hij tegen het einde van dit jaar gaat opstappen bij de Verenigde Naties als secretaris generaal. Het eerste overleg binnen de Veiligheidsraad over een eventuele opvolger is al gepleegd.* (AFP-satellietfoto)

Watersnood in Vietnam: 25 doden

HANOI - Overstromingen hebben in de vruchtbare Mekong-delta in Vietnam tot nu toe 25 mensen het leven gekost. Mensen zijn massaal rijst gaan hamsteren, meldde het Viëtnamese staatspersbureau.

Volgens het persbureau zijn het de grootste overstromingen sinds 1978. Vijf van de zes zuidelijke provincies die de rijstschuur van het land vormen, zijn getroffen. In het gebied moet de herfstoogst nog binnengehaald worden. Ongeveer vijftigduizend huizen, scholen en medische hulpposten in dorpen zijn door het water verwoest. Als de oogst in het zuiden verloren gaat, moet Viëtnam met een moeilijk jaar rekenen. De oogst in het noorden was al matig wegens slecht weer en een wormenplaag. De prijs van rijst is de laatste dagen met vijftig procent gestegen.

Budapest bezorgd over Joegoslavië

BUDAPEST - De Hongaarse regering heeft in verband met de oplopende spanning in het buurland Joegoslavië het leger aan de grens met Joegoslavië versterkt. Volgens een regeringswoordvoerder zijn ook politie-eenheden van Budapest naar het grensgebied overgebracht.

De Hongaarse minister van Buitenlandse zaken, Geza Jeszenszky, zei tijdens een persconferentie zeer bezorgd te zijn over de ontwikkelingen in Joegoslavië. Om die reden had zijn regering vrijdag gevraagd om de bijeenkomst van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Hongarije wil niet bij het conflict worden betrokken. "Wij zullen niet reageren op provocaties", aldus Jeszenszky. Volgens de bewindsman bedreigt de strijd in Joegoslavië de stabiliteit in de gehele regio en de vrede in Europa. De toestand van de tweehonderdduizend etnische Hongaren in de Servische provincie Vojvodina noemde hij "alarmerend". Volgens Budapest houdt de vluchtelingenstroom uit Kroatië aan.

Irak gaat naar OPEC

NICOSIA - Irak woont de vergadering van de OPEC in Genève bij. Zo heeft het officiële Iraakse persbureau meegedeeld.

Minister van Olie Ussama Abdel-Razzak Al-Heeti is met bestemming Genève vertrokken. Hij zal met zijn collega-ministers van de dertien OPEC-landen van gedachten wisselen over de olie-markt in het algemeen en over het op peil houden van de olieprijzen in het bijzonder. Eerder gaf de voorzitter van de Organisatie van Olieëxporterende landen (OPEC) te verstaan dat het mogelijk is de olieprijs op 21 dollar per vat te consolideren. Het voorzitterschap van de OPEC berust bij Venezuela en wel bij Olieminister Celestino Armas. Hij stelt zich voor dat de richtprijs bij het ingaan van het winterseizoen bereikt zal zijn. Op het ogenblik bedraagt de prijs negentien dollar per vat.

Overlopers naar Kroatische garde

■ *VARAZDIN - Een aantal soldaten van het federale leger van Joegoslavië, gelegerd in de Jalkovacke Zrtve kazerne in centraal Varazdin, besloot zich te scharen aan de kant van de Kroaten. Als groep rende men met de handen in de hoogte naar de Kroatische gelederen.* (AFP-satellietfoto)

V-raad bijeen over Joegoslavië

Kroatië wil blokkade opheffen om offensief leger te voorkomen

ZAGREB/BELGRADO - De grote pantserkolonne van het Joegoslavische federale leger heeft zich in de nacht van vrijdag op zaterdag ingegraven in Slavonië in het oosten van Kroatië. Dat heeft Radio-Zagreb bekendgemaakt. Het heeft er alle schijn van dat het leger zich opmaakt voor een groot offensief tegen de steden Vukovar, Osijek en Vinkovic. In deze drie plaatsen bleef het 's nachts relatief rustig. In steden en dorpen in andere delen van Kroatië daarentegen kwam het opnieuw tot zware gevechten. De Kroatische president Franjo Tudjman tracht op het laatste moment met toezeggingen een grootschalig offensief van het leger te voorkomen. Tudjman bood vrijdagavond aan de blokkades van federale kazernes door Kroatische gardisten op te heffen op voorwaarde dat het leger zich van offensieve daden onthoudt. Tot nu toe heeft Belgrado niet op het aanbod van de Kroatische president gereageerd. De spoedzitting van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties ging uiteen zonder dat er een besluit was genomen.

De voorzitter van de Veiligheidsraad, de Fransman Jean Bernard Merimee, verklaarde na afloop dat hij nu de mening kent van alle vijftien leden van de Raad. Hij gaat nu met hen bilateraal overleg plegen. De Veiligheidsraad kwam vrijdagavond bijeen om de kwestie Joegoslavië te bespreken. De roep om bemoeienis van de VN in het conflict werd vrijdag steeds luider. Canada en Australië vroegen donderdagavond al om een spoedzitting van de V-raad. In de loop van vrijdag sloten ook Oostenrijk, Polen, Frankrijk en Duitsland zich daar bij aan.

Secretaris-generaal Perez de Cuellar van de VN zei vrijdag dat het "extreem gevaarlijk" zou zijn om het conflict in Joegoslavië nog meer te laten escaleren. "Het is een interne kwestie. Dat is duidelijk. Maar het is extreem gevaarlijk om de situatie zo voort te laten duren." Het handvest van de VN verdedigt het principe van niet-inmenging in de interne aangelegenheden van een lidstaat, maar de internationale gemeenschap kan militair ingrijpen als de internationale veiligheid en vrede op het spel staat.

Volgens het Kroatische persbureau HINA stond er in de brief van de Kroatische president Tudjman dat hij van zijn kant "opdracht (zou) geven de blokkades op te heffen rond de (federale) kazernes, wat water, electriciteit en proviandering betreft". De brief was gericht aan de Joegoslavische minister van Defensie, Veljko Kadijevic. Deze zei eerder in een vraaggespek met de Britse televisiezender ITN dat het jongste offensief van het leger beoogt alle omsingelde kazernes "geheel te bevrijden". De federale troepen zitten daar al dagen vast afgesloten van water en electriciteit. Ook krijgen zij geen voedsel meer.

ONHOUDBAAR

Volgens Kadijevic verkeren de manschappen in de kazernes in een onhoudbare situatie en kan het leger "niet toestaan dat zij binnen twee tot drie dagen geheel worden vernietigd". "Het gaat niet meer om geduld of psychische weerstand, maar om het feit dat zij fysiek aan het einde zijn, dat zij dood gaan van dorst en dat zij onder vuur liggen van de tegenstander", zo zei hij.

Volgens Zagreb lag het zwaartepunt van de gevechten gedurende de nacht in het zuiden van Kroatië aan de Dalmatische kust. Nadat 's avonds de havenstad Split onder vuur kwam te liggen breidde de strijd zich tegen de ochtend uit naar Sinj, dertig kilometer ten noorden. Ook in Sibenik werd de hele nacht gevochten. In de hoofdstad Zagreb bleef het rustig. Volgens Radio Zagreb heeft de Joegoslavische onderminister van Defensie, admiraal Stane Brovet, de Bosnische leiders verzekerd dat de kolonne pantserwagens door Bosnië-Hercogowina op weg is naar Kroatië.

SLAG VUKOVAR

In de Kroatische stad Vukovar in Slavonië werden vrijdagnamiddag zware straatgevechten gevoerd tussen Kroatische milities en Servische guerrillastrijders. Radio Belgrado meldde dat de Kroatische troepen van de rand van de stad naar het centrum werden teruggedrongen. De gevechten, soms van huis tot huis, zouden bloedig zijn en met veel verliezen gepaard gaan. De buitenwijken in het zuidwesten van de stad waren vrijdagavond al in handen van het federale leger en Servische strijders. Een televisiestation uit Belgrado meldde dat bij de gevechten in Vukovar ruim driehonderd tanks betrokken zijn. Volgens waarnemers in de Joegoslavische hoofdstad zou het om het meest omvangrijke offensief gaan van het federale leger tegen de Kroaten sinds het begin van de oorlog, op 25 juni. Vukovar is al 28 dagen achtereen het doelwit van bombardementen en aanvallen van het leger en Servische guerrillastrijders.

George Bush:

Castro's dagen geteld

CHICAGO - De dagen van Fidel Castro als president van Cuba zijn geteld. Deze voorspelling is afkomstig van Castro's Amerikaanse collega George Bush.

Fidel Castro zal hetzelfde lot ondergaan als de andere communistische leiders die verstoten zijn, aldus Bush. Het ogenblik dat de Cubaanse bevolking het lot in eigen hand wil nemen en opnieuw wil toetreden tot de familie van de vrije volkeren op het Westelijk halfrond kan wel eens dichterbij zijn dan Fidel Castro zich kan voorstellen, zo merkte de Amerikaanse president op in een toespraak tot de Spaans-Noordamerikaanse Kamer van Koophandel in Chicago. Wanneer dat gebeurt dan zal het iedereen duidelijk zijn dat we inderdaad een nieuw tijdperk zijn binnengetreden van vrijheid en geluk. Aldus Bush. "Vandaag horen wij de dictatuur van Castro piepen en kraken en zien haar steeds verder ineenstorten. De dag komt dat het Cubaanse volk zijn lot in eigen hand kan nemen en zich kan verenigen met de Amerikaanse familie van vrije naties."

Presidentiele decreten ondemocratisch genoemd:

Parlement Rusland neemt Boris Jeltsin op korrel

MOSKOU - Het parlement van de Russische federatie heeft vrijdag besloten te debatteren over de toegenomen macht van president Boris Jeltsin. Op de tweede dag van de zitting van het parlement noemden verscheidene afgevaardigden recente decreten van Jeltsin ondemocratisch.

Na de mislukte couppoging vorige maand heeft Jeltsin alle regeringsverantwoordelijkheid in de federatie naar zich toegetrokken en zich het recht toegeëigend alle leiders van de Russische departementen te benoemen. De parlementsleden namen ook een motie aan die de Russische regering ervan beschuldigt onvoldoende te doen voor economisch herstel, vooral in de landbouw.

Jeltsin heeft de twee dagen van debatten verstek laten gaan, wegens lichte hartklachten. Verschillende afgevaardigden uitten echter het vermoeden dat de president zijn zwakke gezondheid misbruikte om een confrontatie uit de weg te gaan. Jeltsin stond vrijdagavond op het punt te vertrekken voor een speciale missie naar de Kaukasus om daar een oplossing te zoeken voor het conflict rond de Armeense enclave Nagorny-Karabach in de republiek Azerbajdzjan.

Lokkertje: Vrijwaring uitlevering aan VS

Drugsbazen Bolivia geven zich over

LA PAZ - In Bolivia heeft zich opnieuw een drugsbaron bij de politie aangegeven, meldde de regering vrijdag. Oscar Roca meldde zich donderdag bij de politie van het vliegveld Santa Cruz. Hij werd overgevlogen naar de hoofdstad La Paz om daar terecht te staan.

De regering heeft drugsproducenten en -smokkelaars 120 dagen de tijd gegeven om zich aan te geven. Doen zij dat, dan zullen zij niet uitgeleverd worden aan de Verenigde Staten. Zij moeten wel gewoon terechtstaan en al hun crimineel vermogen afstaan. Afgelopen zondag meldde zich het hoofd van het grootste drugskartel, Hugo Rivero van het kartel van Santa Ana.

Volgens de regering bewijst de overgave van vijf leiders dat het plan werkt. Maar een voormalig drugsbestrijders, generaal B.D. Lucio Anez, verklaarde dat de georganiseerde misdaadbendes onder nieuwe bazen gewoon hun bedrijf zullen voortzetten.

Nauwere samenwerking met Staten

Venezolaanse congresleden: optimisme over Isla-toekomst

WILLEMSTAD — De Venezolaanse parlementaire delegatie die deze week Curaçao bezocht is optimistisch gestemd dat er een voor alle bevredigende oplossing komt voor de Isla raffinaderij, waardoor het contract verlengd kan worden, het bedrijf operationeel blijft en concurrend wordt. De enorme investering - het bedrag van 1000 miljoen dollar werd genoemd - zal wel collectief opgebracht moeten worden: naast Venezuela, zullen ook Nederland en eventueel privé ondernemingen moeten bijdragen. Zo werd gisteren duidelijk op een persconferentie tot besluit van het bezoek van de gasten uit Caracas. Vanmiddag, voor vertrek van de delegatie, werd een gemeenschappelijke verklaring getekend door de delegatievoorzitter, Jose Masicobetre en Statenvoorzitter Rufus McWilliam waarin de samenwerking tussen de parlementen op verschillende gebieden wordt geregeld en er een aanzet wordt gedaan om te komen tot een Venezolaans-Antilliaans 'contactplan', volgens het model dat er nu al bestaat tussen de parlementen van het koninkrijk. McWilliam en zijn Venezolaanse gasten blijken uitermate tevreden over het bezoek, het eerste ooit van een delegatie van het congres van het buurland. McWilliam noemde de ontmoetingen 'zeer vruchtbaar' en zei dat de Venezolanen, die grote invloed hebben in hun land, veel informatie hebben gekregen. Ook de leider van de Venezolaanse delegatie bleek onder de indruk van wat zich hier afspeelt. "Het was een buitengewoon bezoek, we zijn bijzonder onder de indruk."

De Venezolanen hebben vertegenwoordigers van onder andere de landsoverheid en het eilandbestuur bezocht, evenals de Isla en de dokmaatschappij. Dat was belangrijk omdat PDVSA van plan is zelf een rederij op te zetten met 22 tankers, hetgeen business kan betekenen voor de CDM, die zijn vleugels naar de regio al uitsloeg.

Verder zijn ze ook naar St. Maarten geweest. De toeristen-industrie op dat eiland was voor hen een hele gewaarwording, niet op de laatste plaats omdat Venezuela nu pas gaat werken aan opvijzeling van het toeristisch produkt in eigen land.

Vanmiddag voor vertrek tekende men een verklaring waarin melding wordt gemaakt van samenwerking op het gebied van preventieve en repressieve drugsbestrijding, toerisme en de nodige Isla-investeringen; verder moet er een gemengde commissie komen die de Venezolaanse handel gaat inlichten en begeleiden over de mogelijkheden die het nieuwe EG associatiebesluit te bieden heeft; tevens zal er een permanente gemengde Antilliaans/Venezolaanse parlementaire commissie moeten komen. Op die wijze zal het contact tussen de beide parlementen levendig blijven en zullen de parlementen ieder bij hun regeringen kunnen aankloppen als dat nodig is.

Verschillende parlementariërs beloofden dat ze dat, wat de Isla en drugsbestrijding betreft, nu al in hoge politieke regionen zeer zeker zullen doen. Dat is ook het geval voor de Curaçaose wens een preferentiële brandstoftarief te krijgen. Daarover is al op hoog politiek niveau overleg geweest, maar er is nooit wat concreets uit de bus gerold. "Deze processen duren doorgaans lang," meldde het lid van energiecommissie van de senaat, Pais-Avila van de partij MAS. Hij benadrukte wel dat zo'n preferentiële behandeling wat de Antillen betreft op zich wel op zijn plaats is.

Over de Isla en de nodige investeringen werden weliswaar geen concrete toezeggingen gedaan, maar de Venezolanen hebben een goede indruk gekregen van het reilen en zeilen bij deze PDVSA-dochter. "Het gaat goed bij de Isla en wij hebben er allemaal belang bij dat er een oplossing komt voor de investeringsproblematiek. Ik ben er wel van overtuigd dat het huurcontract (dat in '94 afloopt) verlengd wordt," zei de vice-voorzitter van het congres.

Over de boodschap van Statenvoorzitter McWilliam dat er een uitleveringsverdrag moet komen tussen de Antillen en Venezuela zei een van de delegatieleden dat men dit met de regering en met name Buitenlandse zaken een en ander zullen plaatsen in het licht van andere reeds bestaande verdragen (met derden). McWilliam erkende dat een dergelijk verdrag alleen via Den Haag (het koninkrijk) en Venezuela kan worden geregeld en dat de Staten de regering in Willemstad zullen verzoeken dit met de collega's in Den Haag te bespreken. Het zelfde geldt ook voor de uitlevering van gevangenen die vastzitten in de respectievelijke landen. De mogelijkheid moet worden geopend dat ze hun straf in eigen land uitzitten hoewel het verschil in strafmaat tussen de landen weleens een probleem zou kunnen zijn, aldus McWilliam.

Vice-voorzitter Masicobetre zei niet te vrezen dat Venezuela het volgende 'drugsland' wordt van Zuid Amerika nu de drugsbaronnen in Colombia onder vuur staan. "Venezuela had en heeft een transito-functie, maar het vebruik is in ons land nooit een probleem geweest terwijl Venezuela, anders dan Colombia, geen producent van drugs is. "We zullen geen tweede Colombia worden."

■ *WILLEMSTAD — Pan American Health Organization (PAHO) is in samenwerking met de hygiënische dienst van de GGD afgelopen maandag een cursus gestart, waarvan het doel is om te komen tot een controle-systeem op de kwaliteit van voedsel. Specialisten uit St.Maarten en Bonaire doen ook mee aan de cursus, om zo hun kennis over inspectie op voeding uit te breiden.*

■*WILLEMSTAD — Kitland Chong, directeur van ALM, ondertekent het contract met de Nationale Investeringsbank (NA) en Heller Financial Inc., waarbij nieuwe financiering van twee DC-9's gistermiddag feit werd. Op de foto van links naar rechts: Boudewijn Hoek, directeur van de Nationale Investeringsbank (NA), premier Maria Liberia-Peters, Kitland Chong, Philip Martis, financieel directeur van de ALM en Michael Stern, managing-director van Heller Financial Inc. Daarachter Marius Meurs, directeur van de Nationale Investeringsbank (NA).*

Op de andere foto de overhandiging door premier Maria Liberia-Peters van een bedrag van 15 duizend gulden aan de stichting Pro Alfa, geschonken door ALM en de Nationale Investeringsbank.

Met NIB en Heller Financial Inc.

ALM ondertekent contract nieuwe financiering DC-9's

WILLEMSTAD —De ALM heeft gisteren met de Nationale Investeringsbank van de Nederlandse Antillen en Heller Financial Incorporated een contract getekend waarbij de nieuwe financiering van de twee DC-9's van de luchtvaartmaatschappij een feit is. De herfinanciering van 40 milioen dollar brengt de twee DC-9's terug bij de ALM.

De ALM kocht de twee vliegtuigen in 1982. In 1987 werd Curaçao Aircraft Leasing Company (CALCO) opgericht, kocht de twee DC-9's van de ALM en leasde de vliegtuigen aan de luchtvaartmaatschappij. Bij CALCO waren Security Pacific Bank en het eilandgebied Curaçao de financierders. CALCO wordt binnenkort opgeheven. Met de herfinanciering door de Nationale Investeringsbank en Heller Financial Incorporated vallen bepaalde voorwaarden die bij de oude financiering golden af, zoals bij voorbeeld de verplichting dat 75 procent van de capaciteit van de twee DC-9's op Amerikaans grondgebied moest worden aangewend. Daarnaast wordt de schuld van 30 miljoen dollar aan Security Pacific Bank en het eilandgebied met de herfinanciering afgelost.

Directeur van de ALM, Kitland Chong, sprak gistermiddag bij de officiële ondertekening van het contract, over een zeer belangrijke financiële overeenkomst en een stap in de goede richting. De herfinanciering geeft de ALM, volgens de directeur betere toekomstperspectieven. "Het geeft ons meer flexibiliteit in onze strategiën om de ontwikkelingen in de regionale en internationale reiswereld aan te pakken." Ook zei hij dat het afvallen van de voorwaarden waaraan de ALM zich bij de oude financiering moest houden, de luchtvaartmaatschappij nu met betere financiële condities werkt. "We hoeven ons nu ook geen beperkingen meer te laten opleggen, die het functioneren van de ALM bemoeilijken." Overigens komt 30 miljoen dollar voor rekening van de Nationale Investeringsbank en tien miljoen voor Heller Financial Incorporated.

Premier Maria Liberia-Peters, vertegenwoordiger van de overheid als grootste aandeelhouder van de ALM, was zeer verheugd over de ondertekening van het contract met de Nationale Investeringsbank en Heller Financial Incorporated. "De ALM moest vele jaren door donkere wolken en slecht weer. De reorganisatie van de maatschappij jaren geleden liet vele littekens achter en een relatief zwakke ALM." De premier zei dat het contract in overeenstemming is met het doel van de overheid, namelijk projecten te financieren met buitenlands kapitaal.

Boudewijn Hoek, directeur van de Nationale Investeringsbank, noemde het bevredigend dat de bank, ook al is het een commerciele instantie, een bijdrage kan leveren aan de Antilliaanse gemeenschap door buitenlands kapitaal te investeren. "Bankiers zijn ook humaan." De Nationale Investeringsbak heeft de grens van honderd miljoen gulden voor leningen aan de Antillen, overschreden en is nu halverwege de grens van tweehonderd miljoen gulden. "Het is onze bedoeling een deel van die leningen bij andere partijen onder te brengen om de kring van buitenlandse investeerders in de Antillen te vergroten. Dit geeft ons de mogelijkheid om de gelden die bij ons terug komen, te herinvesteren."

Steekpartij

WILLEMSTAD — Vrijdagmorgen vond aan de Timorweg een steekpartij plaats. Een liefdeskwestie was de aanleiding voor drie mannen om elkaar met een mes te lijf te gaan. Een van de vechtersbazen kreeg twee steken in de borst en rende weg. Thuis aangekomen werd hij onmiddellijk naar het ziekenhuis gebracht. Het slachtoffer verkeert inmiddels buiten levensgevaar. De twee andere mannen zijn aangehouden en meegenomen voor verder verhoor.

Vijftien duizend gulden

ALM en Nationale Investeringbank schenken bedrag aan Pro Alfa

WILLEMSTAD —De ALM en de Nationale Investeringsbank hebben gistermiddag bij de officiële ondertekening van het contract voor de nieuwe financiering van de twee DC-9's, een bedrag van 15 duizend gulden geschonken aan de Pro Alfa stichting.

Deze stichting richt zich op het lees-en schrijfonderwijs aan analfabeten. Pro Alfa hoopt in het jaar 2000 een groot deel van de analfabeten te hebben leren lezen en schrijven. De stichting werd in 1989 opgericht. Premier Maria Liberia-Peters zei bij de ondertekening van het contract dat de laatste analyse door Sede Antia omtrent drop-outs, een alarmerende situatie schetste. "Wat de aandacht trok was dat 25 procent van de jongeren de school verliet, zonder dat ze voorbereid waren om te kunnen gaan werken. Wat nog schadelijker is, is dat ze sneller sociaal gehandicapt raken, omdat ze niet kunnen lezen, noch schrijven." Een vertegenwoordiger van Pro Alfa noemde de gift van 15 duizend gulden een enorme verrassing.

Volgende week in Nederland:

Smits en Mendes gaan Snip "halen"

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Dito Mendes en minister van handel, Chucho Smits, zullen medio volgende week in Nederland op uitnodiging van de KLM de officiële overdracht van het toestel De Snip aan de Antilliaanse regering bijwonen.

Het gerestaureerde vliegtuig dat de eerste transatlantische vlucht van Nederland naar Curaçao maakte, zal bij die gelegenheid aan Smits worden overgedragen die het op zijn beurt aan Mendes overdraagt. Mendes zal het toestel dan weer aan het bestuur van het Curacaosch Museum overdragen. Een probleem vormt nog de lokatie waar De Snip moeten komen te staan. Mendes verklaarde gisteren aan de Amigoe dat het Quarantainegebouw nog altijd de meest geschikte lokatie is, "maar we zijn nog niet zover."

Mendes is gisteravond naar Nederland gereisd, Smits gaat op dinsdag. Op woensdag vindt de symbolische overdracht van De Snip plaats. Dit toestel, dat de KLM geheel gerestaureerd heeft, zal uiteindelijk bij het museum op Curaçao terecht komen. Het historische toestel zal echter voorlopig niet naar Willemstad kunnen komen omdat er nog geen goede plaats voor is gevonden.

Minister Smits verklaarde aan de Amigoe ook Schiphol te zullen bezoeken. Hij blijft er tot het einde van de volgende week in Nederland.

■ WILLEMSTAD — Donderdagavond vond in het ITC een lezing plaats over funktie evaluatie op initiatief van gedeputeerde van personeelszaken Ricardo Isebia. Aanwezig waren hoofden van overheidsdiensten, vertegenwoordigers van de ABVO en de BTG en een delegatie van het eilandgebied Bonaire. Twee deskundigen gaven uitleg over het projekt dat in twee etappes zal worden ingevoerd. De eerste cursus zal begin november starten.

Dichteres signeert

WILLEMSTAD — De dichteres Desirée Morales-Valkenberg zal aan het eind van deze maand gedichten uit haar bundel 'Con el espejo del alma' voorlezen in L'Ambiance in Bloempot shopping center. De datum van de officiële presentatie van haar bundel, waarin de gedichten zowel in het Spaans als in het Engels staan afgedrukt, zal ook binnenkort bekend worden gemaakt. Iedereen die inmiddels over de bundel beschikt en deze wil laten signeren, kan bij Valco aan de Santa Rosaweg terecht. De dichteres is gaarne bereid de in Puerto Rico bij Editorial Cultural Inc. (Francisco Vasces) en door Esmaco Printers gedrukte dichtbundel, die volgens haar op Curaçao 'loopt als een trein' voor lezers te signeren. 'Con el espejo del alma' is te koop bij Mensings Caminada en Van Dorp Eddine.

Volgende week in Zoetermeer:

Vreemde talen-vraagstuk onderwerp conferentie

WILLEMSTAD — Gedeputeerde van onderwijs Dito Mendes zal komende maandag in Zoetermeer present zijn bij de opening van de door het Nederlandse ministerie van Onderwijs en Wetenschappen georganiseerde Vreemde talen-conferentie. Ook vertegenwoordigers van de andere eilanden zijn er aanwezig. Mendes zal verder in Den Haag 'enige druk' zetten om zo spoedig mogelijk uitsluitsel te krijgen over het NIB-onderzoek naar de Sonesta-budgetoverschrijding en de financiering daarvan. Hij verwacht echter nog geen definitieve antwoorden.

Mendes verklaarde dat het Nederlandse Ministerie van Onderwijs speciaal voor de vreemde talen problematiek van Antillianen een conferentie organiseert. Dit vraagstuk speelt immers ook in Nederland, met de komst van grote aantallen studenten en anderen van deze eilanden. Nederlands is voor velen een groot struikelblok. De opening wordt maandag gedaan door de staatssecretaris van onderwijs Van Wallage. Namens Curaçao nemen verschillende mensen deel aan de conferentie, zoals die van Sedukal, Sitek en de stichting die zich bezig houdt met de vervaardiging van lesmateriaal.

De gedeputeerde zal ook nagaan hoe het staat met het NIB-onderzoek naar de Sonesta-budgetoverschrijding en trachten een 'tijdschema' te krijgen waarbinnen uitsluitsel kan worden verwacht. "Ik zal ze duidelijk maken dat er hier problemen kunnen komen indien er niet snel duidelijkheid komt," aldus Mendes. Het is nog niet bekend hoe de extra 16 miljoen gefinancieerd zal worden.

Indien daarom gevraagd wordt zal Mendes ook de motie toelichten die de eilandsraad van Curaçao deze week unaniem goedkeurde over een aparte status vooor Curaçao. "Ik denk echter dat de motie klare taal spreekt en weinig toelichting vereist. Dát is wat alle politieke partijen op Curaçao wensen," zei Mendes, die Curaçaose woordvoerder is op het staatkundig topoverleg dat volgende maand op Bonaire wordt gehouden. Hij verwacht ook daarover de nodige voorbereidende besprekingen te zullen houden tijdens zijn bezoek aan Nederland.

Gezaghebber zondag in 'Papia un, Papia Dos'

WILLEMSTAD —Radio Korsow FM laat aanstaande zondag in haar programma 'Papia Un, Papia Dos' gezaghebber Elmer Wilsoe aan het woord over 'bewaking in de wijk'. Ook wordt de economische en toeristische ontwikkeling op Curaçao onder de loep genomen. Het programma wordt van 11 tot 1 uur 's middags uitgezonden.

Grootse PSC-reünie vanavond op school

WILLEMSTAD — Oud-leerlingen, oud-leraren en leraren van het Peter Stuyvesant College worden vanavond allemaal verwacht op de Ban Topa op het schoolplein van de school. Er zal muziek zijn, een dansvloer, eettentjes met allerlei lekkernijen en volop PSC-souvenirs. In de lerarenkamer is een fototentoonstelling ingericht waar vijftig jaar schoolverdriet en schoolplezier weer in de herinnering wordt teruggeroepen. Vooral de gasten uit het buitenland, er zijn oudleerlingen uit Nederland, uit de V.S. uit Suriname en zelfs uit Brazilië, gebruiken deze reünie, hopen dat de oud-leerlingen die op Curaçao zijn gebleven of weer naar Curaçao zijn teruggekomen om hier hun leven op te bouwen vanavond zullen komen.

Daphne Labega, een van de organisatrices, vertelde dat de buitenlandse gasten tot nu toe vooral die groep gemist heeft. Toen zij daarnaar ging informeren bleek dat verschillenden zich gekwetst voelden omdat zij geen persoonlijke uitnodiging hadden gekregen. Dat is erg jammer, maar zij hoopt toch dat zij zich hierover heen kunnen zetten en wel vanavond zullen komen, omdat dit de gelegenheid is om oude bekenden weer eens te ontmoeten, oude herinneringen op te halen, nog eens te kunnen lachen om verdrietigheidjes van vroeger en eindelijk eens je hart te kunnen luchten over dat onvoldoende die eigenlijk een tien had moeten zijn.

Van de oud-docenten die nu in het buitenland wonen zullen aanwezig zijn mej. Heidenreich, het echtpaar Radstake-Daansen, Annie Slokkers, Mien Sprockel, mej. Vervuurt en een paar docenten die tevens oud-leerling zijn. Ook zijn de drie dochters van de heer Meyer, de eerste directeur van de A.M.S. voor deze gelegenheid naar Curaçao gekomen. Zij hebben de albums meegebracht die hun vader tot aan zijn dood in 1971 heeft bijgehouden met gegevens over zijn oud-leerlingen en zij zullen die albums vanavond aanbieden voor het archief van de school. De Ban Topa wordt gehouden van 20.00 tot 24.00 uur en kost Nafl.2,50 p.p.

WILLEMSTAD — Met [d]e ondertekening van vier [pr]otocollen, gisteren op een [e]conomische minitop in Wil[le]mstad, is een concrete stap [ge]zet naar de decentralisatie [va]n Handel, Industrie en Werk[g]elegenheid (HIW) van de [la]ndsoverheid naar de [ei]landen en clustering, op [C]uraçao, van HIW en SEP in [d]e nieuwe Dienst Economi[s]che Zaken. De feitelijke decen[tr]alisatie wordt per 1 [n]ovember a.s. een feit. De [pr]otocollen regelen de samen[w]erking tussen de landsover[h]eid en de eilanden op ver[s]chillende gebieden. Namens [d]e Antilliaanse regering [te]kende premier Maria [L]iberia, gedeputeerde Dito [M]endes tekende namens [C]uraçao, gedeputeerde [D]ennis Pantophlet namens [S]t. Maarten, de waarnemend [g]ezaghebber van Bonaire, [R]ichard Dammers, zette [R]enzo zijn handtekening [o]nder de protocollen; dat was [o]ok het geval voor gezag[h]ebber Sidney Sorton van [Sa]ba en de waarnemend gezag[h]ebber van Statius, Fortin.

PERSONEEL UITERST ONTEVREDEN

Smits: "Eilandelijke economieën fictie"

HIW-decentralisatie nu feitelijk afgerond

WILLEMSTAD — Terwijl er kennelijk onder een groot deel van het HIW-personeel nogal wat ontevredenheid bestaat en mogelijk niet velen op Curaçao willen overgaan tot de nieuwe dienst Economische Zaken (DEZ), werd gisteren een belangrijke stap gezet om te komen tot decentralisatie van het departement Handel, Industrie Werkgelegenheid (HIW) en de oprichting van de Curaçaose Dienst Economische Zaken (clustering van HIW en SEP). Een en ander zal op 1 november a.s. een feit zijn. Op een in Willemstad gehouden economische mini-top werd samenwerkingsprotocollen getekend tussen de landsregering en de eilanden op het gebied van het ijkwezen, prijzen, Buitenlandse Economische Betrekkingen en de financiële consequenties van de overdracht. De Curaçaose DEZ zal de eilanden, tegen betaling, kunnen bijstaan, zo luidt het protocol. Nog even minister van HIW, Chucho Smits, verklaarde dat dit proces niet zonder de nodige - onder meer personele -problemen verloopt, maar dat het een logisch en noodzakelijk proces is. "Er bestaat geen Antilliaanse economie, maar het zijn eilandelijke economiën, evenals er niet één Antilliaanse cultuur bestaat," zei hij. Smits wilde in gesprek met de Amigoe weinig commentaar geven op de berichten dat het HIW-personeel zeer ontevreden is. Men stuurde hem hierover een - anonieme - brief."Dat zijn de oproerkraaiers." Volgens hem komt alles voor elkaar.

Ook premier Maria Liberia-Peters voerde gisteren op de bijeenkomst het woord: zij sprak ' de eilanden' toe (die hetzij door een gedeputeerde of waarnemend gezaghebber vertegenwoordigd waren, die tevens de protocollen tekenden): "Jullie zullen meer verantwoordelijkheden krijgen, dat is een nieuw onderdeel van het proces naar grotere autonomie. Jullie worden nu meer baas in eigen huis. De centrale regering, de moeder en vader, doet een stap terug, de kinderen moeten aantonen zelf hun boontjes te kunnen doppen, "aldus Liberia-Peters.

HIW-minister Smits zei dat deze stap 3 jaar geleden al werd genoemd in het beleid van het eerste kabinet Liberia. Decentralisatie kan niet over één nacht ijs, erkende hij en de draagkracht van de eilanden vormt een van de criteria, evenals de noodzaak hen alle op gelijkwaardige wijze te behandelen. Ook het personeel is een gevoelig punt. Volgens Smits is het personeel steeds goed ingelicht en heeft men kunnen participeren. Hij verwacht - in tegenstelling tot hetgeen HIW- medewerkers aan de Amigoe berichtten -geen problemen wanneer de decentralisatie per 1 november een feit is. Dat zij of de SEP-medewerkers erop aschteruit gaan door de decentralisatie blijkt niet waar, vervolgde de minister die deze klachten liet natrekken door adviseur Tijssen.

Smits besloot met de boodschap dat decentralisatie in feite de enige stap is die uiteindelijk de beste zal blijken. "Ik ben er van overtuigd dat er geen Antilliaanse economie bestaat en dat er niet zoiets is al één cultuur."

De toekomstige directeur van de Curaçaose dienst Economische Zaken, Terry Hernandez, ging nader in op met name de de samenwerking op het gebied van Buitenlandse Economische Betrekkingen (BEB), waarover gisteren ook een protocol werd ondertekend. BEB zal komen te vallen onder de nieuwe dienst. Belangrijk daarbij wordt de oprichting van een Nationale Adviesraad. Dat zal vooral nodig zijn om ideeën af te stemmen op het gebied van onder andere (het aangaan van) verdragen. De Nationale Adviesraad zal de regering advies kunnen geven op het gebied van internationale ontwikkelingen en coördinerend kunnen optreden wanneer het economische betrekkingen betreft. De specifieke taakomschrijving is nog niet rond, aldus Hernandez.

De Adviesraad zal bestaan uit een plenaire werkgroep van Lands- en eilandsambtenaren en een politiek presidium, samengesteld uit de minister van algemene zaken en de gedeputeerden van economische zaken.

Hernandez zei dat behalve overheidsdepartementen ook derde niet overheidsgroeperingen bij de nieuwe economische beleidsvorming betrokken moeten worden om zo de draagvlak groter te maken. In elk geval de volgende instellingen zullen erin vertegenwoordigd zijn: directeur BBB, president Centrale Bank, directeur dienst economische zaken als voorzitter, het hoofd van BEB (Curaçao) en een vertegenwoordiger van de Bestuurscolleges van de eilanden.

Volgens Hernandez zal de Adviesraad twee tot drie maal per jaar kunnen vergaderen. Dit zal echter de behandeling van spoedeisende zaken niet mogen belemmeren. De Adviesraad zal derhalve bevoegdheden moeten hebben om de red tape te doorbreken.

Hij noemde ook verschillende punten die op het werkprogramma zullen voorkomen. Een greep daaruit: het afsluiten van investeringsbeschermings-overeenkomsten met OESO-landen, een grensverdrag met Venezuela op brede basis, gericht op een bilaterale vrijhandelszone voor goederenverkeer op termijn, vrijheid van dienstenverkeer en bevordering van directe investeringen, de associatie met de EG, een integraal exportpromotie-beleid, CBI-mogelijkheden, de consequenties van de GATS-overeenkomst voor de dienstensector, de positie van de Antillen t.o.v. Latijns Amerika en de Caribische regio.

Minister naar Nederland:

Smits: Beleidsplan UNA aan de orde

WILLEMSTAD — Minister van onderwijs, Chucho Smits, zal volgende week in Nederland een rapport gaan bespreken dat moet leiden tot een beleidsplan voor de universiteit (UNA). Volgens Smits is het hoogtijd dat er zo'n plan komt. "De UNA bestaat binnenkort twaalf en een half jaar, maar er is voor zover ik weet nooit een **beleidsplan gemaakt."**

De minister maakte melding van een 'vertrouwelijk rapport' over de herstructurering bij de UNA. De UNA is daarmee bezig, maar hij wil ook zijn ideeën daarover kwijt, verklaarde Smits aan de Amigoe. Zoals bekend wil hij niet dat de UNA gedecentraliseerd wordt, maar - voorlopig - onder de landsregering blijft ressorteren.

Persoonlijk gelooft hij dat de Antilliaanse universiteit het nodige aan herstructurering moet ondergaan. "Er is nooit beleidsmatig gedacht over zaken als besteding van gelden bij de UNA," aldus Smits die volgende week in Nederland ook enige andere projecten, zoals Biofarma, zal aankaarten met het KabNA. Dat project zit vast en hij wil **weten waarom**, liet de **bewindsman** aan deze krant weten.

WILLEMSTAD — Gisteravond vond op de weg naar Westpunt ter hoogte van de Amerikaweg een aanrijding plaats waarbij drie personen gewond raakten. Het ongeluk werd veroorzaakt door de bestuurder van een pick-up die in de richting van de Rector Zwijssenstraat reed en ter hoogte van de Amerikaweg linksaf sloeg terwijl er tegemoetkomend verkeer naderde. De bestuurder liep een scalpeerwond aan het hoofd op. De inzittenden van de tegemoetkomende auto liepen eveneens verwondingen op. Een liep twee gebroken benen, op en een sleutelbeenfractuur. De andere inzittende werd verwond aan de bovenlip.

[P]raatgroepen [g]ehandicapten

WILLEMSTAD — De reva[li]datie-afdeling van het Mgr. [V]erriet Instituut gaat op 1 [ok]tober a.s. beginnen met [pr]aatgroepen voor lichame[lij]k gehandicapten. Het uit[ga]ngspunt van deze praat[gr]oepen is dat gehandicapten [v]an elkaars ervaringen [k]unnen leren.

Met een praatgroep wordt [b]edoeld het in groepsverband [p]raten over bepaalde thema's [di]e betrekking hebben op het [g]ehandicapt zijn. Op deze [w]ijze kunnen fysiek gehan[di]capten elkaar helpen bij [h]et oplossen van zowel prak[ti]sche- als persoonlijke moei[lij]kheden die ze tegenkomen [in] het dagelijkse leven. Onder [li]chamelijk gehandicapten [w]ordt verstaan mensen met [v]erlammingen, gewrichtsaan[d]oeningen, het missen van [l]edematen en dergelijke die [o]nder meer kunnen leiden [t]ot loopstoornissen. Met [i]ngang van 1 oktober 1991 [z]al per groep wekelijks een [b]ijeenkomst plaatsvinden. De [b]ijeenkomsten worden [g]ehouden op het Mgr. Ver[r]iet Instituut. Per week zal [e]én specifiek onderwerp wor[d]en besproken. In totaal zal [d]e praatgroep 12 weken [d]uren.

Enkele thema's die aan de [o]rde komen zijn woningaan[p]assing, problemen bij het [v]inden van werk of een [g]eschikte opleiding, de ver[w]erking van de handicap, [li]efdesrelaties, huwelijk, kin[d]eren en sexualiteit. Op don[d]erdag 26 september 1991 [w]ordt er 's middags om 15.00 [u]ur op het Mgr. Verriet Insti[t]uut een bijeenkomst [g]ehouden om nadere uitleg [t]e geven over de praatgroep. [D]e praatgroep wordt bege[l]eid door mevr. drs Carla [M]artina, psychologe van de [a]fdeling revalidatie en de [h]eer Th. Huibers, stagiair [b]ij de afdeling revalidatie en [s]tudent Culturele Antropo[lo]gie bij de Rijksuniversiteit [U]trecht.

Belangstellenden worden [h]ierbij uitgenodigd om op de [b]ijeenkomst van 26 sep[t]ember a.s. te komen. Voor [m]eer informatie zijn op het [M]gr. Verriet Instituut, tele[f]oon 690008 of mevr. J. Haile [v]an Fuphafi. Aan het bij[w]onen van de bijeenkomsten [z]ijn geen kosten verbonden.

WILLEMSTAD — Volgens verklaringen van een gisteren op Bonaire aangespoelde Curaçaose visser zijn drie collegavissers, waarmee hij in een bootje zat, vermist. De Zeemeeuw kreeg naar zijn zeggen motorpech op weg naar Curaçao komende uit Bonaire. De lege vissersboot is gisteren ook aangespoeld maar dan op Aruba.

De man verklaarde aan de politie reeds twee dagen in de zee te hebben rondgedobberd. Een politiewoordvoerder zei vanmorgen in een reactie 'erg verbaasd' te zijn over zijn uitlatingen. Vooral het verhaal van de visser dat alle vier de bemanningsleden overboord zijn gestapt nadat er motorpech werd geconstateerd, komt de woordvoerder erg vreemd voor. De zes meter lange boot beschikte niet over een radio en werd door een buitenboordmotor aangedreven. Inmiddels zijn er zoekacties opgestart om de - vermeende - drenkelingen te zoeken. Tot nu toe kon nog niemand worden opgespoord.

Kadushi Cliff

WILLEMSTAD — Volgende week zaterdag, 28 september, viert Kadushi Cliff Resort het feit dat men twee jaar geleden is begonnen met de bouw van het resort. Twee jaar geleden werd de eerste Kadushi rots geplaatst. George Curiel, managing director, noemt de ontwikkeling van de Kadushi Cliffs geen makkelijke taak en is trots op wat inmiddels bereikt is.

Lezing UNA

WILLEMSTAD — Op vrijdag 4 oktober om 20.30 uur zal prof mr Th. M. de Boer in de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen een lezing houden over het thema "Contracten met een buitenlandse wederpartij". Prof De Boer (48) is hoogleraar Internationaal Privaatrecht en Rechtsvergelijking aan de Universiteit van Amsterdam.

De Boer zal in zijn lezing het nut nagaan van forumkeuze- en rechtskeuzeclausules in internationale contracten. Internationale zakenmensen sluiten regelmatig overeenkomsten in het buitenland of met een buitenlandse wederpartij, met betrekking tot goederen die zich in het buitenland bevinden respectievelijk diensten die in het buitenland geleverd moeten worden. Zo'n internationaal contract kan een koopovereenkomst zijn, een arbeidsovereenkomst of een vervoersovereenkomst.

Het verschil tussen dit soort overeenkomsten en de contracten, die zich geheel in één land afspelen, schuilt in de mogelijkheid dat een conflict tussen de contractspartijen niet in eigen land, niet voor de eigen rechten en niet volgens het eigen recht zal moeten worden uitgevochten. Kan men zich daar contractueel tegen indekken? Zo ja, hoe dan wel en met welk effect? Op deze vragen zal prof De Boer tijdens zijn lezing ingaan.

Het onderwerp is voor de Antilliaanse gemeenschap van groot belang.

WAARSCHUWING

De commandant van de mariniers-kazerne Savaneta maakt bekend dat op donderdag **26 SEPTEMBER 1991 van 07.00 uur tot 13.20 uur** een schoolschietoefening gehouden zal worden op het **terrein Anabul.**

Er zal geschoten worden met **scherpe munitie.** Het onveilig gebied aan landzijde zal afgebakend worden met **rode vlaggen** en **waarschuwingsborden.**

OPENBARE VERKOOP

Op 10 oktober 1991 's middags om 2 uur zal ten overstaan van Notaris Mr. J.R. Croes of diens waarnemer in het HOTEL TALK OF THE TOWN (monsieur Louis Room) aan de L.G. Smith Boulevard 2, Oranjestad, Aruba in het openbaar bij opbod aan de meestbiedende worden verkocht:

Krachtens onherroepelijke machtiging ex artikel 1203 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba:

het recht van erfpacht tot 31 januari van het jaar 2013 op een perceel domeingrond groot 412 M2, gelegen aan de oostzijde van de Reamurstraat te Companashi, kadastraal bekend als Land Aruba Eerste Afdeling Sectie E nummer 477, met het daarop gebouwde betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als "Reamurstraat 13";

De veilingsvoorwaarden zijn gedeponeerd ter Griffie v[illegible] Aanleg, [illegible] Aruba e[illegible] ten kantore [illegible] J.R. [illegible] G. Smith Boulevard 64 te Oranjestad op Aruba.

Mr. J.R. Croes, notaris.

AGENDA ARUBA

ANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ .00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

ELEFOON 24333. Voor spoedgevallen kantoortijd 21639, 22316 en 24508. eboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

ANKREK. nr 10.815.445 Banco di aribe.

OLITIE: 100

LARMCENTRALE: 115.

OEKERTJES verschijnen op dinsdag en rijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-2.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; halve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die maandag en donderdag vóór 10.00 uur nen zijn, kunnen de dag daarop (dus nsdag en vrijdag) verschijnen.

OSCOPEN
erdag
RIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Backdraft [Marea de Fuego]** (drama, 18 jr.).
RINCIPAL: 20.30 uur **Pointbreak** (action, jr.).
ndag
RIVE-IN: 20.30 uur **Backdraft [Marea de uego]** (drama, 18 jr.).
RINCIPAL: 21.00 uur **Pointbreak** (action, jr.).

* * * * * * * *

OTICA (nachtdienst)
bao brug: Oduber, tel.: 21780.Santa nna, tel.: 28181.
riba di brug: San Lucas.

* * * * * * * *

ACHTREGELING DOKTOREN
an 18.00-07.00 uur):
terdag+zondag
ranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki endert, Paradera en Sta Cruz: dokter E. aclé, tel.: 23379/28442.
os Chiquito, Savaneta en San Nicolas: okter E. Boderie via Centro Medico San colas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum 15).

* * * * * * * *

OOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of n of ander ongeluk, gelieve Alarmcen- ale op te bellen, **tel.: 115.**

* * * * * * * *

ENTRO MEDICO CARABOBO (Enge- ndstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft a L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

IT GELE KRUIS ARUBA
UIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, : 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50- .00 uur.
andag te Paradera (tel.: 25543) van .00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas 5906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 r; woensdag: Santa Cruz 28288) van .00-11.00 uur; donderdag: Dakota 9008), Oranjestad (23168), Savaneta 7020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 ur.

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: Tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/ 27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/ drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.10 Big Story; 19.30 Punky Brewster; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Prime Story; 22.00 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.00 Movie: 'Million Dollar Infield'; 18.30 Cagney & Lacey; 19.30 Showtime; 20.30 Week in Review; 21.30 Musical Video Clips; 21.45 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

DIVERSEN
WEIGHT WATCHERS ARUBA: 20.00 uur verkiezing van cursist van het jaar - Vasa del Mar/Aruba Beach Club.

SPORT
VOETBAL **(non-amateur)**: 20.00 uur Brazil Jrs. vs Arsenal - RCA-Sportcentrum.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
ATLETIEK
(CAMO)
15.00 uur wedstrijden - terrein van Club Primavera.

Minister Laclé kondigt aan:

Achterstand belastinginning moet komende jaren ingelopen

ORANJESTAD — De belastingdienst kampt al geruime tijd met forse achterstanden in de belastingheffing en de belastinginning. De laatste jaren zijn reeds forse inspanningen geleverd om deze achterstanden in te halen. Voor wat betreft de heffing van de inkomstenbelasting is het doel om nog in 1991 alle posten tot en met het belastingjaar 1987 definitief te regelen. Vervolgens is het streven om eind 1992 te kunnen spreken van een werkvoorraad van de recente belastingjaren waarbij de achterstanden zijn ingelopen. Zo gaf minister van financiën, ing. Roland Laclé, vrijdag aan de pers te kennen.

De inhaal van de achterstand in de heffing van winstbelasting zal aldus de minister langere tijd vergen. In 1991 wordt een eerste aanzet gegeven aan de inhaal. Het streven is erop gericht om voor het eind van dit jaar de aangiften tot en met het jaar 1986 definitief verwerkt te hebben. De achterstand in de heffing grondbelasting wordt deels ingelopen in 1991 middels de oplegging van de belastingjaren 1988 en 1989. Ook in 1992 zal minimaal 1 belastingjaar worden ingelopen.

Het bedrag aan openstaande belasting- en premieschulden bij de Ontvanger der belastingen bedroeg medio 1988 Af430 miljoen. Inmiddels is deze achterstand teruggebracht tot Af284 miljoen. Hierbij is geen rekening gehouden met de zogenaamde LAGO belastingaffaire. Het bedrag is teruggebracht door administratieve zuivering en door actieve invordering.

De inhaal van achterstanden in de belastingheffing heeft als nadelig effect cumulatie, openstapeling van aanslagen. Belastingschuldigen hebben in veel gevallen niet gereserveerd voor het voldoen van hun fiscale verplichtingen. **Het** komt tevens regelmatig voor dat onnodig hoge aanslagen worden opgelegd omdat belastingplichtigen niet aan hun administratieve verplichtingen voldoen, zoals de inlevering van het ingevulde aangiftebiljet. De Inspecteur en de Ontvanger zullen dit probleem, voorzover mogelijk, proberen op te lossen.

Met het oog op de opeenstapeling van aanslagen hanteert de Ontvanger bij persoonlijke belastingschulden, zoals de inkomstenbelasting, een algemeen geldend uitstelbeleid met objectieve normen voor de noodzakelijke kosten van levensonderhoud. Er kan door eenieder een beroep worden gedaan op algemeen geldende uitstelbeleid. Men dient wel zelf contact op te nemen met de Ontvanger als betaling van belastingschulden op problemen stuit. Het uitstelbeleid kent relatief hoge vrijgestelde bedragen, dat wil zeggen bedragen die de Ontvanger vrijlaat bij het treffen van betalingsregelingen. Zo zijn de vrijgestelde bedragen beduidend hoger dan het de wettelijke vastgestelde minimum lonen. Enkele voorbeelden mogen dit verduidelijken:

* Belastingschuldige is gehuwd, gezamenlijke inkomsten per maand Af 3000,-. Hierbij worden de woonlasten, de ziektekosten en daarenboven een bedrag van Af 1750,- per maand vrijgesteld.

* Belastingschuldige is gehuwd, echtgenote geniet geen inkomsten en er zijn 2 kinderen. Inkomsten Af 2000,-. Hierbij worden de woonlasten, de ziektekosten en daarenboven een bedrag van Af 1600,- per maand vrijgesteld. Het algemene geldende uitstelbeleid zoals dat door de Ontvanger wordt gehanteerd zal nog dit jaar worden gepubliceerd. Met behulp van de toepassing van dit beleid zullen de achterstanden in de belastinginning slechts successievelijk teruggebracht kunnen worden. De belastingdienst heeft in de 2e helft van 1991 als doel de achterstand in de belastinginning met 10% terug te brengen.

Lezing over contracten met buitenlandse partij

ORANJESTAD — Gasthoogleraar aan de Universiteit van Aruba (UA), Prof mr Th. M. de Boer, houdt op woensdag 25 september om acht uur 's avonds, een interessante lezing over het onderwerp "Contracten met een buitenlandse wederpartij" (over het nut van forumkeuzeen rechtskeuzeclausules in internationale contracten).

Deze lezing is in het kader van de UA maatschappelijk relevante activiteiten te ontplooien, bij voorbeeld het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, verspreiding van informatie en professionele dienstverlening.

De lezing door prof mr De Boer handelt over het sluiten van overeenkomsten in het buitenland of met een buitenlandse wederpartij, met betrekking tot goederen die zich in het buitenland bevinden, respectievelijk diensten die in het buitenland geleverd moeten worden.

Zo'n internationaal contract kan een koopovereenkomst zijn, een arbeidsovereenkomst, een vervoersovereenkomst, enzovoorts. Het verschil tussen dit soort overeenkomsten en de contracten die zich geheel in één land afspelen, schuilt in de mogelijkheid dat een conflict tussen de contractspartijen niet in eigen land, niet voor de eigen rechter en niet volgens het eigen recht zal moeten worden uitgevochten. Kan men zich daar contractueel tegen indekken? Zo ja, hoe dan wel en met welk effect?

Aan de orde zullen komen: de betekenis van forumkeuzeen rechtskeuze-clausules, 'the battle of forms', de status van (buitenlandse) overheidsvoorschriften, de tenuitvoerlegging van (buitenlandse) vonnissen.

De lezing wordt gehouden in de aula van de Universiteit. De toegang is vrij voor alle belangstellenden.

Nieuwe naam voor ABN

ORANJESTAD — In verband met het fuseren van de ABN Bank en de AMRO Bank zullen — vanaf maandag 23 september — de kantoren van de ABN in Aruba gaan functioneren onder de nieuwe naam ABN AMRO Bank N.V., Aruba.

Deze overgang zal ceremonieel plaatsvinden door het hijsen van de nieuwe ABN AMRO vlag, op maandag negen uur. Voor deze vlagceremonie zijn onder anderen de gouverneur, de minister van financiën, president en directieleden van de Centrale Bank van Aruba uitgenodigd. Tijdens het ceremonie zal de gouverneur een geschenk aan de gehele Arubaanse bevolking in ontvangst nemen.

Geen stroom op zondag

ORANJESTAD — In verband met werkzaamheden aan de installaties van het Water- en Energiebedrijf zal de stroomvoorziening onderbroken worden op zondag 22 september. Deze onderbreking is van 6 tot 12 uur 's morgens in verschillende districten. Het WEB vermeldt niet om welke districten het gaat, maar vraagt wel begrip van de bevolking voor het ondervinden ongemak.

(Sport Caribe)
08.00 uur start 10km-loop bij Ontvangersgebouw a/d Paardenbaaistraat naar de finish bij Wilhelminastadion.

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

ORANJESTAD — In Sonesta Aruba vond vrijdag een vergadering plaats van het Consultatief Mechanisme (Nederland, Nederlandse Antillen, Venezuela en Aruba) die praktisch geen nieuwe gezichtspunten opleverde.

In de slotverklaring wordt een herhaling gegeven van het ontstaan van het Consultatief Mechanisme en de onderwerpen die het CM sinds zijn oprichting in 1985 heeft behandeld. Ten aanzien van de in mei dit jaar in Nederland gemaakte afspraak de competentie van het CM uit te breiden voor een betere samenwerking in het belang van de volkeren van de deelnemende landen, heeft als resultaat gehad, dat momenteel de installatie geconcretiseerd wordt van: een economisch forum; een werkgroep inzake de criminaliteit; een werkgroep maritiem milieu en een wetenschappelijk-cultureel forum. Deze vier werkgroepen zullen na hun installatie met de nodige aanbevelingen komen.

Het CM in het Sonesta hotel werd voortgezeten door de Arubaanse vertegenwoordiger, ing. Juan Lopez en verder bijgewoond door de Koninkrijksambassadeur in Caracas R. Meys namens het Koninkrijk, oud-premier Ronchi Isa namens de Nederlandse Antillen en een Venezolaanse delegatie onder leiding van ambassadeur de Rojas. Foto: het CM bijeen in het Sonesta hotel.

Consultatief mechanisme bijeen

Kinderpostzegelactie van start gegaan

ORANJESTAD — Het overkoepelend orgaan voor het jeugdwelzijnswerk in Aruba, de "Asociacion Trabao di Hubentud na Aruba" (ATHA), start op woensdag 25 september met de Kinderpostzegelaktie. De schoolkinderen zullen vanaf die dag weer bij familie, vrienden en buren aankloppen om kinderpostzegels en kerstkaarten te koop aan te bieden.

De Kinderpostzegelaktie is een jaarlijks terugkomende traditie waar onderwijskrachten en leerlingen met veel enthousiasme steeds weer aan deelnemen. De ATHA kan uit de opbrengsten van deze aktie financiële steun verlenen aan die organisaties die zich bezig houden met jeugdwerk. Gehoopt wordt, dat de Arubaanse gemeenschap ook dit jaar royaal kinderpostzegels en kerstkaarten zal kopen en op deze wijze het jeugdwerk zal steunen.

De eerste dag van uitgifte valt dit jaar op 25 oktober. Zij die geen bestelling bij de schoolkinderen hebben geplaatst kunnen die dag terecht bij een speciale stand op het postkantoor voor zegels en kaarten. Er worden 3 zegels uitgegeven waarvan de waarden en opcenten zijn: zegels van 45 + 25 cent, te gebruiken bij lokale post; zegels van 60 + 35 cent, onder andere te gebruiken voor het verzenden van postkaarten; zegels van 100 + 50 cent, frankeerwaarde voor brieven naar Nederland en de USA.

Verder worden er kerstkaarten te koop aangeboden, per set van 4 kaarten met enveloppen voor f.3,50. De ontwerpen van de 4 kerstkaarten zijn naar tekeningen van schoolkinderen.

AHTA heeft in 1990 een bedrag van f.50.679,97 gevoteerd voor subsidies aan leden en een bedrag van f.23.705,00 gereserveerd voor uitbreiding van het AHTA-gebouw (eigen inbreng in Cede Aruba-project).

De grootste subsidies waren voor: Forsa di Hubentud Uni f.10.000,- (bouw clubgebouw); f.10.000,- Tanki Leendert Jeugdcentrum (bijdrage in de bouwkosten van het centrumgebouw); f.6.500,- Centro Juvenil Washington (vakantiekamp, 25-jarig jubileumgift, aanschaf materialen); f.4.700,- YMCA (vakantieprogramma) en f.3.000,- Centro di Bario Dakota (eigen bijdrage in project aanbrengen diefijzer).

ORANJESTAD — Zwem- en Poloclub "De Barracuda's" houdt een bijzondere algemene vergadering voor alle leden die de leeftijd van 16 jaar bereikt hebben. Dit is op donderdag 26 september om acht uur 's avonds in het Colegio Arubano.

Een der agendapunten is 'voorstel tot wijziging der statuten', waarvan het concept ter inzage ligt te Byronstraat 8, Oranjestad.

Ba'ath-congres bewijst zelfvertrouwen Iraakse president

Saddam Husayn zit weer vast in zadel

SADDAM HUSAYN, de president van Irak, lijkt weer stevig in het zadel te zitten nadat het stof van de geallieerde operatie "Desert storm" is neergedaald. Gedurende de bijeenkomst van zijn Ba'athpartij heeft Saddam Husayn onlangs zijn positie weten te versterken door nog meer vriendjes in de regering op te nemen. Husayn heeft de teugels als vanouds weer strak in handen. Alleen nog niet in het noorden waar de Kurden wonen, maar dat lijkt slechts een kwestie van tijd. De besprekingen met de Kurden over autonomie zitten vast en de beloofde democratisering blijft uit.

Saddam Husayn krijgt zijn zelfvertrouwen langzamerhand weer terug. "Het neerslaan van de Kurdische en Shi'itische opstand en het falen van het Westen om hem te verdrijven, heeft Saddam Husayn een nieuw leven gegeven", zegt een Irakees in ballingschap. Dat het steeds beter gaat met Saddam Husayns zelfvertrouwen bleek al gedurende een rede die hij hield ter gelegenheid van de herdenking van de invasie van Kuwayt vorig jaar augustus.

Evenals bij de oorlog tegen Iran van 1980-88, die Irak verloren had, eiste Saddam Husayn de overwinning op van de tweede Golfoorlog tegen de geallieerden. "U hebt de overwinning behaald, omdat U onderdrukking heeft afgewezen en het hoofd heeft geboden aan landen die samen een bevolking hebben van meer dan een miljard", zo hield hij zijn gehoor voor. En indachtig de eeuwenoude geschiedenis van het land tussen de Eufraat en de Tigris verklaarde Saddam Husayn "de overwinning te zien in de context van de historische betekenis van de confrontatie en niet in een enkel conflict".

Gedurende het tiende congres van zijn Ba'athpartij (Wederopstanding) werd Saddam Husayn herkozen als partijleider. Zijn toespraak, waarin hij het Westen hekelde, werd verheven tot partijdoctrine. Hij waarschuwde degenen die Westerse denkbeelden aanhangen. "Het is hen niet toegestaan leidende functies te bekleden", zo verklaarde hij. Tevens haalde hij uit naar Arabische politieke leiders die de "hypocriete en verradelijke Westerse hervormingen" nastreven. Met het ontslag van Hammadi, overigens al decennia lang een trouw aanhanger van Saddam Husayn, is bij degenen die er nog geloof aanhechtten de hoop op democratie definitief de grond in geboord. Iraakse ballingen menen dat het ontslag van Hammadi laat zien dat Saddam Husayn zich sterk genoeg voelt om de regering en de partij te zuiveren van mensen die zijn leiderschap zouden kunnen betwisten.

BIJ OUDE

Hoewel Hammadi zei voorstander te zijn van pluralisme, kwam er van hervormingen toch niets terecht. Zo had de eerder deze maand aangenomen wet over een meerpartijenstelsel een groot aantal beperkingen. De Ba'athideologie diende onderschreven te worden en partijen mochten niet op regionale of godsdienstige basis gevormd worden. Ook mochten ze geen contacten onderhouden met het buitenland. De Shi'itische en Kurdische partijen, die het juist van steun uit het buitenland moeten hebben, hebben onder die wet geen bestaansrecht.

Het is duidelijk dat Saddam Husayn niemand naast zich wil dulden en ook niet hoeft te dulden. Alles is weer bij het oude. Wat Saddam Husyan betreft staat Irak weer gelijk aan Saddam Husayn en Saddam Husayn is de verpersoonlijking van Irak.

Overgave drugsbaas

LA PAZ - Begeleid door personeel van de Narcoticadienst van de Boliviaanse politie gaf Erwin Guzman zich over aan de autoriteiten in La Paz. Guzman wordt gezien als een der kopstukken van de Boliviaanse drugsmaffia. Hij gaf zich over nadat hij de garantie had gekregen dat hij niet aan de Verenigde Staten zou worden uitgeleverd. Verschillende andere drugsbazen volgden daarop zijn voorbeeld in Bolivia. Dit is een belangrijk land voor wat betreft de productie van de cocaïne en de handel daarin.

(AFP-satellietfoto)

MOSKOU - Het Comité voor leiding van de Sovjet-economie is vrijdag door president Michail Gorbatsjov officieel benoemd tot overgangsregering van de Sovjetunie. Dat heeft het persbureau TASS bekendgemaakt. In de praktijk fungeerde het comité al als hoogste bestuursorgaan van de unie.

Medio deze maand was de voorzitter van het comite, Ivan Silajev, al benoemd tot premier van de Sovjetunie. De leden van het comité volgen nu de regering van Valentin Pavlov op, waarvan verschillende leden betrokken waren bij de mislukte couppoging van vorige maand. Silajev heeft te kennen gegeven dat hij zijn post van premier van de Russische federatie wil opgeven.

Koffiepolitiek op zijn Braziliaans:

Speculeren en zakken vullen

RIO DE JANEIRO - Speculatie op de koffietermijnmarkt, met medeweten en mogelijke directe betrokkenheid van het Braziliaanse ministerie van Economische zaken, is het gevolg geweest van een tijdelijke stopzetting van de koffie-uitvoer van Brazilië.

Dit is de uitkomst van een politie-onderzoek, dat vrijdag openbaar is gemaakt. Negen personen of bedrijven hebben zich flink weten te verrijken op de koffietermijnmarkt van New York, aldus politiechef Romeu Tuma. In maart gelastte de toenmalige minister van Economische zaken, Zelia Cardoso de Mello, de stopzetting van de koffie-export. Daardoor schoten de termijnnoteringen in New York omhoog. Alleen de minister en drie van haar medewerkers wisten officieel van het besluit, maar enkele dagen voor het besluit werd een aantal mensen - onder wie een goede bekende van de minister - op de hoogte gesteld.

Dezen kochten enkele termijncontracten, die ze na de de stopzetting van de koffie-export met forse winst konden verkopen. Alleen al de goede kennis van de minister zou er 168.000 dollar mee verdiend hebben. Begin april hervatte Brazilië de uitvoer van zijn koffie. De Braziliaanse politie onderzoekt nu in hoeverre de minister zelf bij de speculatie betrokken was. Ze is sinds ze haar functie in mei neerlegde zonder werk, maar houdt er een uitbundige levensstijl op na zonder dat duidelijk is hoe zij die kan bekostigen.

Vandaag volksraadpleging in Armenië

MOSKOU - De Armeense bevolking stemt vandaag (zaterdag) over de onafhankelijkheid van de republiek van de Sovjetunie. Volgens het onafhankelijke persbureau Toeran gaat het daarbij om het eerste referendum in de geschiedenis van de republiek.

De Armenen moeten zaterdag met ja of nee antwoorden op de vraag: "Wilt U dat Armenië een onafhankelijke en democratische republiek los van de Sovjetunie wordt ?" Tot nu toe hebben de Armeense autoriteiten een toetreding tot de nieuwe Sovjetunie uitgesloten. Een reden daarvoor kan het voortdurende conflict tussen Armenië en de buurrepubliek Azerbajdzjan zijn over het overwegend door Armenen bewoonde autonome gebied Nagorny-Karabach. D gebied wil aansluiting b Armenië. Al drie jaar la smeult tussen de twee rep blieken een conflict over h autonome gebied.

Griekse hoofdredacteuren weer op vrije voeten

ATHENE - Zeven hoofd redacteuren in Grieke land, die gevange werden genomen wegen overtreding van e nieuwe anti-terrori mewet, zijn vrijdag o vrije voeten gesteld. Z hebben elf dagen in de c doorgebracht.

De hoofdredacteuren werde vrijgelaten nadat de journ listenvakbond het resterend deel van hun straf - van vi tot tien maanden - had afg kocht. De Griekse strafw staat toe dat mensen di voor bepaalde vergrijpen zij veroordeeld hun straf afk pen. De gevangenzetting va enkele van de belangrijkst hoofdredacteuren in Grieke land, onder wie de voorm lige socialistische minist voor Perszaken, Dimitri Maroudas, ontketende ee storm van protest. Tegen standers spraken van d ergste vorm van censu sinds de jaren 1967 en 197 toen het land gebukt gin onder het kolonelsbewind.

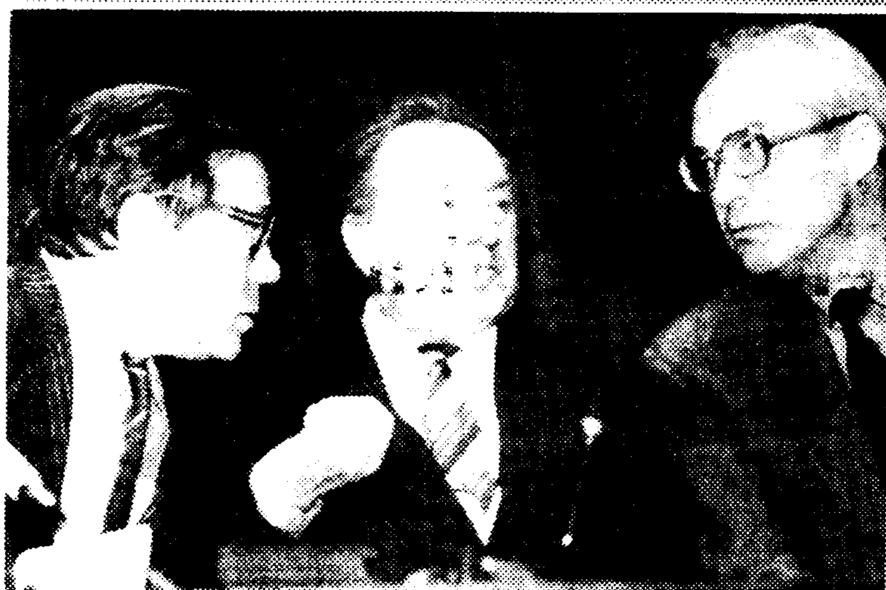
Panama herstelt relaties met IMF en BID

PANAMASTAD - Na drie jaar van intensief overleg met de internationale financiële instellingen heeft Panama een aantal toezeggingen voor kredieten bereikt.

Het economisch programma van president Guillermo Endara van Panama en zijn regering is goedgekeurd door het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (BID). De tweede vice-president van Panama, Guillermo Ford, maakte een en ander bekend tijdens een persconferentie op de Panamese internationale luchthaven Tocumen.

NEW YORK - Het VN-team in Irak mag eigen helikopters gebruiken. Dat heeft de Iraakse vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties Abdul Amir Al-Anbari in New York meegedeeld. Als voorwaarde stelt Baghdad wel dat in elk toestel een Iraakse functionaris aanwezig is zodat toch aan het principe van souvereiniteit kan worden vastgehouden.

Communistisch initiatief

MOSKOU - De Communistische partij van de Sovjetunie moet herleven. Dit is de mening van de groep welke zich aanduidt als Communistisch initiatief. Het is de bedoeling in november tijdens een congres de partij weer opnieuw op poten te zetten. Als nasleep van de mislukte couppoging van augustus werd de Communistische partij op een dood spoor gezet. Van Communistsch initiatief maken deel uit (vlnr) Vladimir Marcov, Boris Courachvill'en Victor Vichniacov.

(AFP-satellietfoto)

VN controleert in Irak biologische installaties

BAGHDAD - Een tweede groep VN-inspecteurs is vrijdag in Irak aangekomen voor controle op biologische installaties. De groep van dertien inspecteurs zal twaalf dagen in Irak blijven, aldus een verklaring van de Amerikaanse groepsleider Dave Huxsoll.

Een eerste team biologische deskundigen controleerde verschillende keren het onderzoekscentrum Salman Pack, 35 km buiten de hoofdstad Baghdad. Huxsoll sprak de hoop uit dat de VN-inspecteurs kunnen vaststellen hoever Irak is gevorderd met biologisch onderzoek. Kort voor de aankomst van de biologen verliet de vijfde groep nucleaire VN-inspecteurs Irak. Een zesde groep inspecteurs van het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) wordt zaterdag in Baghdad verwacht.

In Wenen zei IAEA-directeur-generaal, de Zweed Hans Blix, dat de inspecteurs het volledige Iraakse programma voor ontwikkeling van kernwapens willen blootleggen en dat ze "als hoogste prioriteit" erop willen toezien dat Irak het programma "niet opnieuw kan starten". Een van de taken, aldus Blix, is te achterhalen hoe Irak is gekomen aan de apparatuur voor verrijking van uranium en aan de vereiste knowhow.

Den Haag: Baltische ambassade rond

DEN HAAG - Het Nederlandse kabinet heeft vrijdag gekozen voor mede-accreditatie als noodvoorziening voor een diplomatieke vertegenwoordiging in de drie Baltische staten. Ambassadeur mr. L. Graaf De Marchant et d'Ansenbourg te Stockholm wordt tevens geaccrediteerd in Letland en Litouwen en mr. E.F. Jacobs, ambassadeur te Helsinki krijgt een mede-accreditatie voor Estland. Het kabinet komt met de noodvoorziening in de vorm van mede-accreditatie voor een deel tegemoet aan de wens van de Tweede Kamer.

Dienstverband opgezegd

Nederlandse bokscoach Van den Driessche weg

AMSTERDAM - De Nederlandse boksbond en bondscoach Stan van den Driessche zijn uit elkaar. Het dienstverband van de coach is per 18 september beëindigd.

De coach meende dat hij in de bond werd tegengewerkt. Van den Driessche had de bond een ultimatum gesteld, waarop niet is in gegaan. De bond maakte het beëindigen van het dienstverband, dat liep tot januari 1993, bekend in een zevenregelig persbericht. Het bestuur acht "deze kwestie een interne bondsaangelegenheid en vindt het niet opportuun hierop verder in te gaan."

De 45-jarige Van den Driessche uitte begin deze maand zijn grieven aan het het bestuur van de NBB. Hij verweet de bestuursleden een amateuristische instelling. De coach signaleerde binnen het bondsapparaat een groot aantal misstanden. Van planning zou geen sprake zijn en de organisatie ver te zoeken. "Enkele bestuursleden", verklaarde Van den Driessche begin september, "zijn niet in staat een topsportbeleid te voeren." De coach lichtte zijn grieven toe met tal van voorbeelden. Ook daarop wilde het bestuur niet reageren. In de ruim twee jaar dat Van den Driessche als coach en coördinator functioneerde, had hij een goede positie bij de topboksers verworven.

* * * * *

SQUASH / EINDHOVEN - Nederland beschikt met ingang van zaterdag over meer dan 1000 squashbanen. In Eindhoven opent wethouder Scherf in samenwerking met bondsvoorzitter Philip van der Ven, het nieuwe centrum Squash Time. Het complex beschikt over vijftien banen en is daarmee de grootste wedstrijdaccommodatie in de zuidelijke provincies.

Wereldkampioen op kilometer

Moreno positief bij dope-test

BARCELONA - De Spaanse wielrenner Jose Manuel Moreno, wereldkampioen op de tijdrit over een kilometer, is betrapt op het gebruik van ongeoorloofde stimulerende middelen.

Dat werd vrijdag bekendgemaakt tijdens de pré-Olympische wielerwedstrijden in Barcelona.

Manolo werd vorig maand positief bevonden in het Italiaanse plaatsje Bassano di Grappa, waar hij het wereldrecord op de 500 meter had verbeterd. Kort daarop werd hij in Stuttgart wereldkampioen.

Moreno meldde zich in de Catalaanse hoofdstad wegens maagstoornissen af. De wedstrijd op Moreno's specialiteit werd in Barcelona gewonnen door Alexander Kiritsjenko uit de Sovjetunie in 1.04,744. Beste Nederlander was Dirk-Jan van Hameren, achtste.

Bij de achtervolging voor vrouwen plaatste Leontien van Moorsel zich in 3.49,163 als zevende voor de kwartfinales. De Amerikaanse Eickhoff maakte in 3.43,907 de beste tijd.

Donderdag had wereldkampioene Ingrid Haringa zich voor de sprintfinale geplaatst.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
Open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
Geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
Openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
Iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

* * * * * * * * *

ZONDAG
ATLETIEK
(Batavus/Running Antelopes/Athletic Deers)
08.30-11.45 uur wedstrijden
12.00 uur prijsuitreiking - Watamula-veld, Westpunt.

VOLLEYBAL
(Federashon di Vòlibòl Kòrsou)
dames
16.00 uur (A-klasse) Shuatanari vs Birds Olympia;
17.00 uur (A-klasse) Xaverianen vs Orashon seru Fortuna;
18.00 uur (hoogklasse) Sta. Rosa Stars vs Green Socks;
heren
16.00 uur (A-klasse, B-poule) Watakeli vs Wata;
17.00 uur (A-klasse, B-poule) Silver Blasters vs Stakamahachie;
18.00 uur (hoogklasse) Silver Blasters vs Stakamahachie - sporthal Sentro Deportivo Kòrsou.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
A-klasse
best-of-seven
14.30 uur Wild Cats/Banco di Caribe vs Sta. Maria Pirates/Wallé Constructions - Tio Daou Ballpark
A-klasse
10.30 uur Mahuma Tigers vs Boca Stars;
13.30 uur Basics vs Blue Hawks - Bonamveld.

VOETBAL
(Federashon di Futbòl Kòrsou)
tweede divisie
15.00 uur Rooi Santoe vs Montagne Abaou;
17.00 uur Montagne Abao vs Charo Stars - Stadion Dr. Antoine Maduro.

MARK KOEVERMANS: *gestart met winst op Herrera*

Via 2-0 overwinning op Sithoc

Dominguito verrassende koploper in semifinales

WILLEMSTAD — De halve finalestrijd om het eredivisie voetbalkampioenschap ligt weer geheel open. Centro Dominguito zorgde daar gisteravond voor met een toch wel verrassende overwinning op voorrondekampioen Sithoc/Hubo. Een onverwacht resultaat omdat de Collegialen totnogtoe beschouwd werden als de meest serieuze titelpretendenten maar volkomen verdiend en overtuigend (2-0). Een resultaat dat de Dominguitoploeg bovendien tot koploper verheft van de semifinales.

Centro heeft zich kennelijk mentaal goed ingesteld op de krachtmeting. Het bleek in ieder geval in het geheel niet onder de indruk van het feit dat het in de voorronde tweemaal ten onder was gegaan tegen Sithoc. In de eerste ronde met 0-3 en daarna met 0-1. Het was dit seizoen dus zelfs nog niet bij machte gebleken om tegen de Collegialen te scoren. Men heeft hier echter geen minderwaardigheidsgevoel aan overgehouden. Integendeel, wellicht is dit zelfs de bron van inspiratie geweest die de Dominguitoploeg het uitmuntende niveau van gisteravond heeft doen bereiken.

Sithoc kreeg niet veel kans om zijn spel te ontplooien door de voortvarendheid waarmee het Centro-elftal te werk ging. Het oefende constante druk uit en stelde Sithoc's achterlinie met vloeiende combinatie en uitstekend positiespel voor de nodige problemen. Het grootste gevaar kwam van Junlin Floranus die Lesley Filomena in staat stelde het eerste doelpunt te maken en die daarna zelf de stand op 2-0 bepaalde. Het eerste doelpunt viel in de 22ste minuut op een inzet vanaf de vleugel van Floranus. Doelman Alcy Anthony werd in de 56ste minuut voor de tweede keer gepasseerd door een laag, keihard schot van Floranus.

Met het resultaat van gisteravond heeft Centro de leiding genomen in de halve finales met 3 punten uit 2 wedstrijden. Centro is de enige ploeg die nog ongeslagen is. Sithoc en Jong Colombia volgen op de tweede plaats met 2 punten uit 2 partijen en Undeba sluit de rij met 1 punt uit 2 wedstrijden.

In de eerste divisie gaat De Koning op kop (samen met Vesta) na gisteravond met 2-0 te hebben gewonnen van Scott Special. Eerder won de Jandoretploeg met 1-0 van Centro Hubenil Mahuma. In deze divisie lijkt de strijd zich te zullen toespitsen tot een krachtmeting tussen Vesta en De Koning. Scott Special en Mahuma zijn nog puntloos.

De halve finalestrijd wordt volgende week woensdagavond voortgezet en wel met de wedstrijden Jong Colombia tegen Centro Dominguito en Scott Special tegen Mahuma.

Nederlands hockey aan veranderingen toe

Kwetsbaarheid Oranje-afweer door Australiërs blootgelegd

BERLIJN - In het duel met de Pakistaanse hockeyers was de Nederlandse defensie woensdag onaantastbaar, maar kon de aanval niet zorgen voor de winst (1-1). Vrijdag legden de Australiërs, die de Champions Trophy verdedigen in Berlijn, de kwetsbaarheid van de Oranje-afweer genadeloos bloot en was er voor de spitsen haast geen beginnen aan het gat weer dicht te breien: 3-4.

Het was een merkwaardige wedstrijd, waarin binnen 38 minuten zeven treffers vielen en waarin een enorme hoeveelheid energie moest worden gestopt. Nederland bracht het ternauwernood op, Australië fluitend. "Dit is leerzaam", vond bondscoach Jorritsma. "Dit toernooi komt precies op tijd. We worden wakker geschud, met name door Australië en Duitsland. We zullen naar een ander soort hockey toe moeten, agressiever."

"We zijn te lief. We moeten meer tempo maken met de bal, dan schep je ruimte voor de spitsen. In de Nederlandse competitie mag je absoluut niet met je rug naar een tegenstander staan. Internationaal wordt daar echter niet meer voor gefloten. Je mag hier wegdraaien, doordraaien en een bal aannemen op een manier, die bij ons streng verboden is. Het is geen verwijt aan onze scheidsrechters. Die krijgen ook richtlijnen mee. Maar als we ons niet aanpassen, dan doen we onze internationals tekort."

Dat het fysieke aspect en de handelingssnelheid aandacht verdienen, maakte de eerste helft wel duidelijk. Crucq en Poortenaar, het centrale duo in de verdediging, konden voor rust amper volgen wat er zich voor hun neus en achter hun rug afspeelde, in zo'n hoog tempo kwamen er Australiërs aan en voorbij schieten. Het leidde tot treffers van Reid, Lewis en Bodimeade, die allen vrij mochten uithalen.

Wansbrough zorgde bovendien voor een uiterst curieus doelpunt. Leistra liet na een lange hoekslag de voorzet van buiten de cirkel bewust door de benen gaan. Toen de bal tegen de binnenkant van de paal kwam, reageerde de Australische midvoor alert, de Nederlandse doelman woedend.

Diepeveen maakte het voorval niet bewust mee. De Bloemendaalse veteraan werd bij voornoemde voorzet geveld door een Australische stick. Teamarts Piet Bon was geruime tijd bezig met het hechten van de gapende hoofdwond. Diepeveen ging nog een minuut of tien duizelig door en liet zich toen vervangen door Parlevliet. De Brabander was door Jorritsma buiten de basis gelaten ten gunste van Veen, die voldoende was hersteld van een hamstringsblessure voor een hele interlandwedstrijd, zijn 50ste.

Die wijziging bleek wonderwel. De lichtvoetige HGC-er werkte hard en geïnspireerd, in tegenstelling tot zijn Amsterdamse tegenhanger Van den Honert. Veen, die een minuut voor tijd zou uitvallen met kramp in beide benen, nam het tweede Nederlandse doelpunt voor zijn rekening. Eerder had Bovelander even voor evenwicht gezorgd door de eerste strafcorner na een eentweetje met Van den Honert binnen te pushen.

SNELLE TREFFER

Na rust verkleinde Weterings, die eindelijk weer eens in het stuk voorkwam, de achterstand nog wel snel tot 3-4, maar verder kwam Nederland niet. Verder achter ook niet, doordat Bovelander als laatste man met Crucq voor zich voor een betere organisatie achterin zorgde en de Australische hausse na rust iets verflauwde.

Een grote kans op de gelijkmaker werd Nederland onthouden, doordat de Duitse arbiter Wolter Bovelander nog een strafcorner gaf in plaats van een strafbal, toen een uitlopende Australiër de bal vol op het lijf kreeg.

"Het geluk hebben we ook niet mee", sputterde Jorritsma. "Dat tweede doelpunt, van Wansbrough. Wat moet je daar nu mee. Dat gebeurt ons weer. We krijgen die geheide strafbal niet. Aan de andere kant dwingen we het ook niet af. Wat dat betreft is het goed om nu met onze tekortkomingen te worden geconfronteerd."

Koevermans helpt Oranje aan Davis Cup-voorsprong

MEXICO-STAD - Mark Koevermans heeft de Nederlandse tennisploeg in de promotiewedstrijd tegen Mexico op voorsprong gezet. De 23-jarige Rotterdammer versloeg vrijdag in Mexico-Stad op gravel Luis Herrera in drie sets: 6-3 6-4 6-4. De partij duurde 2 uur en 35 minuten.

De overwinning van Koevermans kwam gemakkelijker tot stand dan vooraf werd ingeschat. Herrera, de 24-jarige zoon van rijke ouders en in het bezit van een optrekje in Deerfield Beach, Florida, geldt als de kopman van de Mexicaanse ploeg. De 'Koef' speelde solide en raakte op eigen opslag zelden in gevaar. "Ik ben blij", zei hij na afloop, "dat ik in drie sets heb gewonnen. Tegen het einde van de derde set werd ik knap moe."

De hoogte van 2000 meter, de droge warmte (Circa 25 graden) sloopten zijn krachten. Hoewel de Nederlandse ploeg al negen dagen in Mexico-Stad verblijft, heeft de ploeg nog steeds moeite met de klimatologische omstandigheden. "De ene dag gaat het beter dan de andere", zei Koevermans. "Tegen Herrera had ik het zwaar."

Bondscoach Franker was na de overwinning opgelucht. "Ik heb tegen deze wedstrijd aangehikt", bekende hij. "Voor mij was dit een soort sleutelwedstrijd. Als Herrera had gewonnen, was het publiek gaan meespelen." De 5000 man op de Club Aleman de Mexico gedroegen zich buitengewoon sportief. Er werd niet met munten gegooid, niet geklapt op het missen van de eerste opslag.

"Deze overwinning betekent niet dat we absoluut zeker zijn van promotie", relativeerde Franker. "Maar we zijn een grote stap dichterbij ons doel gekomen. Winst in een openingsmatch in een Davis Cup is van cruciaal belang." In de tweede wedstrijd op de eerste dag speelt Haarhuis tegen Lavalle.

Engeland goed tegen Oostenrijk

Frankrijk bijna zeker van Davis Cup-finale

DEN HAAG - De Franse tennisploeg staat met anderhalf been in de finale van het toernooi om de Dvis Cup na twee keer winst op Joegoslavië.

Fabrice Santoro had de volle rit van vijf sets nodig om veteraan Zivojinovic te verslaan (4-6 7-5 7-6 3-6 6-3). De Joegoslaven waren invalers. Het Kroatische duo Ivanisevic/Prpic, beiden top-20 spelers, weigerden voor hun land uit te komen. Het duo was verantwoordelijk voor de uitschakeling van Zweden en Tsjechoslowakije.

In Manchester nam Engeland een voorsprong van 2-0 op het hoger aangeslagen Oostenrijk. Voor de Oostenrijkers was de overschakeling van gravel naar gras te groot. Bates versloeg Buchmayer, de vervanger van Horst Skoff, in vier sets (6-2 4-6 6-3 7-5) en debutant Petchey had aan Muster geen kind.

Muster, 38e van de wereld, won afgelopen zondag het toernooi van Geneve. Op gravel. Op gras was hij tegen Petchey, 324e op de lijst, niet opgewassen. De 21-jarige Engelsman vloog er over heen: 6-2 3-6 7-6 6-2. Bij winst keert Engeland na vijf jaar terug in de hoogste divisie van de Davis Cup.

Eens wereldkampioen, nu degradatie-gevaar

BERLIJN - Mochten de Nederlandse hockeyers op de slotdag van het toernooi om de Champions Trophy met 3-0 of meer verliezen van de Sovjet-unie, dan degradeert de wereldkampioen.

Die bizarre situatie ontstond doordat de nog puntloze Sovjet-ploeg vrijdagavond de Duitsers geheel tegen de verwachting in aan de rand van de afgrond bracht, maar hen er uiteindelijk net niet overheen duwde: 2-2.

Dat ene punt maakt van de Sovjetunie nog een gevaarlijke tegenstander in het duel om de laatste plaats. Bijna waren het er overigens twee geweest. De Duitsers, die met een voorsprong van 1-0 te rustig en gemakzuchtig aan de tweede helft begonnen, maakten pas in de slotminuut gelijk door een dubieuze strafcorner, die werd binnengeslagen door Ness. Airapetjan en Sergej Plesjakov hadden voordien de treffer van Becker meer dan goed gemaakt.

De Duitse coach Paul Lissek had strafcornerkanon Fischer om disciplinaire redenen buiten de ploeg gelaten. De laatste man werd eerder in het toernooi uit het veld gestuurd wegens het uitschelden van de Nederlandse scheidsrechter Von Reth.

Dat Fischer vervolgens ook door Lissek op de strafbank werd gezet, brak Duitsland bijna op. Het aantal kanshebbers voor de eindzege bleef daardoor, met nog een ronde te gaan, vier: Duitsland, Pakistan, Australië en Groot-Brittannië.

In brief aan gezaghebber

DP stoort zich aan uitlatingen McWilliam

WILLEMSTAD — DP-fractieleider Leslie Navarro heeft zich ook gemengd in de controverse tussen gezaghebber Wilsoe en minister van justitie Knoppel over het verlenen van een werkvergunning aan een Dominicaanse zanger. Navarro heeft Statenvoorzitter McWilliam schriftelijk om opheldering gevraagd over diens uitlatingen inzake deze kwestie. Statenvoorzitter McWilliam heeft volgens Navarro als vertegenwoordiger van het 'hoogste orgaan' minister Knoppel van justitie een afschrift gevraagd van de brief, gericht aan gezaghebber Wilsoe. De inhoud daarvan kwam in de publiciteit voordat de geadresseerde zelf die brief onder ogen had gekregen. Dit laatste acht de DP-leider 'onethisch', temeer omdat de brief een opdracht van Knoppel aan Wilsoe bevat.

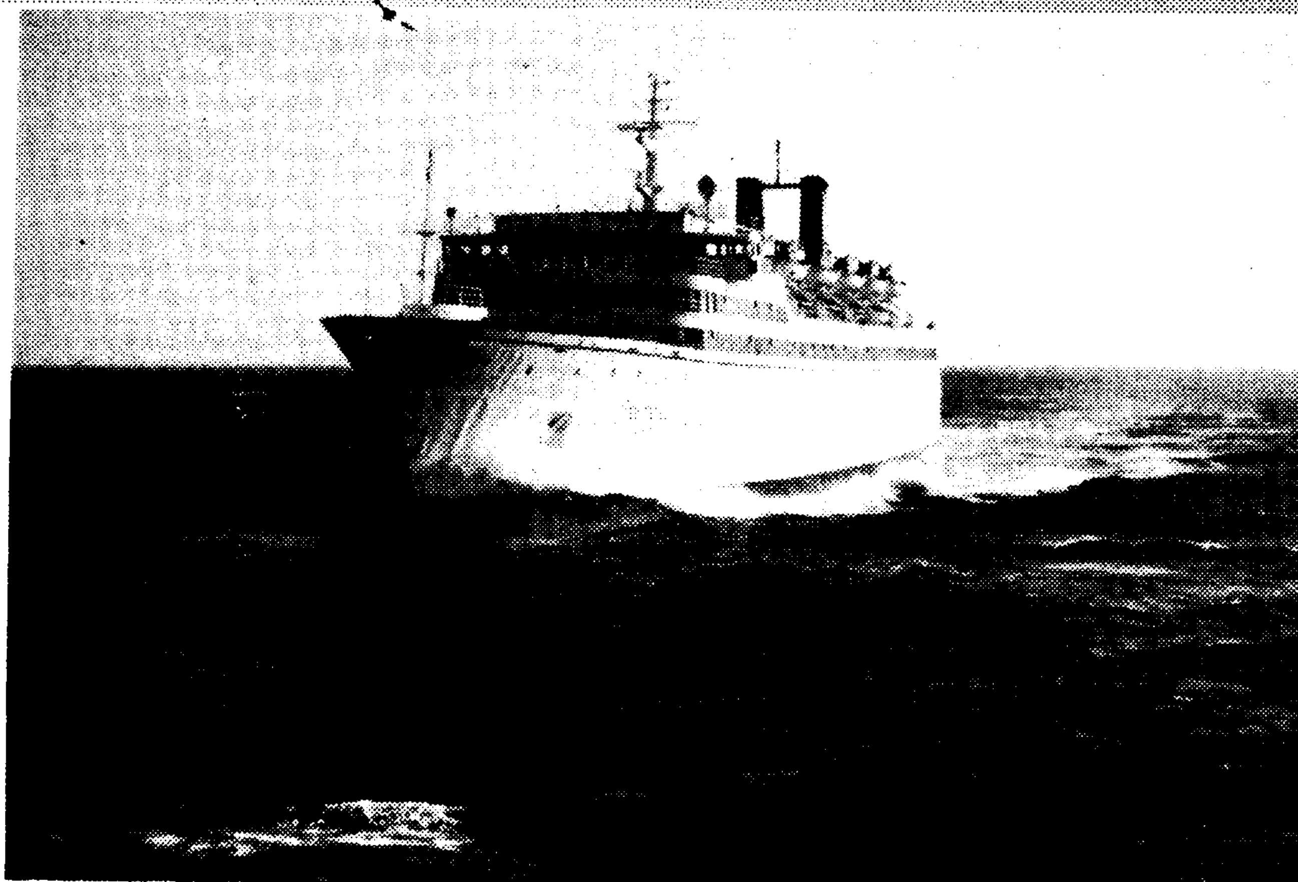
Navarro vraagt zich verder af of deze gang van zaken niet indruist tegen het principe van de Trias Politica, een van de grondprincipes van de parlementaire democratie, waarbij de scheiding tussen de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht is geregeld. De DP heeft zich namelijk gestoord aan inhoud en toon van het verzoek van McWilliam, die de relatie tussen Staten en regering zou interpreteren als die tussen een chef en zijn ondergeschikte.

Mag alleen de voorzitter van de Staten een minister een afschrift van zijn correspondentie vragen, of bestaat deze mogelijkheid voor alle ministers?

Vindt de minister van Justitie dat de voorzitter van de Staten, als vertegenwoordiger van het hoogste orgaan, ook het recht heeft om een rechter naar de inhoud van zijn vonnis te vragen voordat de betrokkenen partijen ervan op de hoogte zijn?

De D.P. vraagt de minister tenslotte of hij met de stelling eens is dat de gezaghebber dank verschuldigd is aan een P.N.P. wijkleider omdat die ervoor gezorgd heeft dat hij nu deze functie bekleedt.

Vijf jaar Freewinds

■ *WILLEMSTAD — De Freewinds, de cruiser gelegen aan de Mathey kade waar leden van de Scientology Church pleziertochten mee maken en scholing krijgen, vierde gisteren haar eerste Curaçaose lustrum. Sinds 11 september 1986 heeft de Freewinds Willemstad als thuishaven. Het schip heeft 23 verschillende bestemmingen en vaart frequent op Aruba en Bonaire met Scientologygasten vanuit de hele wereld. Roy Markes van RMC Associates haalde destijds de Freewinds naar Curaçao. Tijdens een dinner-show werd vijf jaar Freewinds gevierd waarbij gedeputeerde Ruben Page wees op het economische belang van een cruiseschip dat Curaçao als thuishaven heeft. "De deviezen die binnenkomen dankzij de Freewinds moeten niet onderschat worden." Kapitein Mike Napier kreeg twee plaquettes en een lithografie aangeboden - onder meer van het Curaçaos Toeristenbureau en van de MCB bank die agent is voor de Freewinds. Kapitein van de Freewinds, Mike Napier, zei in z'n toespraak zich thuis te voelen op Curaçao. "Ik word hier als een bekende gegroet op straat." Hij woont sinds 1986 op het schip met zijn gezin. Napier benadrukte het culturele belang van de Freewinds. "Wij geven internationaal en lokaal talent een kans hier op te treden." Ter afsluiting van de avond trad de zangeres Maxine Nightingale op die ook vanavond een optreden zal verzorgen.*

Begin gemaakt me functiewaardering

WILLEMSTAD — Het bestuurscollege stelt in het regeerakkoord dat er een functiewaarderingssysteem ingevoerd zal worden bij het eilandgebied om te komen tot een rechtvaardiger en evenwichtiger beloningsbeleid. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet en vond een lezing plaats waarbij hoofden van dienst, vakbonden en andere sleutelfiguren werden voorgelicht over de plannen.

Het projektdossier is inmiddels aan het KabNA aangeboden ter financiering. Het KabNA stelde destijds voor de heren Verboog en Postma een voorbereidend onderzoek te laten verrichten. Het eilandgebied Curaçao heeft inmiddels gekozen voor het F functiewaarderings-syst dat overigens ook bij de Ri overheid in Nederland gel teerd wordt. Bepalend v de keuze was dat Biza s ciaal ontwikkeld is voor ambtenarenapparaat.

Functiewaardering k diverse aspecten, zoals v ving en selectie, opleidi loopbaanontwikkeling, or nisatie analyse en werkstr turering. Het plan v aanpak zal in de eerste f circa 200 functies van aantal diensten bekijk Doel hiervan is de def tieve randvoorwaarden v te stellen waarbij opleiden in functie schrijven, het beschrijven functies, het opleiden v functionarissen en de fu tiewaardering centraal sta

PIKA

OP LIFTEN HEB ik het al nooit begrepen en zeker niet als ik gedoemd ben om met een dozijn zwetende mensen in zo'n hokje te gaan staan. Aangezien er in het Van der Valk hotel geen trappen zover reiken als het penthouse - waar dit maal een persbijeenkomst werd gehouden - zat er niets anders op dan gelaten te wachten op die ene lift. De andere leek namelijk buiten dienst te zijn want alle rode lichtjes, die de bewegingen van het zwevend hok nauwkeurig registreren, waren gedoofd. Ook het herhaald drukken op de zich tussen de twee liftdeuren bevindende omhoog/omlaag knop bracht de tweede lift niet tot leven. Dan maar wachten en hopen dat de groep 'reizigers' niet groter zou worden. Aangezien het spitsuur was, zo rond de klok van zes, stroomden echter steeds meer gasten van het Toekan hotel toe met tassen vol souvenirs en badspullen. "Komt ie niet vandaag dan komt ie morgen", merkte een stekelharige man in korte broek op. Het shagje dat aan een van z'n lippen bungelde, viel er tot mijn verbazing niet af tijdens zijn nuchtere constatering. Hij had zich duidelijk voorgenomen zich niet op te winden tijdens zijn vakantie en ook zijn zoon keek vrolijk lachend rond en knikte instemmend.

Inmiddels bevond de lift zich nog steeds in hogere regionen en leek niet van plan naar de begane grond af te dalen. Na het slaken van wat verzuchtingen - ik was al ruim te laat voor de persconferentie omdat ik niet meteen een parkeerplaats had kunnen vinden - zette het ding dan eindelijk de afdaling in. Met z'n allen propten we ons daarna in de lift en schokten omhoog want op elke verdieping moest zowat gestopt worden om in- en uit te stappen. Een nogal fors geschapen dame, die niet snel genoeg uit de lift sprong, werd ter hoogte van de achtste verdieping tussen de deuren 'gesandwiched' en kon - rood aangelopen - gelukkig snel door een medetoerist bevrijd worden die in allerijl alle knoppen had ingedrukt. Ook deze genante vertoning werd door de Amsterdammer met een luchtige relativerende opmerking becommentarieerd. "Ach, vorige week schijnt de vrouw van Manke Nelis hier ook nog klem te hebben gezeten."

'Aan vooravond bankroet'

James waarschuwt voor ontstaan kastenstelsel

PHILIPSBURG — Vance James jr., eilandsraadslid en gedeputeerde zonder portefeuille, heeft zich gisteren in een open brief gewend tot de bevolking van St. Maarten. Hij meent dat na veertig jaar de stilte moet worden verbroken zodat de 'waarheid over de economische situatie van het eiland kan worden gehoord'.

James waarschuwt in zijn veertien pagina's tellend schrijven de bevolking dat er moeilijke tijden op komst zijn. Hij drukt zijn eilandgenoten op het hart de overheid te vragen de belangen van allen gelijkelijk te dienen, in plaats van een select gezelschap te bevoordelen. Hij vraagt burgers en overheid voorts om geen geld uit te geven dat er niet is, 'in de ijdele hoop op inkomsten in een onzekere toekomst'.

De SPA-voorman vraagt de St. Maartenaars op de man af of ze nu beter af zijn dan een jaar geleden. Hij betreurt het dat de partij die de keuze was van de meerderheid van de stemmers niet de kans heeft gekregen haar 'verlichte beleid' in de praktijk te brengen. St. Maarten zou nu aan de vooravond staan van een bankroet.

De economische groei van de laatste jaren (meer toeristen, hotels en banen) zou alleen ten goede zijn gekomen aan een kleine groep. St. Maarten heeft nu in feite een kastenstelsel aldus James jr. De belastingopbrengsten zouden verkeerd worden besteed en de werkloosheid bedraagt volgens James inmiddels 12 %. Burgers zouden hun banen kwijtraken en bijgevolg hun huizen en auto's. 'En ten slotte hun zelfrespect', aldus de voormalige gedeputeerde van financiën.

Vance James doet ook nog enkele concrete aanbevelingen aan de nieuwe regeringscoalitie. Zo ontraadt hij dure leningen met Italië af te sluiten, zolang de financiële mogelijkheden in Nederland nog niet ten volle zijn benut.

'Rechtsgang gesaboteerd'

St.Maartenaars schrijven verontrust naar koningin

PHILIPSBURG — Een groep van 250 St. Maartense burgers heeft zich in een brief gericht tot hare majesteit de koningin om verontrusting uit te spreken over wat zij noemt 'het aborteren van een coalitie om de normale rechtsgang te saboteren'.

Hoe afkeurenswaardig het ook mag zijn om de eerste St. Maartense regeringscoalitie om zeep te helpen en de grootste partij van het eiland buiten de regering te houden, willen de verontruste burgers dit nog wel accepteren omdat het binnen de grondwet mogelijk is.

Onaanvaardbaar noemt de groep het echter dat de eerste daad van de nieuw gevormde coalitie was om de directie van de luchthaven te ontslaan en te vervangen door een stel 'marionetten'. De burgers roepen hierbij in herinnering dat de vorige coalitieregering juist stukliep omdat Vance James jr. (SPA) erop bleef aandringen dat de rechtszaak tegen de voormalige luchthavenautoriteiten zijn normale beloop zou krijgen. De PDP zou tegen alle afspraken hebben gekozen voor een schikking buiten de rechtszaal.

De burgers beklagen zich ten slotte tegenover hare majesteit over het 'miserabele falen' van de gouverneur. Zowel hij als zijn vrouw zijn volgens de briefschrijvers op een negatieve manier in het luchthavenschandaal verwikkeld. Zij dringen bij het staatshoofd aan op zijn onmiddellijke ontslag. Premier Liberia-Peters zou zich doof hebben gehouden voor alle kritiek en er alles aan hebben gedaan om maar goede maatjes te blijven met Claude Wathey.

Alex Chatlein:

"Vuil stapelt zich op"

WILLEMSTAD — Alex J. Chatlein, lid van de eilandsraad, heeft het bestuurscollege gewezen op de deplorabele toestand van de infrastructuur waarin zich het stadsdistrict bevindt. Er wordt op sommige plaatsen nauwelijks vuil opgehaald waardoor het aangezicht van de stad niet bepaald aangenaam is. In de vele 'chollhuizen' die zich in het district bevinden breekt vaak brand uit, wat in buurten waar de brandspuit ver verwijderd is een gevaar voor de gehele buurt oplevert.

Ook de bestaande wegen en rioleringen hebben vaak hun beste tijd gehad. Chatlein noemt de buurten Nieuw Nederland, Coronet en Monteverde waar het volgens hem hoog tijd wordt dat er goede - geasfalteerde - wegen komen. Een menswaardig leven leiden in buurten waar vuil opgestapeld ligt, waar de water en electriciteitsvoorziening gebrekkig is waar het vuil op elke hoek ligt te rotten, is onmogelijk.

AGENDA BONAIRE

OLITIE: 8000
RANDWEER: 8222
AXICENTRALE: 8845
OSPITAAL: 8900

ANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag n 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-.00 uur; zondag gesloten.

PENBARE BIBLIOTHEEK
peningstijden voor het publiek)
aandag en donderdag van 14.00-18.00 r; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/ .00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 r.

peningstijden voor lezers)
oensdag van 14.00-19.00 uur.

OSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aantekende stukken om 15.30 uur; gewone ukken om 16.30 uur.

NDAG
PORT
LETIEK
omcabon)
.00 uur start 10km-loop bij voetbalstan te Playa naar de finish te Lac.

* * * * * * * *

ERKDIENSTEN
nt Bernarduskerk, Kralendijk:
aandag t/m zaterdag om 18.45 uur; ndag om 08.00 en 19.00 uur.
romotokerk, Antriol:
aandag t/m zaterdag om 19.30 uur; ndag om 09.00 en 18.00 uur.
dovicuskerk, Rincon:
aandag t/m zondag om 19.30 uur.

ACHTENBEZORGING doorgeven aan heer E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

* * * * * * * *

inale Littman ennis Toernooi

RALENDIJK — Vanavond n half acht zal op de baan n Sunset Beach hotel de atste wedstrijd gespeeld rden in het toernooi van tman. Het was een sterk d dat aantrad en onder de nnissers waren bekende men in de A-klasse: Rudi macassé, Michel Obersi, selle Domacassé en karsi Phelipa.

Uiteraard is er fel streden maar de finale is slotte toch een verrasg. De laatste wedstrijden rden zaterdagmiddag speeld in afwachting van finale-wedstrijden. Het mengd dubbel wordt zonmorgen gespeeld.

COMMENTAAR

Weinig zinvol

TERECHT MAAKT de Paboso — en zeker niet de Paboso alléén — zich ernstige zorgen over de autoritaire manier waarop het Bestuurscollege en met name gedeputeerde Ramoncito Booi beslissingen neemt en die coûte que coûte ook wenst door te voeren.

Een daarvan is ongetwijfeld de gang van zaken rond de Tourism Corporation Bonaire (TCB). Tijdens een door het BC belegde persconferentie dacht gedeputeerde Booi op zijn 'Verlichte Despoten' manier de pers de mond te snoeren. Maar die periode schijnt definitief voorbij te zijn op Bonaire. Vrijwel alle media veroordeelden de aanpak van gedeputeerde Booi en eveneens de manier waarop directeur George Curiel M.A. van het Caribbean Development Center (CDC) meende de zaak te moeten verdedigen. Nu de praktijk heeft bewezen dat de aanpak van het CDC slechts een leegloop van het toeristenbureau heeft veroorzaakt, blijkt dat in feite het kind met het waswater is weggegooid. De economische en toeristische ontwikkeling van Bonaire heeft in ieder geval geen voordeel gebracht voor de vijf voormalige employees van het toeristenbureau.

Het is derhalve toe te juichen dat de Paboso van het democratisch recht gebruikmaakt om het BC te interpelleren. Het zijn de gedeputeerde van Toerisme en de vertegenwoordiger van het CDC, die een onduidelijk beleid hebben gevoerd. Dat geleid heeft tot een TCB en een directeur zonder personeel, tot een Raad van Commissarissen die het dagelijks bestuur overneemt van een directeur die met Nederlands geld is aangetrokken als zijn eigen adviseur. Daarover dient verantwoording te worden afgelegd. Zowel door de gedeputeerde van Toerisme als door het adviesbureau DCD. Er is ten slotte een aanzienlijk, door de EG gefinancierd, bedrag mee gemoeid dat echter weggegooid geld dreigt te worden.

Uit ongetwijfeld politieke overwegingen heeft de Paboso — alle verklaringen van Gijsbertha ten spijt — een vergadering van de Eilandsraad gevraagd op het moment dat gedeputeerde Booi in Europa verblijft.

Een weinig zinvol besluit van de oppositiepartij. Het heeft immers geen zin om Boois plaatsvervanger Arthur Domacassé onder vuur te nemen. Gedeputeerde Ramoncito Booi en adviseur George Curiel M.A. zullen tekst en uitleg moeten geven. De wat kinderachtige opstelling van de Paboso is niet evenredig met het door Booi en Curiel gecreëerde probleem.

KRALENDIJK — In een elf kantjes lange brief met afschriften aan verschillende instanties reageert mevrouw drs Edith Strauss Marsera op de persconferentie die op 29 augustus werd belegd door ALM-vertegenwoordiger Hugo Gerharts.

In de brief belicht mevrouw Strauss opnieuw de problemen die ontstonden toen haar zoon en enkele vrienden de aansluiting in Miami misten door het uitvallen van een ALM-vliegtuig. De Amigoe besteedde uitgebreid aandacht aan de verklaring van mevrouw Strauss en het weerwoord van Hugo Gerharts.

KRALENDIJK — Nu het Bureau van de Regatta een onderkomen heeft gekregen in de Kaya Grandi 9, zal Alvin Obersi eveneens alle medewerking verlenen om de benodigde electronica ter beschikking te stellen van het Bureau Regatta. Met behulp van Xerox kan gebruik gemaakt worden van een fax (5576), een telefoon (5555), een schrijfmachine en een fotocopieermachine.

Het Bureau Regatta is dus niet ondergebracht in het gebouw van de oude LTS, zoals eerder bericht werd.

Gijsbertha beticht Booi van leugens over afspraak

KRALENDIJK — Volgens gedeputeerde Ramoncito Booi was er met de fraktieleden van Paboso afgesproken dat er geen raadsvergadering over toerisme aangevraagd zou worden tijdens zijn werkbezoek in Nederland. Fraktielid van de Paboso Rodger Gijsbertha reageerde met de opmerking, dat er nooit afspraken zijn gemaakt met gedeputeerde Booi of met andere personen. "De Paboso bepaalt zelf wanneer er een vergadering van de Eilandsraad aangevraagd zal worden", aldus de verklarende woorden van Gijsbertha.

In een uitgebreide verklaring zegt Gijsbertha dat er geen enkele vergadering is geweest, waar het aanvragen van een raadsvergadering is besproken. Tijdens een afdelingsvergadering over Fundashon Cas Boneriano (FCB) bracht de Paboso naar voren, dat er in de komende periode verschillende raadsvergaderingen aangevraagd zouden worden. Volgens Gijsbertha voor Booi aanleiding om op te merken dat de Paboso bij voorkeur geen vergadering aan moest vragen als hij er niet was. De fraktieleden van de Paboso waren het daar absoluut niet mee eens en het enige antwoord dat aan de gedeputeerde gegeven werd, was dat de fraktie zijn verzoek zou overwegen.

Gijsbertha: "Dat was overigens niet het antwoord dat gegeven werd door fractieleider Norwin Willem, maar door mijn persoon. Bovendien toont Booi wel erg weinig respect voor de fraktieleider van de PDB, want ook die was tijdens de vergadering van de afdeling aanwezig".

Gijsbertha attendeert er eveneens op, dat de Paboso afgelopen week een persbijeenkomst belegde (precies één dag voor de persconferentie van het Bestuurscollege-red). Op die persconferentie van Paboso werd door Gijsbertha al aangekondigd, dat de Paboso een Eilandsraadsvergadering zou aanvragen. Gedeputeerde Booi was op dat moment op Bonaire en bij de Paboso was op geen enkel moment bekend wanneer Booi met zijn delegatie naar Europa zou afreizen.

Verder zegt Rodger Gijsbertha, dat Booi geen deel uit maakt van de fraktie van de Paboso en derhalve niet kan beslissen voor de fraktie, terwijl Booi evenmin het prerogatief heeft een raadsvergadering bijeen te roepen. Naar de mening van Gijsbertha staat alles nauwkeurig beschreven in de Eilandenregeling van de Nederlandse Antillen (ERNA). "Het is ons bekend dat Booi naar Nederland is vertrokken, nadat we dit in de nieuwsmedia hebben gelezen", aldus Gijsbertha.

Met nadruk stelt de oppositiepartij dat zij in alle opzichten medewerking wil verlenen. Zij eisen echter wel erkenning van het BC. Gijsbertha: "Wij zullen in de toekomst eisen, dat elke gedeputeerde of lid van het BC, dat het eiland zal verlaten, daarvan officieel de Eilandsraad op de hoogte stelt".

INGEZONDEN

Hypocriet

"WAT, OF IK een kaal poesje heb..... nee, ik geloof van niet, nee, nee, ik heb geen kaal poesje, maar ik heb wel een goudvis. Wat, of 'ie nat is,.... ja, natuurlijk is 'ie nat!" Tot zover Tineke Schouten, waar je niet naar toe mag in jeans. Dit anno 1991 ongelooflijke feit is ons zaterdagavond wél overkomen. Met een naar ons idee geldig toegangsbewijs, gekocht bij één van de bekende verkooppunten, arriveerden wij zaterdagavond bij Centro Pro Arte voor de show van Tineke Schouten.

Nu bleek het toegangsbewijs toch niet zo erg geldig daar één van ons de toegang geweigerd werd, vanwege bovengenoemde jeans. Kledingvoorschriften op het toegangsbewijs:
Dames: deftig en fatsoenlijk — daar werd blijkbaar aan voldaan. Heren: jas, jacket-set, sportcoat — en hier nu rijzen de problemen. Gekleed in sportcoat en jeans zou je toch denken te voldoen aan de kledingvoorschriften voor heren. Maar nee, wie schetst onze grootst mogelijke verbazing als blijkt dat een zodanig geklede heer de toegang tot Centro Pro Arte ontzegd wordt, i.v.m. ....juist, de kledingvoorschriften!

De directie, met name de heer R. Yankey, van CPA eist van de schouwburgbezoekers dat ze de kranten uitpluizen en met gespitste oren naar de radio luisteren, omdat zij verkiezen via deze media regels bekend te maken waarvan wij als bezoekers worden geacht op de hoogte te zijn.

Als men dus deze mededelingen via krant of radio niet heeft vernomen en simpelweg voldoet aan de regels die bekend worden gemaakt via het "geldige" toegangsbewijs, ben je volgens de heer Yankey in gebreke gebleven omdat "je 't maar had moeten weten". Zaterdagavond wisten met ons twee ouderparen met kinderen van 13 en 14 jaar " 't" niet.

Het meisje van 13 zag er werkelijk keurig en smaakvol uit in haar nieuwe jeans gecombineerd met een mooie blouse. De jongen van 14 was voor het oog een goedgeklede jongeman met een witte jeans (met aan weerszijde 2 spijkertjes). Na een discussie met de heer Yankey om het onredelijke van de hele redenatie duidelijk te maken werd uit machtsvertoon de politie erbij gehaald.

Daar wij allemaal wel begrepen hoe vastgelopen de hele situatie was en wij toch nog graag tenminste een gedeelte van de show wilden zien, besloten we hier en daar wat kledingstukken te verwisselen.

Resultaat van de verkleedpartij: dat we met z'n allen werden toegelaten; het meisje van 13 gekleed in een bike-broek, t-shirt en ketsen, de jongen met een zelfde witte broek als de voorgaande, ditmaal minus de 4 spijkertjes, ook mijn combinatie was er niet smaakvoller op geworden, maar goed, smaakvol of niet, binnen waren we en daar ging het toch om, ja toch!!!

Inmiddels hebben we begrepen dat wij niet als enige slachtoffer zijn geworden van de belachelijke situatie dat je als schouwburgbezoeker als een koe op de veemarkt gekeurd wordt op je uiterlijk.

Nogmaals: op het toegangsbewijs wordt over jeans niet gerept en dat was waar het in de bovenstaande 3 gevallen om ging. Ook 2 heren, keurig gekleed in overhemd met lange mouwen en stropdas maar zonder jas, werd de toegang geweigerd, maar ja, dát staat nu eenmaal op het toegangsbewijs en wie de macht heeft, heeft nou eenmaal de macht: Befehl ist befehl!!!

We leven in een democratisch land waar dictatoriaal gedrag beslist niet thuishoort. Wie weet wordt ons een volgende keer voorgeschreven dat we groene schoenen aanmoeten... of rode, of wordt het verplicht make-up te dragen... of wordt het juist verboden. Waar zijn we in godsnaam in deze maatschappij mee bezig, het beoordelen van mensen op hun uiterlijk of op persoonlijkheid, wat ze zijn en wat ze in zich hebben.

Juist van een schouwburg, met z'n cultureel opvoedkundige taak, verwacht je een publieksvriendelijke houding waardoor de drempel voor het schouwburgbezoek verlaagd wordt, waar nu barrières worden opgeworpen door deze bijzonder starre en kortzichtige manieren. Al met al, als je in deze sjieke omgeving, met in jas geklede heren en deftige en fatsoenlijke dames, na eindeloos in de rij staan, het voorrecht hebt een drankje te bemachtigen, blijkt dat wel in een plastic cup geserveerd te worden. Hier is maar één woord voor: HYPOCRIET!!!

DICK EN JUDITH FERNANDES
Curacao.

Spijkerbroek in CPA

DE MENSEN houden zich over het algemeen keurig aan de regel "jas, jacket, sportcoat, fatsoenlijk en deftig" zoals vermeld op het entreebewijs. Helaas, de directie van Centro Pro Art bepaalt nu maar even, dat een keurige spijkerbroek en goed onderhouden leren sportschoenen met daarbij een jas, jacket of sportcoat niet fatsoenlijk of deftig is.

Wie doet wat aan deze absolute willekeur? Wat wordt er morgen weer verzonnen?

Om maar niet te spreken van de ronduit onbeschofte behandeling, waar de gasten, die zich toegang hebben verzekerd, door middel van een geldig toegangsbewijs, allereerst worden binnengeloodst door een smalle deuropening!

Vervolgens dit deurtje letterlijk voor de neus krijgen dichtgegooid, versterkt door een ketting en een zeer brede meneer, omdat er net een nette spijkerbroek is gesignaleerd.

Daarnaast, Waar je tijdens de pauze, lang, heel lang, in de rij op je drankje kunt wachten in een temperatuur, welke niet is aangepast aan de kleding. Waar het personeel niet zo gekleed is, als wél van de gasten wordt verwacht?

Het is zeer *fatsoenlijk* van de gasten, dat ze nog zijn gebleven! Maar dat kwam dan mede door het geweldige optreden van Tineke Schouten en beslist door de voortreffelijke organisatie van de heer en mevrouw Baks, die eerste klas artiesten naar Curaçao weten te halen en daarmee volle zalen trekken.

Ik hoop, dat zij dit blijven doen. Nogmaals, welke jurist gaat zich verdiepen in deze problematiek, opdat de deuren van Centro Pro Arte uitnodigend open kunnen, zoals het hoort, voor een ontspannen publiek dat gezellig een avond UIT is!

JOSE KARHOF
Curaçao.

ok aandacht voo staatkundige structuur

ooi spreekt in Nederland ver hotels en onderwijs

KRALENDIJK — Gedeputerde Ramoncito Booi die menteel in Nederland een rkbezoek aflegt, vergezeld r de heren Raymundo eh (BVO) en Pancho ilia (SEF), heeft de afgen dagen verschillende prekingen gevoerd. Nadat delegatie maandagochtend Nederland was aangenen, werd in de middaen een gesprek gevoerd t een niet nader genoee persoon die 'insider' is de hotelproblematiek van ba. Deze persoon zal gevraworden hulp te geven bij problemen rond Sunset ch hotel, het Divi Flago Beach hotel en het kerhotel The Point.

Afgelopen dinsdag werd r de delegatie besteed met afleggen van enkele bezen aan sporthallen. Booi vooral geïnteresseerd in rthallen die een meerg doel kunnen dienen, at zij niet alleen voor ortgebeurtenissen temd zijn, maar bijvoorld ook voor evenementen Miss Teenage verkiezing, naval en de talloze songivals van bedrijven.

Gedeputeerde Booi heeft, us het persbericht, een delijk omlijnd idee van geen hij wil en woensdag rden die besprekingen rtgezet met vertegenwoorers van het KABNA. Voor ontwikkeling van de sport nde Nederland een grote ibiliteit en het ziet er r uit, dat Nederland eid is een aanzienlijke n te geven aan de ontkeling van de sportfacilien voor de jeugd.

Volgens het persbericht ft gedeputeerde Booi ook proken met vertegenwoorers van de PTT, waarbij iswaar het urgente prom van de decentralisatie niet werd opgelost, maar waar wel houten stands voor de komende regatta los zijn gekregen. De gehele Bonaireaanse delegatie — ook die van Onderwijs — was daarbij aanwezig. Over deze vijf houten stands zal Booi volgens het persbericht nog aanzienlijke informatie verschaffen op het moment dat hij van zijn veertiendaagse dienstreis is teruggekeerd.

Afgelopen woensdag heeft gedeputeerde Ramoncito Booi — met zijn adviseur Raymundo Saleh — besprekingen gevoerd over onderwijszaken met vertegenwoordigers van het KABNA. Gesproken werd met Jaap Huizinga en Frits de Palm en daar verwoordde Booi zijn bezorgdheid over het Bonaireaanse onderwijs. Gedeputeerde Booi bracht bij het KABNA zijn gezichtspunten naar voren en vroeg daarbij Nederlandse steun voor het Bonaireaanse onderwijs. Wel bracht Booi naar voren, dat hij nog niet veel heeft gesproken over bepaalde projecten, omdat hij daar zelf nog niet voldoende overzicht in heeft.

Uiteraard is er ook gesproken over de financiële situatie op Bonaire. Een gevolg daarvan (zegt Booi) is dat de scholen en andere overheidsgebouwen niet worden onderhouden zoals dat eigenlijk het geval zou moeten zijn. In de komende week zal de delegatie ook praten over de Staatkundige Structuur (het is overigens op Bonaire niet duidelijk, welke inbreng de overige delegatieleden Cecilia en Saleh daarbij hebben - red). Gesproken zal worden met het Kabna en in een later stadium samen met Saba en St. Eustatius met de Vaste Kamercommissie van de Tweede Kamer.

MENSEN

■ *Generaal Javier Perez de Cuellar poseert met de zoon van de Peruaanse president Alberto Fujimori, Kenji Fujimori. De elf jaar oude Kenji is op bezoek met zijn familie in Washington. Het bezoek aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, ook Peruaan, was onderdeel van het officiële bezoek aan Washington.*

Taboe op stoma neemt af

Het taboe op de **stoma**, een kunstmatige opening in het lichaam die operatief is aangebracht om urine of ontlasting af te voeren, neemt af. Dat constateert de Nederlandse stomavereniging "Harry Bacon" bij gelegenheid van haar 25-jarig bestaan, dat vandaag in het Rai-congrescentrum in Amsterdam is gevierd.

In Nederland hebben zo'n twintigduizend mensen een stoma omdat de natuurlijke afvoer van ontlasting en urine niet meer mogelijk is door kanker, ontstekingen of poliepen. Na de operatie wordt de ontlasting en urine door een opening in de buik afgevoerd en opgevangen in een op de buik bevestigd plastic zakje. Door nieuwe operatietechnieken is het soms niet meer nodig om een zakje te dragen.

De Nederlandse stomavereniging "Harry Bacon", genoemd naar de Amerikaanse chirurg die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van de nazorg, geeft haar leden voorlichting over leven met een stoma. De vereniging heeft tot doel het bevorderen van een zo gunstig mogelijke lichamelijke, psychische en sociale conditie van mensen met een stoma.

Veel mensen die een stoma krijgen, ervaren dit als een schok. "Toch blijken de meeste mensen met een stoma een heel normaal leven te kunnen leiden. Zij kunnen na verloop van tijd weer deelnemen aan het arbeidsproces, aan sport doen, op vakantie gaan of bioscoop en schouwburg bezoeken. Het stoma wordt dan met recht een onzichtbare oplossing", aldus de vereniging.

■ *"None of your damn business", was Liz Taylor haar antwoord op de vraag van een nieuwsgierige journalist, die vroeg of de actrice veilige sex bedrijft met Larry Fortensky. Het is de bedoeling dat de twee in de eerste week van oktober Ja tegen elkaar zullen zeggen. Miss Taylor die reeds zeven keer het ja-woord gaf aan een wederhelft, zegt dat het nu menens is. Dat zei ze voorgaande keren ook, maar bleek zich steeds vergist te hebben.*

"Ik ben nou eenmaal trouwlustig", verontschuldigde Liz Taylor zich voor haar achtste keus. Voor de mensen die het interview op de televisie volgden: vandaar de pieptoon in het antwoord op de vraag over veilige sex.

Kunstcentrum 110

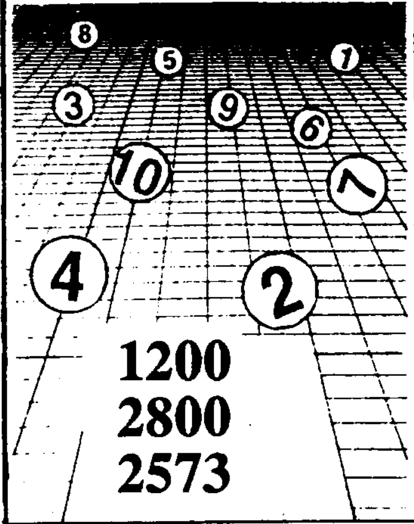
Begin 1994 zal naast de nieuwe Rijksacademie van Beeldende Kunsten aan de Sarphatistraat in Amsterdam het nieuwe Interdisciplinair Internationaal Kunstcentrum 110 worden geopend. Het nieuwe centrum, kortweg **Kunstcentrum 110** genoemd, zal zich richten op het "creëren van ruimte voor experiment en ontwikkeling van (beeldende) kunsten zonder druk van produktie of publiek", zo blijkt uit een bekendmaking dinsdag van de stichting 110.

De stichting heeft in samenwerking met het bouwfonds Woningbouw nv en de hoofdstedelijke woningbouwvereniging Lieven de Key een project ontwikkeld waarin "culturele en commerciële onderdelen zijn samengevoegd". Dat betekent dat er plaats zal zijn voor een tentoonstellingsruimte (circa 1.000 vierkante meter), bedrijfsruimten voor kunst- en aan kunst verwante instellingen en bedrijven (1.250 vierkante meter) en ateliers annex woningen voor buitenlandse kunstenaars. Daarnaast zijn er appartementen voor de verkoop op de vrije markt.

De plannen voor het kunstcentrum worden uitgewerkt door architect Koen van Velsen, die tevens de ontwerper is van de nieuwe Rijksacademie van Beeldende Kunsten.

In het bestuur van de stichting 110, die onder voorzitterschap van W. Etty staat, zitten S. Ex, L. Klein, T. Lodder en J. van Rijs. Als artistieke adviseurs zijn F. Rottenberg, J. Schrofer en P. Struycken en S. Ex aangetrokken.

Wega di Number Kòrsou

1200
2800
2573

Gedurende de eerste week van de **Rembrandt-tentoonstelling** in Berlijn zijn ongeveer 32.000 bezoekers naar de galerie in het stadsdeel Dahlem gekomen waar de werken van de Nederlandse schilder zijn te aanschouwen.

Dat heeft directeur Henning Bock donderdag meegedeeld.

"Gezien de altijd wat rustig reagerende Berlijners verwacht ik dat de grootste drukte nog moet komen", aldus Bock. De tentoonstelling - samengesteld door het Rijksmuseum in Amsterdam, de National Gallery in Londen en de stichting Pruisisch cultuurbezit - bevat de belangrijkste werkstukken van Rembrandt die leefde van 1606 tot 1669.

In totaal zijn er 128 werken van Rembrandt te zien, plus een aantal werken van zijn leerlingen. De tentoonstelling in Berlijn duurt tot 10 november. Bock verwacht ongeveer 300.000 bezoekers.

Subsidie voor levertransplantaties

De ziekenfondsraad wil het academisch ziekenhuis Groningen een **subsidie** van zo'n zeven miljoen gulden toekennen om ongeveer vijftig levertransplantaties uit te voeren en de patiënten te verplegen. De commissie verstrekkingen heeft een subsidie-voorstel gedaan, dat de raad volgende week donderdag bespreekt.

Ziekenfondsen vergoeden levertransplantaties niet. De ziekenfondsraad subsidieert sinds 1984 jaarlijks een aantal levertransplantaties in het AZG om meer inzicht te krijgen in de effectiviteit, indicatiestelling en kosten. Begin volgend jaar moet de raad een definitieve beslissing nemen over het opnemen van de transplantaties in het ziekenfondspakket.

HBO

ZATERDAG
16.00 Movie: 'Weekend at Be[...]' (1989, Andrew McCarthy/Jo[...] Silverman)
18.00 Movie: 'The Goonies' ([...] Sean Austin/Josh Brolin)
20.00 Movie: 'The Exorcist III' ([...] George C. Scott/Jason Miller)
22.00 Influences: James Brow[...] M.C. Hammer
23.00 Movie: 'Short Time' ([...] Dabney Coleman/Matt Frewer)
24.40 Tales From the Crypt
01.10 Movie: 'Rude Awakening' ([...] Eric Roberts/Cheech Marin)
02.55 HBO Comedy Hour
03.55 Movie: 'Caged Fury' (199[...] Estrada/Richie Barathy)
05.30 Movie: 'The Rachel P[...]' (1989, Dexter Fletcher/J[...] Spader)

ZONDAG
12.00 Movie: 'Arthur 2: 'On the R[...]' (1988, Dudley Moore/Liza Mine[...])
14.00 America Undercover
15.00 Movie: 'Daddy's Dying'..... got the Will?' (1990, Tess H[...] Beau Bridges)
16.30 Movie: 'Nate and Hayes' ([...] Tommy Lee Jones/Michael O'K[...])
18.30 Movie: 'Police Academ[...] Citizens on Patrol' (1987, Steve [...]tenberg/Bubba Smith)
20.00 Movie: 'Another 48 Hours' ([...] Eddie Murphy/Nick Nolte)
22.00 Dream On: Toby or Not To[...]
22.30 Movie: 'Cast a Deadly [...]' (1991, Fred Ward/David Warner)
24.10 Movie: 'The Two Jakes' ([...] Jack Nicholson/Harvey Keitel)
02.30 Movie: 'Dirty Harry' (1971, [...] Eastwood/Harry Guardino).
04.15 Movie: 'Friday the 13th, P[...]' (1981, Adrienne King, Amy Stee[...])
05.45 Smoking: Everything Yo[...] Your Family Need to Know.

TBS

ZATERDAG
16.00 CHIPs
17.00 CHIPs
18.00 World Championship Wres[...]
20.05 Movie: 'Things Change' (1[...] Don Ameche/Joe Mantegna)
22.00 Major League Baseball At[...] Braves at Los Angeles Dodgers ([...]
24.45 Night Tracks - Chartbuster[...]
01.45 Movie: 'Attack of the Pu[...] People' (1958, John Agar)
03.25 Night Tracks.

ZONDAG
12.50 Movie: 'Girl Happy' (1965, [...] Presley)
02.50 Movie: 'Cinderella' (1960, J[...] Lewis)
04.35 Tom and Jerry's Funhouse
05.35 Captain Planet and the Pl[...]teers
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'I Dream of Jeannie [...] Years Later' (1985, Barbara E[...] Wayne Rogers)
21.00 National Geographic Explo[...]
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event
05.05 Hogan's Heroes
05.35 CNN Headline News.

CBS

ZATERDAG
20.00 CBS Saturday Movie
21.00 To Be Announced.

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20..00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Movie
23.00 CBS News.

NBC

ZATERDAG
20.00 Golden Girls
20.30 Down Home
21.00 Empty Nest
21.30 Dear John
22.00 Sisters.

ZONDAG
19.00 Super Bloopers and New Pratical Jokes
20.00 Expose
20.30 Real Life with Jane Pauley
21.00 NBC Sunday Night at the Movies.

TELECURAÇAO

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Kòktel Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Special: 'Festival di Golden Artists I';
21.30 Desirées Banket met Desirée Leito: 'Swiss Chocolate Cake';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Aktividat met Hubert Hoogvliet;
23.30 Sluiting.

ZONDAG
14.00 Sena di Señor;
14.30 Directe uitzending baseballwedstrijd AA-klasse: Wild Cats vs Sta. Maria Pirates vanuit het Tio Daou Ballpark.;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Style with Elsa Klensch;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala: 'Checkered Flag';
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der School
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der School, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost): jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Zwelbast

door Marten Toonder

3239 — Na enige tijd was het werk klaar. De Zwelbast had een diep gat gegraven aan de voet van een oude eik en daarin hadden ze samen de geldzakken en het kussenovertrek uit de Kleine Club laten zakken.

Toen de kuil weer vol aarde gegooid was, veegden ze er wat dorre bladeren overheen en toen schudden ze elkander plechtig de hand.

"Het is een mooi, vol leven", verklaarde de rover. "Vrij en ongebonden, zonder muffe wetten en kacheltjesgezeur".

Heer Ollie wilde zeggen dat hij wel hield van een kachel op kille herfstavonden. Maar toen bedacht hij hoe hij altijd miskend was en daarom lachte hij zwak.

"Kacheltjesgezeur", herhaalde hij. "Stoofjesklanten, Ja, ja. Daar wil ik niets meer mee te maken hebben, heer Zwelg. Men heeft mij verraden en bedrogen omdat ik een vrij heer wilde zijn.

"Kom mee!" riep de ander. "We trekken verder. De maan is nog niet onder en de nacht is nog lang". Hij zette zijn roverslied weer in en marcheerde tussen de stammen door naar een onbekende bestemming.

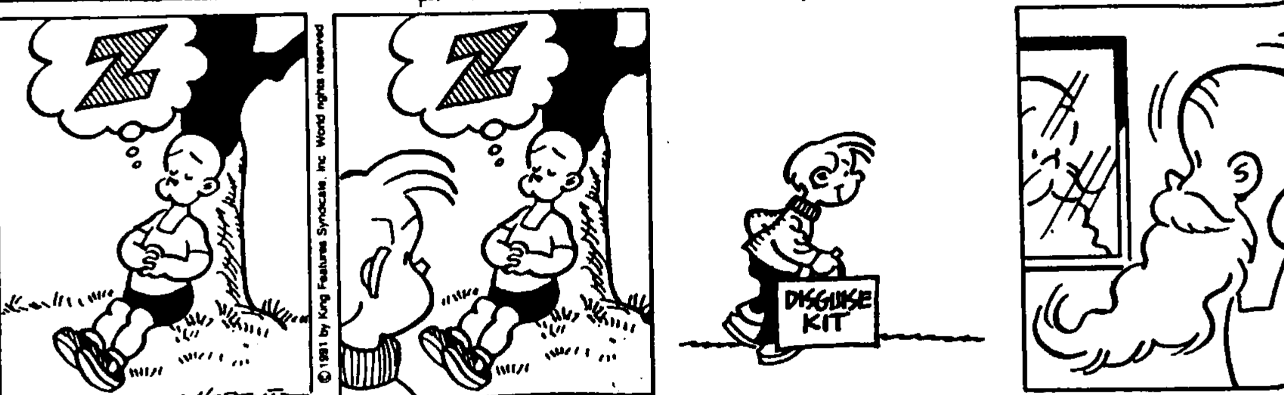
Heer Ollie echter begon vermoeid te raken. Hij was dit nachtwerk niet gewend en de aandoeningen hadden hem uitgeput. Op zijn klagen zocht de Zwelbast ten slotte een gemakkelijke kuil op.

"Je bent nog wat slap, makker", sprak hij enig gebladerte aanvegend. "Maar goed, het vak moet geleerd worden; je bent er niet zo maar".

"Nee", gaf heer Bommel toe. "Het is erg vermoeiend..... en ik heb het koud".

"Ook dat komt in orde", zei de rover. "Morgen zullen we een bontzaak plunderen. Houd maar moed, je komt er wel, als je maar wilt".

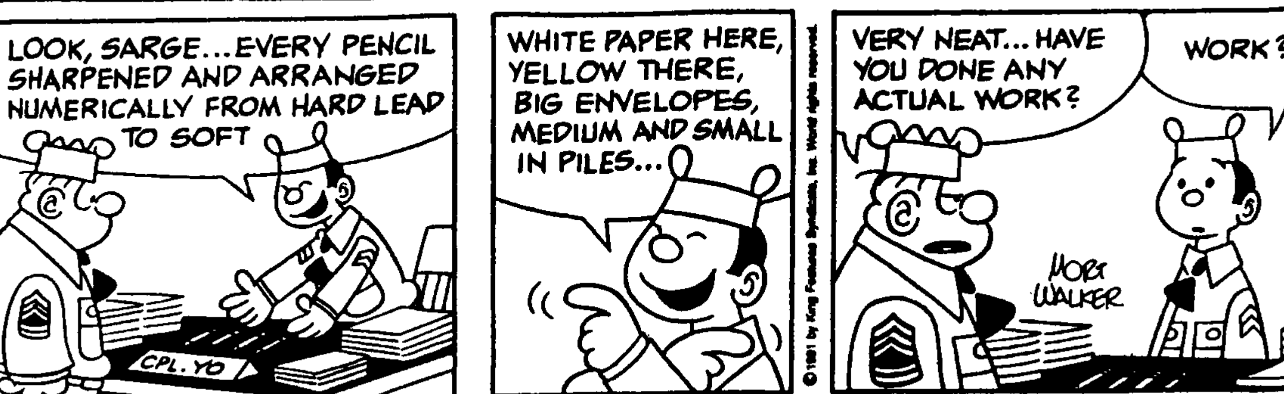
HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Verdrievoudiging in vijftien jaar

Luchtverkeer naar Oost-Europa aan vooravond ongekende groei

HAMBURG - Oost-Europa zal in de komende twee decennia voor het internationale luchtverkeer steeds belangrijker worden en zeer hoge groeicijfers te zien geven. Dat stelde de bestuursvoorzitter van de Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa, Jurgen Weber, dinsdag tijdens een bijeenkomst van de duitse wetenschappelijke verkeersorganisatie DVWG in Hamburg.

Alleen al het luchtverkeer tussen West- en Oost-Europa zal zich volgens de huidige inzichten tot het jaar 2005 verdrievoudigen. Maar ook in Oost-Europa zelf zal het luchtverkeer steeds verder toenemen. Het aantal afgelegde passagierskilometers in Oost-Europa zelf steeg van 2,8 miljard in 1969 tot 16,6 miljard in 1989 en zal in 2010 tot ongeveer 55 miljard passagierskilometers verder groeien.

Duitsland speelt bij deze snel groeiende ontwikkeling in het luchtverkeer tussen oost en west een centrale rol, aldus Weber. Nu al is Lufthansa de toonaangevende luchtvaartmaatschappij in dat luchtverkeer. Met 130 vluchten per week voert de Duitse luchtvaartmaatschappij meer vluchten uit dan de twee andere grote luchtvaartmaatschappijen Austrian Airlines en Air France te zamen.

Deze ontwikkeling weerspiegelt zich ook in het belang van de Duitse luchthavens. Van alle directe verbindingen tussen Oost- en West-Europa wordt 25 procent uitgevoerd vanaf Duitse luchthavens. Alleen al de luchthaven Rhein-Main bij Frankfurt neemt tien procent van de directe verbindingen voor haar rekening.

De luchthavens van Londen, Parijs, Zürich en Wenen voeren ieder zeven procent van deze verbindingen uit. Een snel groeiende plaats neemt Berlijn in waar nu al zes procent van de directe vliegverbindingen in het oost-west verkeer op uitkomt.

Het parlement van ZWITSERLAND is akkoord gegaan met toetreding tot het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en de Wereldbank. Toetreding zou nu alleen nog kunnen worden geblokkeerd of met een jaar uitgesteld als oppositiegroepen er in slagen vijftigduizend handtekeningen te verzamelen voor het afdwingen van een referendum over de zaak. Zwitserland is tientallen jaren buiten internationale organisaties gebleven. Nog in 1986 werd een regeringsvoorstel om lid te worden van de Verenigde Naties weggestemd.

***

De detailhandels-verkopen in GROOT-BRITTANNIE zijn in augustus met 1,4 procent gedaald ten opzichte van juli. Vergeleken bij augustus 1990 vielen de verkopen 0,3 procent terug.

***

De voor seizoensinvloeden gecorrigeerde industriële productie van ENGELAND daalde in juli 0,1 procent ten opzichte van juni. Vergeleken bij juli 1990 was er sprake van een daling met 1,8 procent.

***

MEXICOSTAD - Mexixo heeft officieel geprotesteerd in Washington tegen de schending van zijn grens door een grenspatrouille van de Verenigde Staten.

De schending heeft zich voorgedaan op 14 september. In de Mexicaanse hoofdstad wordt de zaak hoog opgenomen.

Stockmarkets-NEWS

NEW YORK	PREV.	20-09	FRANKFURT	PREV.	20-09	AMSTERDAM	PREV	20-09
DOW JONES	3032.	3019.	DAX INDEX	1634	1632	CBS GEM.INDEX	91.63	91.40
AM.BRANDS	44.88	44.25	ASKO	875.00	870.00	ABN-AMRO	39.70	39.64
AM.EXP.	26.00	25.75	BASF	251.30	250.00	AEGON	113.10	113.30
ANHEUSER B	53.13	53.63	BMW	510.00	495.50	AHOLD	82.80	82.40
ATT	38.00	37.75	COMMERZBANK	243.30	239.10	AMEV	49.80	48.60
BORDEN	33.13	32.88	DAIMLER BENZ	734.00	716.00	AKZO	122.30	121.00
CAMPBELL S	74.00	76.13	DEUTSCHE BANK	645.50	639.85	BOLS	43.00	43.10
CHRYSLER	10.63	10.63	HOECHST	245.40	245.80	BUHR.TET.	46.10	46.10
CITICORP	14.25	14.50	KAUFHOF	531.50	530.00	DAF	21.20	20.90
COCA COLA	65.25	64.75	MAN	382.30	378.00	DSM	105.50	105.01
DIGITAL	56.88	59.38	PREUSSAG	377.00	370.60	ELSEVIER	90.70	89.50
DUPONT	45.38	45.38	SIEMENS	643.50	640.00	FOKKER	31.40	31.80
EAST.KODAK	43.25	43.25	VW	372.20	360.50	GIST BROC.	34.60	34.40
EXXON	59.38	59.00				HAGEMEYER	124.20	124.00
FORD	29.63	29.50				HEINEKEN	148.20	149.40
GEN.ELECT.	69.50	69.50	LONDON			HOOGOVENS	88.80	88.20
GEN.MOTORS	37.13	36.63				ING	47.90	47.90
HEINZ	39.13	39.25	FT-100 INDEX	2588	2600	KLM	29.70	29.40
HOMESTAKE	14.88	14.81				KNP	49.10	48.60
IBM	105.13	105.13	ARGYLL	2.95	2.93	NEDLLOYD	56.00	56.50
KELLOGG	104.63	104.63	BARCLAYS BANK	4.60	4.10	PHILIPS	36.80	36.60
MC DONALDS	32.88	33.25	BASS	9.70	9.85	ROBECO	99.30	99.40
MERCK	130.25	132.50	BRITISH STEEL	1.28	1.29	ROLINCO	99.60	99.30
MINNES.MNG	89.75	89.00	BRITISH TEL	3.97	3.95	RORENTO	68.40	68.80
MOBIL CORP	68.88	67.75	BTR	4.25	4.23	RODAMCO	54.00	54.64
NCR	107.88	107.88	CADBURY	4.16	4.10	ROYAL DUTCH	154.30	153.80
PFIZER	65.25	65.00	CABLE & WIRE	5.58	5.51	UNILEVER	158.30	158.20
P.MORRIS	72.50	72.88	GRAND MET	8.12	8.24	VMF STORK	46.00	46.10
QUAKER	55.50	58.00	MARKS & SPENCER	2.69	2.67	VOC	42.90	42.70
SEARS	40.13	39.20	REDLAND	5.67	5.65	VNU	78.80	78.90
UP JOHN	44.63	44.25	TATE & LYLE	4.04	4.07	WESSANEN	82.60	82.40
COASTAL CO	30.13	30.63						
WOOLWORTH	28.63	29.50						
			TOKYO					
GOLD	349,00	349,00				TORONTO		
			NIKKEI DOW IND.	23332	23192			
SILVER	4.08	4.04				TSE 300	3419.	3409.
			BRIDGESTONE	1110	1140			
CRUDE OIL	21.67	21.82	CANON	1550	1530	ALCAN	19.75	19.60
			DAI ICHI KANGYO	2300	2330	BELL	43.75	43.70
US$/Yen	134.44	134.44	DAIWA SEC.	1200	1220	BANK OF NS	19.88	19.88
			HITACHI	1030	1030	CAN.PAC.	18.63	18.63
US$/DMARK	1.69	1.69	HONDA MOT.	1480	1510	IMASCO	31.25	31.50
			JAPAN AIRLINES	1270	1280	LAIDLAW	12.00	12.30
GBP/US$	172.75	172.45	NEC	1290	1290	MOORE	26.50	26.50
			NOMURA SEC.	1630	1650	NORANDA	17.75	17.63
US$/NLG	1.91	1.91	NIPPON STEEL	419	412	PLACER DOME	12.50	12.13
ECU/US$	121.45	121.15	MAZDA	510	520	POWER CORP.	15.50	15.50
CAN/US$	87.95	88.11	SONY	5700	5720	ROYAL BANK	26.75	26.38

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, 682412 en 682947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster R. van Velthoven, tel.: 376728.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster M. Pietersz, tel.: 671147, pageboy 027-053 b.g.g. 691838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster M. Pietersz, tel.: 671147.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Leito, tel.: 641217 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672699.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
21 september 1991 vanaf 08.00 uur tot 23 september 1991 om 07.00 uur:
Dokter Braakman, Sentro Mediko Montaña Abao, tel.: 673355; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
20 september 1991 vanaf 17.00 uur tot 23 september 1991 om 07.00 uur:
Dokter Davelaar, Spreekkamer: Seru Fortuna, tel.: 684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 617142 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
20 september 1991 vanaf 17.00 uur tot 23 september 1991 om 07.00 uur.
Dokter Lucasius, Sentro Mediko Soto, tel.: 641790; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 692390/692391.
Punda
Santa Rosa, Santa Rosaweg 56, tel.: 77679/77650.

ZONDAG

Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 689676/689808.
Punda
Brievengat '68, Corriweg 32, tel.: 79098/79567.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
21 september: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
22 september: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag)**: voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

AMNESTY INTERNATIONAL CURAÇAO
10.00 uur schrijfmorgen - Jeugdhuis De Tamarijn.
WEIGHT WATCHERS CURAÇAO
19.30 uur verkiezing van cursist van het jaar - Penthouse, Van der Valk/Plaza Hotel.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.300-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

****

Hierbij maken wij het overlijden bekend van

Bishop Selvin U. Hastings

in leven Commissaris van onze bedrijven.

Jolley Holding Aruba N.V.
Arucar N.V.
De Wit Stores N.V.
Hartog Schoenhandel N.V.
Huisvlijt Mij. N.V.
VAD Printers N.V.
Topcar N.V.

Condoleance adres:
Moravian Church of Jamaica
3 Hector Street
Kingston 5.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag **12:00 uur:**
Licht tot half bewolkt met voornamelijk gedurende de ochtenduren tijdelijk zwaar bewolkt met een plaatselijke bui.
Matige tot krachtige, overdag af en toe krachtige oostelijke wind (tussen acht en 23 knopen).

WEEROVERZICHT:
Door kombinatie van een storing in de hogere luchtlagen en een "tropical wave" boven het oostelijk Caribisch gebied, wordt vochtige lucht aangevoerd. Hierdoor zal in de komende 24 uur op de Benedenwindse eilanden enige buien-activiteit tot ontwikkeling komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Station	Vanmorgen 08.00 L.T. Het weer	Afgelopen 24 uur Max	Min	Neerslag mm
Aruba	half bewolkt	32	27	sp
Bonaire	half bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	32	27	0.0
St Eustatius	half bewolkt	32	25	8.0
St Maarten	half bewolkt	33	27	8.4
Amsterdam	licht bewolkt	19	06	0.0
Caracas	zwaar bewolkt	--	--	7.0
Kingston	licht bewolkt	33	25	0.0
New York	licht bewolkt	19	10	0.0
Paramaribo	half bewolkt	--	--	16.0
Port-of-Spain	geheel bewolkt	30	23	10.0
San Juan	half bewolkt	--	25	--

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

ZATERDAG 21 SEPTEMBER 1991

TINEKE SCHOUTEN

De vrouwelijke evenknie van André van Duin

Tineke Schouten: "Vrouwelijke cabaretière heeft meer beperkingen

'Je bent jong en je weet wat je wilt' is voor Tineke Schouten de sleutel tot succes geweest. Al vanaf haar achtste wist ze wat ze wilde: zingen. De kleine Schouten trad op 'tussen de schuifdeuren' bij verjaardagen en partijen en oogstte daarmee successen in huiselijke kring. Haar jeugd was een aaneenschakeling van gitaarspelen en zingen. Thuis, maar ook op talentenjachten.Het toenmalige populaire zangersduo Esther en Abraham Ofarim bepaalde haar prille zangideaal. Toen ze hen eenmaal had gehoord begon ze ook Hebreeuwse liedjes te zingen. Dat ze mensen ook kon laten lachen ontdekte ze pas later. Gekke typetjes neerzetten en zingen - in die volgorde - vormen nu, zo'n dertig jaar later, de succesformule van 10 x 10, tien jaar Tineke. Schouten, een superslanke beweeglijke vrouw, spreekt rap over haar jeugdjaren in Utrecht waar ze ook haar 'handelsmerk', het Utrechtse dialect, heeft opgedaan. De stad zelf is ze inmiddels ontvlucht. Ze woont rustig in Maartensdijk, onder de rook van haar geboortestad met man en twee dochters, waar ze 'gewoon als alle andere moeders' haar kinderen naar school brengt.

= door Hennie Harinck =

De humor heeft ze van huis uit meegekregen: haar vader was een enorme lolbroek, vertelt ze. Schouten stond als kind al bekend om haar treffende imitaties. Maar haar hart ging uit naar een carrière als zangeres. Later raakte ze verzeild in het Utrechtse theatermilieu, waar ze de smaak van het cabaret te pakken kreeg. Het begon met wat sketches maar de echte doorbraak kwam - het wordt een klassiek verhaal - toen een van de publiekstrekkers zijn been brak en zij in het hoofdprogramma terechtkwam. "Ik ontdekte toen pas echt dat ik mensen aan het lachen kon krijgen." Twee jaar later sloot ze zich aan bij de cabaretgroep van Herman Berkien. Na vier jaar ontmoette zij haar man, die juist een discotheek opende waar hij een podium in had gebouwd. "Daar ging ik tien jaar geleden een soort nachtclubachtige 'one woman' shows doen."

Een leven als artiest én huisvrouw is volgens haar behoorlijk pittig. Aan haar man is het volgens Schouten te danken dat ze haar wervelend bestaan kan volhouden. "Mijn man kookt. Hij combineert het huismannenbestaan met het theater, een 'horecaffer' die het het Jacobitheater exploiteert, waar ik in m'n begintijd veel optrad."

Schouten schrijft al haar teksten zelf. Momenteel liggen er zes singles op stapel, waaronder twee carnavalskrakers. "Eigenlijk ben ik niet zo happig op die krakers. Met theater heb ik het al druk genoeg." De cabaretière, die het laatste decennium haar plaats wist te veroveren in de Nederlandse theaters, vindt de inspiratie voor haar typetjes op straat. Schijnbaar gewone mensen, in de bus of in de supermarkt, vallen haar op, zetten zich vast op haar netvlies en als de tijd daar is om weer een nieuwe show te gaan bedenken, beginnen deze een eigen leven te leiden in de fantasie van Schouten. Haar typetjes, uitsluitend vrouwen, dijen dan uit tot groteske (rand)figuren die het supersnelle leven van de jaren negentig niet meer kunnen bijbenen. De aristocratische dame bij voorbeeld, die het lidmaatschap van de wijnproeversclub aanwendt om zich over te kunnen geven aan liederlijke drankzucht, is een van de meest sprekende types volgens velen.

JASPERINA

Vrouwen rukken de laatste jaren stevig op in het Nederlandse theater. 'Ouwetjes' als Adèle Bloemendaal, Jasperina de Jong en Jenny Arean zijn er nog regelmatig aan te treffen en lijken steeds krachtiger voor het voetlicht te treden onder het motto 'ouder, nou en'. Maar ook nieuwkomers als Brigitte Kaandorp deinzen niet terug voor de 'one woman' show. Schouten heeft niet zozeer een groot - vrouwelijk - voorbeeld op theatergebied hoewel ze Jasperina de Jong 'een echte vakvrouw' vindt. Wat de mannen betreft: "Om André van Duin moet ik vreselijk lachen. Hij is gewoon gek. Freek de Jonge vind ik verbaal bijzonder sterk en Youp van 't Hek kan nogal eens van wisselende kwaliteit zijn."

Qua genre staat ze misschien nog het dichtst bij André van Duin. Ook hij maakt uitgebreid gebruik van typetjes en heeft eveneens een niet onverdienstelijke stem waarmee hij ook wat serieuzere liedjes ten gehore brengt. Schouten blijkt over een behoorlijk volume te beschikken. Iets wat je niet verwacht van zo'n frêle verschijning. De liedjes die wat levensbeschouwelijker zijn vindt zij de onderdelen van haar show die het meest van haar vergen. Ze laten wat los over de persoon Schouten en betreffen meestal de wat gevoeliger onderwerpen.

Over gevoelens praat ze overigens niet graag. "Dat wordt zo oeverloos." Ze heeft een voorkeur voor gerichte vragen en steekt dan ook vlot van wal na de vraag of ze al eerder op Curaçao was. "Acht jaar geleden, ik was toen in verwachting van m'n eerste dochter, waren we op Bonaire maar daar hadden we het, als echte stadsmensen, na drie dagen helemaal gehad. Wat een stilte. We zijn toen min of meer naar Curaçao gevlucht." Op Curaçao presenteert ze drie maal de show 10 x 10 in Centro pro Arte. Op Aruba vond de 'warming up' van haar optreden plaats. Schouten is met haar gezin plus een begeleidingsteam van tien man sterk, waaronder haar begeleidingsgroep, hierheen gekomen. "Ik ben een perfectioniste en besteed heel veel aandacht aan het decor." Terwijl Schouten houdt van 'bijna revueachtige' decors bespeurt ze bij de nieuwe garde cabaretiers als Kaandorp, Finkers en Van 't Hek soberheid. Niks geen ingewikkelde decors en glittercostuums maar gewoon 'optreden in een overhempie of een bloemetjesjurk'. Een nieuwe no nonsense generatie die overigens erg in de smaak valt van het - vooral jeugdige - Hollandse publiek. Kaandorp is wel 'veel van hetzelfde', vindt Schouten, 'maar dat neemt niet weg dat ik er vreselijk om zit te grinniken'. Ook het hele droge van Finkers werkt op haar lachspieren.

Voor elk optreden heeft de Utrechtse nog last van een gezonde nervositeit. "Zo'n eerste avond op Aruba was toch spannend want je weet niet wat je te wachten staat en niet of ze je wel begrijpen. Dan sla je toch even op 'tilt' een voor de voorstelling loop je met trillende knietjes te 'stressen'. Maar nu het zo goed uitpakte op Aruba heb ik er het volste vertrouwen in dat het hier op Curaçao wel zal lukken." Een publiek dat wil lachen spreekt haar het meest aan. "Je merkt dan dat er een warme sfeer hangt, dat mensen verwachtingsvol zijn." Niet dat een wat gereserveerder publiek haar inspanningen negatief beïnvloedt. "Dan gooi ik me volledig in de strijd om de mensen toch te ontdooien, zelfs als ik een slechte dag heb en geen zin heb in de show. Na tien minuten heb ik dan meestal de 'spirit' wel weer te pakken." In haar vak mag je nooit verslappen, vindt ze. Een tweede sleutel tot succes, naast de wil, is de volledige inzet. "Het liefst voor tweehonderd procent."

Voordat een show eenmaal klaar is, is er al aardig wat werk verricht. De teksten schrijft ze, zoals gezegd, allemaal zelf. "Ik schrijf alleen maar als ik weet dat er een nieuwe show moet komen. Ik heb een stok achter de deur nodig. Dan ga ik zitten en raak na drie dagen in paniek als ik nog steeds niets op papier heb en denk dat ik het niet meer kan. Opeens krijg ik dan de geest. Dat lijkt wel een soort sneeuwbaleffect en rolt de ene na de andere tekst eruit." Opvallend is dat zij uitsluitend vrouwelijke typetjes neerzet. "Het is niet komisch als een vrouw een man neerzet. Mannen hebben eigenlijk een heel gebied erbij; zij kunnen én mannen én vrouwen neerzetten." De vrouwelijke cabaretière heeft haar beperkingen, meent zij. "Je moet oppassen met wat je zegt. Van Duin mag 'bloemkole' roepen. Als ik dat roep is dat belachelijk. Toch is mij wel eens verweten dat ik platvloers ben, maar de Utrechtse types moet je krachtig neerzetten. Die zijn nu eenmaal agressief en grof in de mond. Bovendien houd ik wel van een stevige grap."

KWETSEN

Waar zij niet van houdt is mensen kwetsen. "Ik heb niet mijn talenten gekregen om mensen te schoppen of pijn te doen. Ik wil ze gewoon laten lachen. Bovendien heb ik nooit een echte hekel aan mensen. Politiek zal ik nooit in mijn shows betrekken, want ook een politicus is maar een mens. Iedereen doet toch z'n best om iets goed te doen?" Gevraagd naar haar tweede keus na een carrière als theatervrouw, antwoordt zij dat zij graag dierenarts of journaliste had willen worden. Voor de mogelijkheid om verder te studeren heeft ze destijds bewust gekozen door de Middelbare Meisjes School af te maken. "Ik was er toen helemaal niet zo van overtuigd dat ik zangeres en zeker niet dat ik cabaretière zou worden."

De schrik van elke theaterpersoonlijkheid is het oud worden. Het afscheid nemen van het podium valt menig cabaretier heel zwaar. Zoals bekend namen zowel wijlen Wim Kan als nu Toon Hermans diverse malen afscheid om dan na enige tijd toch weer - al dan niet met hangende pootjes - terug te keren op de planken. Tineke Schouten ziet de toekomst als oudere cabaretière niet somber in. "Dit vak geeft je het gevoel dat je niet ouder wordt. Bovendien kan ik schrijven. Als ik eens uitgedold raak dan lijkt het me leuk om voor anderen teksten te schrijven en misschien waag ik me ook nog aan het schrijven van een musical."

Herkend worden als bekende Nederlander valt bij haar niet altijd even goed. "Ik hou van winkelen en ik wil ook wel eens gewoon in de koopjesbakken wroeten." Toch vindt ze het niet echt vervelend om herkend te worden. "Het is erger als je niet meer herkend wordt op straat. Ik heb toch uiteindelijk altijd verlangd naar die roem."

Het economisch nut van de vrouw: baljurk of bezem?

= door mr. drs. H.B. van Aller =

HET WESTERSE VROUWBEELD zien we oprijzen uit de damesromans, de reclame, de soapseries en is dagelijks te bewonderen in de telenovela's. De heldin, mooi, pruilend, onschuldig, niet te slim en met een goede inborst gehuld in een verpletterend decolleté. Met een ondergeschikte beroep, verder braaf en oppassend en hooguit twintig. Soms is de heldin, slimmer en wat ouder (ongeveer zevenentwintig) en heeft een goede baan. Maar die geeft ze terstond op voor de ware Juan. De dame met de mooie inborst, is altijd lager opgeleid dan haar held en van eenvoudige komaf.

Zij wordt doorlopend dwarsgezeten in haar strijd om de held door een andere vrouw in het drama, die iets minder mooi is dan de heldin, veel geld heeft, van betere komaf is, meer opleiding heeft en even oud is als de held. Dame numero II heeft echter een intens slecht karakter. De slechte- en goede dame verliezen onmiddellijk hun gezond verstand, zodra hij in de buurt is. Met knikkende knieën zijn zij zelfs niet meer in staat hun dagelijks werk te verrichten, vanwege de ziedende emoties.

De held, wilskrachtig, rijk, mannelijk, een vierkante kin met een kuiltje, gebruind, met een gewichtig beroep en altijd vertoevend in betere kringen en ouder dan de heldin met de goede inborst. Hij verliest nimmer zijn gezond verstand, ook al is hij verliefd, zijn zaken wikkelt hij op briljante wijze af. Het merkwaardige is dat vrouwen kennelijk altijd in een verbitterde strijd verwikkeld zijn om de aandacht van hem. Nu zijn vrouwen onderling vaak weinig solidair. Wellicht is een verklaring te vinden in het feit dat vrouwen de aandacht en goedkeuring van een man belangrijker vindnen dan die van hun eigen soortgenoten.

Een leven als theemuts

Gelukkig doorziet de held na veel verwikkelingen dat mooi en slecht ook niet alles is en hij kiest voor mooi, dom en eenvoudig, want geld heeft hij genoeg van zichzelf. De huwelijksklokken luiden en zij leefden nog lang en gelukkig en vooral zij blijft eeuwig jong en hij verzwikt nooit zijn ogen op een ander. Bovendien is zij dolgelukkig dat zij mag zorgen. Tegenwoordig mag zij ook buitenshuis werken, ook als zij dan de held reeds van zijn witte paard heeft weten te lokken. Wel is haar werk nooit zo belangrijk als het zijne. Het is meestal ondersteunend en verzorgend van aard. Zijn werk houdt het nemen van belangrijke beslissingen in.

De verwachtingspatronen over en weer zijn kennelijk zo diep verankerd, dat ze vele mannen en vrouwen aanspreken, dus op waarheid voor grote groepen mensen moeten berusten. Vrouwen trouwen met dit beeld in hun achterhoofd, omdat ze denken dat het hun bestemming is of om het arbeidsproces te ontvluchten. Mannen kunnen dat niet, die zijn door hun huwelijk gebonden om voor hun gezin te zorgen. Een voortreffelijke economische ordening, die verantwoordelijkheid, vooral van de man aankweekt. Het huwelijk is immers de fatsoenering van de liefde. De belichaming van het burgerfatsoen. Waar de burgerlijke gedragscodes overheersen verbreidt zich ook de huwelijksmoraal.

Damesromans

Aangeboren of aangeleerd, in elk geval worden aan mannen andere eigenschappen toegeschreven dan aan vrouwen. Mannen zijn immers rationeel, koel, technisch en besluitvaardig. Vrouwen zijn emotioneel, hulpvaardig en a-technisch. Vrouwen werken met hun gevoel en mannen met hun verstand. Dergelijke visies liggen diep verankerd in onze visie op mannen en vrouwen. De damesromans en de novela's bevestigen dat telkens weer. De dame ontleent haar waarde in de wereld aan de functie en status van haar echtgenoot en niet aan haar eigen werk. De mooiste eigenschappen van een vrouw zijn toch een dienstbare houding, niet te veel eigen initiatief of hersens tentoonspreiden, ondergeschikt zijn aan mannelijke chefs, tevreden zijn met routinematig- en meestal slecht betaald werk en ten slotte is daar als redding uit de nood het huwelijk en het moederschap.

Emancipatie

Hoe dat echter allemaal moest aflopen met die uiteenlopende verwachtingen die mannen en vrouwen van elkaar hebben is wel te voorspellen: moeizaam. Daarbij kwam nog dat vrouwen onafhankelijker wilden worden en méér wilden zijn dan alleen een verlengstuk van hun man. De vrouwenbeweging in de zestiger jaren heeft daartoe veel bijgedragen. Emancipatie van vrouwen én mannen werd een issue en het is dat vaak nog. Emancipatie is een zwaar beladen woord. Je moet emanciperen of je mag het juist niet. Het blijft kommer en kwel. Met goed fatsoen mag je niet eens in je bekende rolpatronen blijven hangen, dat past niet meer in deze tijd. Zelfs de overheid binnen het Koninkrijk draagt de gelijkwaardigheid der seksen uit. In Aruba krijgen overheidsdienaren van beiderlei kunne hetzelfde salaris uitbetaald, nadat de rechter zich over de problematiek heeft gebogen. In de Nederlandse Antillen zijn de ontwikkelingen nog niet zover voortgeschreden. Tot aan het eind van de jaren tachtig kregen vrouwelijke ambtenaren ontslag als zij in het huwelijk traden. Deze gelijkstelling in salariëring is nog niet overal in de private sector doorgedrongen.

De vrouw als natuurverschijnsel

Volgens een enquête die Vrij Nederland hield in 1985 over de wensen van vrouwen ten opzichte van mannen en vice versa, getiteld: "vrouwen over

Vervolg op pag. 3

IN DIT NUMMER van Ñapa:

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Media niet welkom bij Cubaans partij-congres

HAVANA - Cuba zal geen buitenlandse delegaties uitnodigen om het volgende maand te houden congres van de Communistische partij bij te wonen. Ook zullen geen visa worden verstrekt aan buitenlandse journalisten die het congres willen verslaan. Dat heeft een woordvoerder van het Cubaanse ministerie van Buitenlandse zaken woensdag in Havana verklaard.

Het besluit betekent een wijziging in de politiek die Cuba in de afgelopen jaren ten aanzien van partijcongressen heeft gevoerd. Communistische partijen in Oost-Europa en de Sovjetunie en bevrijdingsbewegingen uit alle delen van de wereld kregen steevast een uitnodiging om een delegatie naar Cuba te sturen. Het vierde congres van de Cubaanse Communistische partij, dat 10 oktober in Santiago de Cuba begint en verscheidene dagen zal duren, vindt plaats op een moment dat het regime van Fidel Castro in grote problemen verkeert. De ineenstorting van het communisme in Oost-Europa en de Sovjetunie heeft de economie van Cuba, op grond van politieke verwantschap nauw verweven met de economieën in die landen, sterk aangetast. Veel eerste levensbehoeften zijn op Cuba op het ogenblik op de bon.

GEEN TOEGANG

De communistische leiders van Cuba hebben het congres omschreven als een bijeenkomst waarop economische en politieke hervormingen aan de orde zullen komen zonder dat het principe van het communistische staatsbestel overboord zal worden gezet. Journalisten zijn volgens de woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken niet welkom op het congres waaraan wordt deelgenomen door duizend afgevaardigden. Ook op Cuba geaccrediteerde buitenlandse correspondenten en diplomaten krijgen geen toegang.

Voor wat betreft de door Moskou voorgenomen terugtrekking van zijn 'instructeurs' vanuit Cuba wordt nog gemeld dat deze instructeurs een onderdeel vormen van de totale troepenmacht van elfduizend man welke op Cuba is gelegerd. Sovjetpresident Michail Gorbatsjov heeft woensdag gezegd dat de SU verwacht dat het overleg over deze terugtrekking geen problemen zal opleveren. In Havana echter heeft men op de aankondiging giftig gereageerd. Men vindt dat Moskou zijn boekje te buiten gaat.

•••

De Spaanse krant EL PAIS en het Italiaanse dagblad La Republica hebben een groter belang gekregen in het Britse bedrijf Newspaper Publishing, de uitgever van de krant The Independent. Door aandelen te kopen bij een claimemissie van 8,25 miljoen pond (f 27 miljoen) hebben de twee buitenlandse bladen nu elk een deelneming van 18,04 procent tegen voorheen 14,9 procent.

FRANÇOIS MITTERAND
...Duitse vrienden...

Onthulling in boek over Wilfried Martens
Belgische premier ontsnapte op nippertje aan de dood

BRUSSEL - De Belgische premier, Wilfried Martens, is begin 1989 op het nippertje aan de dood ontsnapt. Martens bevestigde dit tijdens de presentatie van een aan hem gewijd boek van de hand van politiek journalist Hugo de Ridder, die daarin het voorval onthult. Het boek 'Omtrent Wilfried Martens' werd mede door premier Lubbers ten doop gehouden. "Ik zat in een auto die bij Groot-Bijgaarden (aan de rand van Brussel, red.) in een kleine file belandde. Mijn chauffeur moest stoppen. Opeens ontplofte op 30 tot 40 meter voor ons een geldauto. Mijn begeleiders doken van schrik in elkaar omdat ze dachten dat het een aanslag op mij was. Het is allemaal goed afgelopen. Maar normaal rijdt mijn chauffeur over de pechstrook. Als hij dat toen had gedaan hadden we naast de geldauto gereden op het moment dat die ontplofte."

Het bewuste voorval vond plaats op 31 januari 1989 toen volgens De Ridder de bende van Patrick Haemers, een van België's beruchte boeven die intussen vastzit, een brutale overval pleegde op een gepantserd geldtransport. Bij toeval was premier Martens dus in de buurt. De Ridder beschrijft het voorval wat minder in detail in zijn boek als bewijs van de politieke en fysieke moed van Martens, die bij de aanslag 'ongemeen koelbloedig' bleef.

VERKIEZINGEN

De Ridder koppelde in een toespraakje het boek aan de verkiezingen. Volgens Martens zelf vinden die gewoon januari volgend jaar plaats, ondanks geruchten over vervroegde verkiezingen. Kennelijk heeft de regering wel degelijk serieus met dat idee gespeeld. De Ridder zei althans dat vice-premiers die hij dit voorjaar sprak, het over vervroegde verkiezingen in mei hadden. Het boek, waarvoor De Ridder zo'n vijftigtal prominenten uit Martens' omgeving heeft gesproken, beschrijft diens handel en wandel als politicus vanaf zijn jongste jaren. De ex-journalist van de Brusselse ochtendkrant De Standaard staat vooral stil bij enkele 'keerpunten', zoals de mini- koningskwestie in april 1990.

Die term slaat op de weigering van Koning Boudewijn om de door het parlement aanvaarde abortuswet te ondertekenen. Martens was zoals hij het volgens Ridder zelf noemde, door Koning 36 uur onbekw te verklaren om te rege "Constitutioneel en jurid is zij een misbaksel, m politiek wordt de Marte oplossing een meesterw Ze redde immers de Kon de regering, de wet, beperkte het gezichtsver voor de CVP."

Ex-vice-premier Jean van de Franstalige leidde het boek samen Lubbers in. Martens met Gol in december 1 een regeerakkoord. De sam werking tussen de "lin Martens en de rechtse was destijds voor de pers grote verrassing, zo verh De Ridder.

WILFRIED MARTENS
...goed weggekomen...

verrast waardoor de crisis uitbrak. Volgens De Ridder is Martens, met zijn CVP-partij, kennelijk op het verkeerde been gezet door de Vlaamse minister Jan Lenssens die na een gesprek met de Koning op 15 februari "de overtuiging heeft opgedaan dat het staatshoofd de abortuswet wel zal ondertekenen."

KREUPEL

Uiteindelijk kwam Martens met 'de kreupele oplossing',

In de nacht dat akkoord rond kwam w Martens, die eigenlijk lie later een persconferent wilde geven, overgeha interviews voor radio en te visie te geven. De CV formateur zou het weten: werd anderhalf uur ste aan de tand gevoeld. Zi woordvoerder Lou de Cler tegenwoordig hoofdredacte van de Gazet van Antwerp zegt hem: "Premier, ik h me vergist." Voor BR radiojournalist en beke lastpak Daniel Buyle be gelde het scherpe intervi zijn vertrek. Hij krijgt e berisping en moet binne dienst doen. Na veel tou trekken leidt de affaire ui eindelijk tot het ontslag va Buyle, die tegenwoordig b de commerciële zender VT werkt. "Het tv-interview m Van Istendael is echter noo vertoond", aldus De Ridder.

WEER PREMIER

Martens lijkt voorbeste om straks weer premier t worden. Volgens De Ridd is de kans groot dat er ee negende regering-Marte komt "bij gebrek aan ui dager". Martens heeft zi intussen kandidaat gestel in de hoofdstad in plaats va in Gent, om Brussel te hand haven als politiek centru van de Europese gmeen schap. Die positie staat te discussie zolang de ruzie me Frankrijk over de zetel va het Europees parlement, i Straatsburg of in Brussel niet is opgelost.

Martens' aspiraties o voorzitter van de EG-com missie te worden zijn da rmee van de baan. De naam van premier Lubbers, zo sch rijft ook De Ridder, word steeds vaker voor die po genoemd. Lubbers onthulde dat hij een exemplaar va het boek dat hij vorige week alvast van de uitgever he gekregen, aan de huidige com missievoorzitter Jacque Delors cadeau heef gegeven. "Slechte boeken g ik weg, goeie geef ik weg."

Bezorgdheid over situatie in Sovjetunie
Mitterand wil vier atoomlanden aan tafel

PARIJS - De Franse president François Mitterrand heeft vorige week gepleit voor een ontmoeting van de vier landen die nucleaire wapens in Europa hebben gestationeerd. De vier landen, Frankrijk, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en de Sovjetunie, zouden de veiligheid van de atoomwapens moeten bespreken in het Europa van na de mislukte staatsgreep in de Sovjetunie.

"Een bijeenkomst van de vier grootmachten met nucleaire wapens in Europa lijkt me onontbeerlijk en moet zo snel mogelijk worden gehouden", aldus de Franse president op een persconferentie. Hij zei dat vorige maand tijdens de coup van de conservatieven in de Sovjetunie internationale bezorgdheid was ontstaan over het lot van het kernwapenarsenaal van de Sovjetunie.

Volgens Mitterrand is het ook in Moskou momenteel niet duidelijk wat er met de kernwapens van de Sovjetunie gaat gebeuren. "Het is daarom aan Moskou om te vertellen hoe de huidige situatie is, waar de atoomwapens zijn, en waar ze heen zullen gaan om aan strikte controle te worden onderworpen", zei Mitterrand.

ZORG

De Franse minister van Defensie Pierre Joxe zei dat de voorwaarden waaronder in de Sovjetunie nucleaire, chemische en bacteriologische wapens worden bewaakt en kunnen worden gebruikt, een punt van zorg zijn. Hij verklaarde dat het vraagstuk van veiligheid, controle en mogelijk gebruik van 13.000 Sovjet- kernkoppen een belangrijk gespreksonderwerp zal zijn bij zijn ontmoeting met Jevgeny Sjaposjnikov, de Sovjet-minister van Defensie. Het gesprek tussen beide bewindslieden wordt nog deze week gehouden.

Volgens VS-woordvoerders heeft ook de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken James Baker vorige week in gesprekken met leiders van de Sovjetrepublieken en de centrale regering zijn bezorgdheid uitgesproken over de controle van de Sovjet-wapens.

De 74-jarige Franse president, die het 'duurrecord' als staatshoofd overnam van Charles de Gaulle, zei over de veiligheid in Europa dat de ontmoeting van de vier mogendheden die kernwapens hebben op Europees gebied (de Verenigde Staten, Sovjetunie, Frankrijk en Groot-Brittannië) op korte termijn uiterst noodzakelijk is. Hij weidde niet verder uit en gaf geen eventuele datum.

KRITIEK

Het Franse staatshoofd had de persconferentie uitgeschreven na kritiek dat hij de nieuwe situatie in (Oost-)Europa en de burgeroorlog in Joegoslavië niet goed meer zou kunnen inschatten en op zijn uitlatingen tijdens de staatsgreep in de Sovjetunie. Hij sprak toen over 'de nieuwe leiding' in Moskou, wat werd opgevat als erkenning van de couppleger s.

Mitterrand verklaarde 'niet vijandig' te staan tegenover openstellen van de Europese markt voor de export van vlees uit Polen, Hongarije en Tsjechoslowakije, op voorwaarde dat Parijs 'garanties' krijgt dat die export de markten van de EG en Frankrijk niet verstoort. Frankrijk blokkeerde vorige week nog een akkoord in Brussel met de Oosteuropese landen.

In een reactie uitte de Nederlandse staatssecretaris Piet Dankert, als vertegenwoordiger van het EG-voorzitterschap, zich verheugd over de doorbraak. Dankert zei, in het Europese parlement, een positieve ontwikkeling te zien, die hoop geeft dat men op 30 september de onderhandelingen met de drie Oosteuropese staten met succes kan afronden. Hij waarschuwde nog wel dat de 'geloofwaardigheid' van de EG bij deze kwestie op het spel staat.

De concessies die de EG de drie Oosteuropese landen nu kan doen, betekenen dat zij hun vlees-export naar de gemeenschap per jaar met 550 ton kunnen uitbreiden. Dat is een bescheiden hoeveelheid ten opzichte van de vleesproduktie in de EG (7 miljoen ton per jaar), zei Dankert. Op een vraag naar de verontrusting in Duitsland over Frankrijks nieuwe kernraket voor de korte afstand, de Hades, die binnenkort in het noorden van het land wordt opgesteld, verklaarde de Franse president tijdens de persconferentie dat het aantal raketten is verminderd tot 30 en dat ze niet in operationele staat worden gebracht. "Deze raketten worden opgeslagen", zei hij. "Er zullen geen nieuwe eenheden zijn met Hadesraketten die klaar staan om te worden afgevuurd."

HADES

De president benadrukte dat de Hades-raket puur als afschrikkingsmiddel geldt en dat het aantal ervan sterk is verminderd ten opzichte van de in 1980 beoogde 120.

Duitse christendemocraten hebben vraagtekens geplaatst bij het nut van de Hades, die een bereik heeft van 480 km en indien van Frans grondgebied afgevuurd alleen Duitsland of Tsjechoslowakije kan bereiken. "Laat mij onze Duitse vrienden verzekeren, dat wij niet de bedoeling hebben hun belangen of Duitse levens schade te berokkenen. Zij zijn onze vrienden en bondgenoten", aldus Mitterrand. Hij voegde er aan toe dat de Pluton-raket, waarvan de Hades de vervanger is, tussen 1993 en 1994 wordt teruggetrokken.

De Franse president zei er voor te zijn dat de Verenigde Naties naar Joegoslavië, of eventuele andere crisishaarden, troepen kunnen sturen om de partijen in de omstreden gebieden te scheiden. "Indien de Verenigde Naties daar om juridische redenen van af moeten zien, verwacht Frankrijk van de Europese Gemeenschap dat zij het initiatief en de verantwoordelijkheid neemt", zei hij. Mitterrand zei niet uit te sluiten dat Slovenië en Kroatië onafhankelijk worden, maar verklaarde dat iedere 'afscheiding' in Joegoslavië 'krachtens de wet' moet plaatsvinden. Indien het tot die 'afscheiding' komt moet worden voorkomen dat de 'nieuwe grenzen' tussen de nieuwe staten een bron worden van permanente conflicten waarvan heel Europa te lijden krijgt.

EG moet medicijn-export controleren

De werkgroep medische ontwikkelingssamenwerking (Wemos) wil dat de Europese Gemeenschap werk maakt van de wettelijke controle en het beperken zo niet verbieden van de export van in de EG verboden of uit de markt genomen geneesmiddelen naar de Derde Wereld.

Dit heeft Wemos-medewerker Bas van der Heide woensdag op een persconferentie in Brussel onderstreept naar aanleiding van een rapport over de "dodelijke" export van geneesmiddelen naar ontwikkelingslanden. Volgens hem legt de EG producenten van geneesmiddelen niets in te weg om "rotzooi te exporteren zolang het in een schoon laboratorium is geproduceerd".

Volgens een uitputtend en langdurig onderzoek in 48 landen in Afrika, het Caribisch gebied, het Midden-Oosten en Azië waren daar in de tweede helft van vorig jaar 47 middelen, vooral pijnstillers, verkrijgbaar die in een of meer EG-landen zijn verboden of uit de handel genomen.

Een voorbeeld is glafenine, dat onder de merknaam glifanan eind vorig jaar in België door de Franse producent Roussel uit de markt werd genomen wegens zijn ernstige bijwerkingen. Twee mensen stierven zelfs na het slikken van het middel, waarvan het pijnstillend effect volgens Wemos niet groter is dan dat van aspirine. Glifanan is niettemin nog steeds overal in de Derde Wereld te koop. In Franstalig Afrika hoort het tot de vijf best verkochte medicijnen.

Volgens het Wemos-onderzoek worden de meeste van de 47 gewraakte middelen in de EG geproduceerd. Om die reden en omdat de autoriteiten in de Derde Wereld niet toegerust zijn om zelf de import te controleren, laat staan dat elke consument weet welke medicijnen al dan niet goed voor hem zijn, vindt Wemos dat de EG wettelijke maatregelen zou moeten treffen tegen die ongebreidelde export. "Het exporteren van verboden middelen is legaal, maar immoreel".

men" en "mannen over
wen" willen de meeste
nen wel zelf mee eman-
ren maar weten niet hoe.
is er nog een categorie
bitterde mannen, die zijn
trouwde succesmethoden
t falen. Die roept: "Elke
uw, oud of jong, bekijk ik
gericht". Mannen zien
ancipatie vaak als de plot-
nge verschijning van een
en dat hun ego bedreigt.
wezen houdt zich niet
r aan hun regels en wil
onverklaarbare redenen
rommel niet meer
imen. En nog erger, er
den nieuwe regels opge-
en eigen initiatieven
men.
e man in het algemeen,
vroeger zijn krant, zijn
en vooral zijn gezag, hij
t nu niets meer. Zolang
een baan heeft en voor
hoofdinkomen zorgt, is
gezinsleven met de geë-
cipeerde vrouw nog wel
te houden. Is er geen
n meer, dan vervalt het
aansrecht van de man.
droomt nog wel eens van
vroeger de ware liefde
te: "een lieve zachtmoe-
vrouw, die nog gewoon
een zomerjurkje rondloopt,
liedjes zingt in de keuken
gen wie je kunt zeggen:
mij dat maar even doen.
vrouw die geen jeans
gt en die niet weet wat
ooms zijn. Als reactie op
rouwenbeweging zou in
esterse wereld een nieuw
neen man zijn ontstaan,
ns gezaghebbende weten-
ppers.
nieuwe man wil wel de
n van een relatie, maar
de lasten. De moderne
boy is well-off, heeft meer-
intieme relaties in zijn
n met verschillende
wen, maar wil geen bin-
Wie een kind krijgt,
het houden. In de litera-
wordt dit fenomeen: "the
t from commitment"
emd. De dames uit het
rzoek van Vrij Neder-
klagen steen en been
hun echtgenoten. De
mprins blijkt een ver-
elijke onderdrukker. Wat
waardig is, dat ook al
n veel dames over hun
ezakte autoritaire lam-
ling, ze toch blijven hopen
die droomprins op dat
te paard. "Als mannen
n toch niet willen deugen,
nes, waarom het dan toch
eens weer opnieuw gepro-
rd? Heeft u dan nog
ds hoop? Of wacht u op
dat niet bestaat", zo
zucht het (enige) manne-
lid van de jury.
Voorlopig blijft het oorlog.
de reclame worden pro-
ten onveranderlijk door
stig kijkende heren aan-
ezen af en toe verluch-
met een gedeeltelijk ont-
te dame. Auto's, fris-
nken en verzekeringen ver-
en beter met een pin-up
p of ernaast. De vlot
nde, maar degelijke huis-
uwen in de reclame lijken
en belangstelling te
ben voor het wasmiddel
bij 40 graden het
onste wast. Je voelt je
mpt aangewezen op de
emloze troost uit de fles
zoveel (goedverkopende)
in. Hetzelfde doet zich
r bij de hedendaagse amu-
entsmuziek. Daar wordt
iefde in allerlei treurige
ianten en talen
ongen. De romantiek in
smartlappenbranche is
, niet alleen omdat huwe-
en trouw als het belang-
ste in het leven naar
en worden geschoven,
r meer nog, omdat beide
ippen in een onwerke-
e droomwereld worden
aatst. In dit sentimen-
voer voor vrouwen en
nnen wordt de behoefte
geborgenheid met illu-
bedekt en met een droom-
ld als zoethoudertje wordt
onwerkelijkheid in stand
ouden. En daarmee het
etgebied voor deze
ziek.
n Nederland en andere
og-geïndustrialiseerde
den lijkt het motief van
overheid om vrouwen aan

Baljurk of bezem ?

Vervolg van pag. 1

te sporen te trouwen en kinderen te krijgen: eerherstel van het huwelijk, mede om het geboortetekort op te heffen en overheidsbezuinigingen. Ook is er onder jeugdigen op de voorgaande decennia van 'zedeloosheid' een reactie ontstaan om juist wel te willen trouwen met alles erop en eraan. De verzorgingsstaat wordt vanwege het begrotingstekort opgeheven en vrouwen worden weer aangesproken op hun zorgzame kwaliteiten. En dat lijkt nodig gezien de vergrijzing en het tekort aan vergroening (veel jeugdigen). Daarvoor is gelegaliseerde zorg (een huwelijk) nodig, nu de zorg buitenshuis onbetaalbaar geworden is, zo meent de regering. Minder vrouwen op de arbeidsmarkt betekent meer vrijwilligers voor allerlei verzorgingstaken. Samenwonenden zijn fiscaal interessant geworden, omdat nog maar 20% van de Nederlandse bevolking beschaafd in het huwelijk treedt en voor de vereiste nakomelingschap zorgt. Vandaar dat samenwonenden gedeeltelijk dezelfde rechten hebben als gehuwden.

Uiteraard verminderd met de rechten, die de overheid geld kosten zoals pensioen voor een weduwnaar, vaderschapsverlof en uitgebreide kinderopvang. Sindsdien kennen we in Nederland voordeursregelingen, tweeverdienersregelingen, belastingvrije voetoverhevelingen en wordt het fiscaal weer aantrekkelijk om in het huwelijk te treden. En dat moet ook gebeuren want er worden te weinig kinderen geboren. De overheid hoopt de zorg voor hulpbehoevenden meer in de richting van het gezin terug te brengen. Zorgen moet minder beroepsmatig, maar meer met een roeping geschieden. Dat is ook veel goedkoper. De hoeksteen van de samenleving moet daartoe versterkt worden. De hoeksteen met name in Nederland kent geen twijfel, frivoliteit of trouweloosheid. Een hoeksteen zucht niet, vecht niet en hoereert niet. De Sterspots (reclamespots op de televisie in Nederland) vormen één stralenkrans voor het gezin en dragen de regeringspolitiek uit. Vader wil zelfs wel eens trots in een Sterspot een Iglo (diepvries) maaltijd bereiden voor zijn kinderen. Moeder heeft dan duidelijk bezigheden buitenshuis, vast en zeker in de verzorgende sector.

De Nobelprijs voor belangeloze toewijding

Het is hoogst merkwaardig dat vrouwen nog nooit een Nobelprijs hebben gekregen voor het zo voortreffelijk voeren van de huishouding, of dat managers niet gerecruteerd worden onder huisvrouwen, daar zit immers veel verborgen managementtalent. Peggy Römer, merkt in de Ñapa van 28 april 1990 op, dat vrouwen per definitie goede managers zijn. Zij zegt: "Als een moeder sterk is en assertief, voedt zij haar kinderen met respect op. Een zoon zal later zijn vrouw ook op die manier behandelen, dus volgens het beeld dat die man in zich draagt". Zij bedoelt hier mee, dat mannen die kwaliteiten die vrouwen hebben op managementgebied, dan ook kunnen en willen erkennen. Moeders kunnen veel invloed hebben op het toekomstig gedrag van hun zonen ten opzichte van vrouwen. Als zonen door hun moeder worden voorgetrokken boven dochters, omdat vader op stap is met andere vrouwen, zal de zoon door de afkeurende uitingen van moeder ten opzichte van

de by-side of de puta, alle vrouwen verafschuwen, behalve zijn moeder. Dit betekent dat deze zonen niet in staat zijn hun vrouw als een volwaardige ander te zien. Ze zitten muurvast aan moeder. Moeders maken het hun zoon onmogelijk flitsende echtgenoten te zijn, waardoor deze zonen, hun troost ook naast hun echtgenote, bij andere dames zoeken.

En zo is de cirkel rond. Vrouwen, die jaren hebben besteed aan het opvoeden van hun kinderen en het mogelijk maken van de flitsende carrière van hun echtgenoot, blijken nergens meer voor te deugen als zij vaak noodgedwongen de arbeidsmarkt weer moeten betreden. De echtgenoot heeft aan zijn eerste vrouw zijn succes te danken en aan zijn succes zijn tweede vrouw. Hij lijdt aan kuikentjeskoorts en ruilt zijn echtgenote in de midlife-crisis in tegen een jonge blom om daarmee een illusie van jeugd en verandering te scheppen. En ook die ontwikkeling draagt bij aan goedkope arbeidskrachten. De gescheiden 'ongeschoolde' vrouw mag blij zijn dat ze werk heeft, niet van de onderstand hoeft te leven en zal niet al te hoge eisen stellen. Dat is gunstig voor de werkgevers en dus voor de economische ontwikkeling.

Het enige recht van de vrouw is het aanrecht.

Toen in Nederland de wederopbouw na de oorlog min of meer voltooid was, kwam er een bischoppelijk mandement uit dat de gehuwde vrouw 'aanraadde', toch thuis voor man en kinderen te zorgen. Want als moeder niet achter het theeblad zou zitten, zouden de kinderen opgroeien voor galg en rad. Dit correspondeerde met het toenmalige regeringsbeleid, er waren teveel arbeidskrachten en vrouwen moesten hun plaats achter het aanrecht weer vreugdevol innemen. Een moeder en dus een vrouw zorgt. Dat deed zij al in de menselijke oerorde. Vanuit de evolutionaire opvatting dat gedrag is gericht op voortplanting van het individu is moederlijke zorg waarschijnlijker dan vaderlijke zorg.

De biologische investering in een nakomeling is voor een vrouw veel groter dan voor een man. Daar vrouwen van nature met een zorgend karakter zouden zijn begiftigd is het natuurlijk veel passender onbetaald voor man en kinderen te zorgen of zorgtaken te verrichten tegen lage lonen met een warmgehouden roeping, dan daarvoor een redelijk salaris te ontvangen. Want betaalde liefde wordt immers alleen als beroep uitgeoefend, door dames die zich liggend staande houden. In het huwelijk vindt men geen prostitutie. Monogame seks en verzorging in ruil voor veiligheid en status, inwoning en onderhoud is weliswaar een exacte omschrijving van het huwelijk, maar wordt niet als zodanig herkend. Trouwen doe je uit liefde en het is uitermate voldoening gevend man en kinderen te begeleiden naar een glanzende toekomst, ook al is dat achter het aanrecht.

Dáár is niets mis mee. De economische motieven, die ten grondslag liggen aan een huwelijk zijn bedekt met een mierzoete glacé-laag van valse romantiek. Op 14 mei 1905 stierf in Philadelphia, USA ene mevrouw Jarvis. Haar ontroostbare dochter Anna slaagde erin een blijvend gedenkteken voor mama op te richten. Die tweede zondag in mei was voortaan Moederdag, bijna overal ter wereld. De voormalige socialistische landen deden er niet aan mee, want Moederdag was een verderfelijke kapitalistische uitvinding. Er wordt wel vrouwendag gevierd.

De dochter als voorziening

Tussen een Nobelprijs, het minimumloon en Moederdag moet ergens een gulden middenweg bestaan. En dat houdt niet in dat de vrouw haar echtgenoot op een voetstuk moet plaatsen, als hij elke avond na het eten afwast. Dat is echt te weinig om van onder de indruk te geraken. De economie zou ontwricht worden als vrouwenwerk (evengoed) betaald zou worden als mannenwerk. Daarom wordt voor vrouwen in Nederland het zorgen voor hulpbehoevende familieleden en buren ook gepropageerd. Hieruit is het begrip mantelzorg ontstaan. Deze mantelzorg moet de kosten van de institutionele zorg in Nederland verminderen.

Door de economische ontwikkelingen met name in de westerse wereld, de gebouwde omgeving en de individualisatie (het meer gericht zijn op zichzelf) is de traditionele zorg voor familie en buren zo goed als verdwenen. Deze ontwikkeling is ook te bespeuren op de Nederlandse Antillen en Aruba, maar is nog niet zo ver voortgeschreden als in Nederland. Charitas zal in Nederland niet meer door de kerk maar door de vrouw in het algemeen en de gehuwde vrouw in het bijzonder moeten worden gegeven. Daarom is het vervelend, dat in Nederland het huwelijk de laatste jaren in diskrediet is geraakt. Dit is mede mogelijk gemaakt, omdat gescheiden vrouwen vanaf het midden van de jaren zestig, onderstand konden krijgen.

Door de bezuinigingen zijn daar nu ook de nodige beperkingnen in aangebracht, hetgeen tot gevolg zal hebben dat het aantal echtscheidingen zal teruglopen. Ook hebben vrouwen in Nederland tegenwoordig een arbeidsplicht, als hun man werkloos wordt, ongeacht of zij werk kunnen krijgen. Met als enige scholing het huishouden zal dat vrijwel onmogelijk blijken te zijn.

De late dienst

Uit een onlangs gehouden onderzoek in Amerika van Arli Hochschild: "The Second Shift, Working Parents and the Revolution at Home", blijkt dat in de meeste gevallen, de man meer verdient dan de vrouw en zich daardoor gerechtvaardigd voelt minder in de huishouding te doen. Als de man echter minder verdient dan de vrouw, kan dit als een aanslag worden ervaren op zijn mannelijke trots. De vrouw gaat dan uit schuldgevoel en om het huiselijk evenwicht te herstellen weer meer in de huishouding doen. Zo blijven de huishoudelijke taken zeer ongelijk verdeeld. Dit probleem van een eerlijke verdeling van huishoudelijke taken doet zich bij Caribische vrouwen minder voor, dan in Europa en Amerika.

De Antilliaanse-en Arubaanse vrouw heeft veel zelfstandigheid, maar staat er vaak materieel niet zo goed voor volgens een studie van Linda van Dijk en Anke Terpstra: "Mama soltera". Het Caribisch huwelijk heeft aangetoond, dat de vrouw heel zelfstandig kan zijn. Veel vrouwen in Nederland schrikken nog wat terug voor die zelfstandigheid. Een huwelijk is toch vaak een levensverzekering en een aantal vrouwen is bang om de arbeidsmarkt te betreden.

Wie niet werkt zal niet eten.

De Amerikanen noemen het instituut van echtgenoot 'meal ticket'. De wettige partner van zo'n meal-ticket is vrijgesteld van de materiële strijd om het bestaan. Zodra het vrouwen te zwaar valt op eigen benen te staan, gaan ze weer over tot de eeuwenoude overlevingstactiek; ze perken hun verwachtingen in, voegen zich naar wensen van mannen en besteden hun tijd, energie en geld aan mode en kosmetica, zo meent een belangrijk Amerikaans onderzoekster. Want zonder huwelijk, wordt het meal ticket een illusie.

Zit de klad in het huwelijk?

Een Arabisch spreekwoord zegt: "Het huwelijk is als een belegerde vesting; die er buiten zitten willen erin, en die erin zitten willen eruit". Hevige emoties leiden tot 'ja ik wil', hevige emoties leiden tot 'dit nooit meer'. Nu grenzen gevoelens in hun meest extreme vorm zo nauw aan elkaar, dat je er nauwelijks nog een spinneweg tussen kunt proppen. Nog altijd zoeken we naar vooral veiligheid en geborgenheid in een vaste relatie of huwelijk. Met een partner zullen we nooit meer eenzaam zijn er zal altijd een luisterend oor klaar zijn, we zullen ons gekend en begrepen weten. De alledaagse werkelijkheid blijkt vele relationele tegenvallers en teleurstellingen te bieden, waarop we nooit gerekend hadden.

Het chronische tekort aan zorg dat vrouwen ervaren bij voorbeeld, waar komt dat vandaan? Waarom is de droomprins op het witte paard in werkelijkheid een snurkende in zijn slaap mompelende man, waarmee je uitgepraat bent, die de rouwranden onder zijn nagels niet weghaalt en die prompt in slaap valt na het verplichte nummer? Vrouwen hebben hoogestemde verwachtingen van mannen. Mannen hebben dat van vrouwen. En beiden voldoen niet aan het beeld dat ze van elkaar hebben. Voor de man verandert er vaak veel als er een kind komt. Hij valt van de front-loge terug naar een staanplaats in de coulissen. Hij voelt zich tekort gedaan en gaat op soek naar een dame, die nog 'dushi' of 'mi amor' tegen hem zegt.

Bovendien, met het heersende machismo in de Nederlandse Antillen en Aruba pleit het voor een man, als er meer dames, dan alleen zijn echtgenote een ongewoon warme belangstelling voor hem koesteren. Hoe meer (mooie) dames er voor een man vallen, hoe meer aanzien en status hij in de maatschappij verwerkt, onder mannen én vrouwen. Als het maar discreet gebeurt, kan bijna iedereen er mee leven. Misschien speelt ook een rol in dit proces van wisselende seksuele kontakten, met name van mannen, dat in de slavenmaatschappij vaste verbintenissen verboden waren. Overblijfselen van deze cultuur hebben ongetwijfeld het heersende machismo versterkt. De meeste echtgenotes zien de seksuele escapades van hun man met lede ogen aan, maar beter een uithuizige echtgenoot, dan helemaal geen echtgenoot. Echtscheiding kan voor een vrouw repercussies opleveren en overschieten is ook niet alles. Wie wil er nu een versmade vrouw zijn?

Vroeger huwde men omdat het ordelijk en wenselijk was, maar tegenwoordig moet een betekenisvolle relatie vele duizelingwekkende behoeften vervullen. Het zijn natuurlijk die behoeften die het verpesten. Sla er de Nederlandse contactadvertenties maar op na, zo zegt Renate Dorrestein. Het hoogste dat men in partners van velerlei kunne zoekt, is het vermogen om bij een goed glas wijn een mooi gesprek te kunnen voeren. Nu weten zelfs mijn katten, dat er bij een goed glas wijn zelden mooi gesproken wordt. Het is dus geen wonder dat verbintenissen die op zo'n gammele kurk drijven, vóór het twaalfeneenhalfjarig samenzijn bezwijken.

Het talent om mooi te spreken is in die periode verdund tot 'wat leutert hij nu weer' en de voorkeur voor het goede glas heeft zich gaandeweg vertaald in 'hij zuipt zich weer te pletter'. Kortom alle reden voor echtscheiding. Als man en vrouw samen buitenshuis werken is de ongelijke verdeling van het huishoudelijk werk tussen man en vrouw ook vaak een steen des aanstoots. Het einde van de illusie wordt zelden goed verwerkt en heeft vaak een negatieve invloed op de aanwezige kinderen. Regelmatig betekent echtscheiding voor vrouwen het verlies van hun identiteit, zeker als zij niet buitenshuis werken. Regelmatig vinden vrouwen ook hun oorspronkelijke gevoel van eigenwaarde weer terug, als ze zijn bekomen van de schrik. Zij hebben ook een betere kans om door het doorstane leed, meer waarde aan zichzelf te hechten en hun leven niet meer te laten afhangen van goedkeuring van een man.

Kindertelefoon groeit

De kindertelefoon in Amsterdam krijgt steeds meer kinderen aan de lijn die kampen met emotionele problemen. Het aandeel emotionele problemen bedroeg in 1988 nog maar 9,6 procent van het totaal aan gespreksonderwerpen. In 1989 bedroeg dit aandeel 12,3 procent en vorig jaar steeg het tot 14,5 procent. Dat blijkt uit het dinsdag verschenen jaarverslag van de kindertelefoon.

Het aantal gesprekken was vorig jaar gemiddeld achttien per dag. In 1989 was dat gemiddelde zeventien. Het aantal zogenaamde "stille telefoontjes" (Opbellen en niets zeggen of durven zeggen) nam toe van 5.731 in 1989 tot 6.278 het vorig jaar. Een verklaring voor deze stijging heeft de kindertelefoon echter niet.

Het aantal vaste bellers neemt ook gestaag toe. Uit de cijfers blijkt dat vooral deze groep belt om te praten over emotionele problemen. Het jaarverslag constateert verder dat het aantal telefoontjes over geweld groter wordt.

Planten

Kalebasboom.

De Kalebas kan goed tegen droogte en wind

De calbas, kalebas, kalebassenboom — (Crescentia cujete) is een inheemse boom. Meestal vind je de kalebas in de nabijheid van woningen. Het is een kleine boom, die onder betere omstandigheden een grote boom kan worden. De kalebas is bladerloos in de droge tijd. Net in die tijd rijpen de vruchten, wat een typisch gezicht is in het landschap. De kalebas krijgt de typische vorm door de hevige wind.

Op een gunstige plaats en beschermd tegen de wind krijgt de boom een mooie kroon en is altijd groen. De kalebas is wind resistent en zeer droogte resistent, en groeit op alle grondsoorten. De boom heeft een diepgaand wortelsysteem. De stam is kort en de takken zijn erg lang. Kleine stukjes oude of dode bast van de stam zijn erg geschikt voor het kweken van orchideeën. De lange takken deden vroeger dienst om de orde thuis te handhaven, en ook werden ze gebruikt voor de constructie van de typische hutjes van klei.

De spatelvormige bladeren zijn langer bij de jonge planten. De klokvormige bloemen ontstaan op de oudere takken en stammen. Ze zijn geliggroen en paarsig en hebben een onaangename geur. De groene vruchten worden eerst geel, dan bruin. Ze kunnen klein of groot, rond of langwerpig zijn en men kan ze in onrijpe staat met een touw binden om ze in een bepaalde vorm te krijgen (bijv. een fles).

Je kunt grotere vruchten verkrijgen door de boom op tijd te snoeien. Vroeger gebruikte men de harde schalen van de Kalebas voor het maken van flessen, maraca's (muziekinstrument), en allerlei keukengerei. Deze artikelen kunnen prachtig gepolijst worden. Tegenwoordig maakt men nog steeds maraca's en kunstwerken van deze schalen. Tot het einde van de vorige eeuw werden de grote ronde schalen gebruikt bij de export van aloëhars.

De grote ronde schalen kunnen bijna vier liter water bevatten. De langwerpige schalen werden gebruikt om er water in te vervoeren en om er loterij in te spelen. Deze artikelen zijn te bezichtigen in ons lokale museum. De vruchtenmoes is een veel gebruikt geneesmiddel. Hiervan maakt men een populaire stroop tegen griep, astma en bronchitis. Het is een goed slijmlosmakend middel, hiervoor gebruikt men ook gekookte bladeren gemengd met een ei. De vruchtenmoes wordt ook op honden gesmeerd om teken te verwijderen. De kalebassenboom speelt een belangrijke rol in de culturele geschiedenis van Aruba door zijn verschillende typische gebruiken. De kalebas is inheems in Zuid-Amerika en de Antillen. Vermenigvuldiging geschiedt door zaad en stekken.

Lokale Planten Afdeling
Dept. van Landbouw, Veeteelt en Visserij, Aruba.

Kook mee met May

Apple Cake

Deze week hebben wij voor U een recept voor appeltaart.
U heeft hiervoor nodig:
vier grote appels, geschild en geboord
1/2 cup kristal suiker
1 eetlepel meel
2 theelepels kaneel
1,5 cup gezeefd cakemeel
1,5 theelepel bakpoeder
1/2 cup kristalsuiker
6 eetlepels harde boter
3 geklutste eieren
1/2 cup melk
3/4 theelepel vanille extract
vanille icecream

U snijdt de appels in schijven van plusminus 1/2 cm dikte. Wentel de appelschijven in een mengsel van 1/2 cup suiker, 1 eetlepel meel en 2 theelepels kaneel. Laten intrekken. Intussen verwarmt U de oven tot 375 graden F, zet een beboterde en met bloem bestoven ronde vorm van 25 cm middellijn klaar. Daarna maakt U het beslag:
U doet het cakemeel met 1/2 cup suiker en bakpoeder in de schaal. U snijdt de boter erin met twee messen tot U een korrelig mengsel heeft. De eieren mengt U door de melk en vanille en voegt dit langzaam toe aan het meelmengsel. Goed roeren.
Vervolgens giet U het mengsel in de geprepareerde vorm, arrangeert de appelschijven trapsgewijs er bovenop en bakt de appeltaart in ongeveer 40 minuten gaar. U kunt deze taart warm of koud serveren met vanille icecream. Smul er lekker van.
MAY

VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL

Voeding en genotmiddelen

= door Olivia Wong Sing =

VOEDING IS EEN manier om het lichaam te voorzien van voedingsstoffen maar ook om de zinnen te strelen. Men eet ook omdat men het lekker vindt en omdat men het een genot vindt. Het genot dat men aan voeding beleeft, hangt natuurlijk af van de keuze van de grondstoffen en van de voorkeur die men heeft voor het voedingsmiddel bijvoorbeeld vlees, vis, melkproducten enz.

De bewerking van het voedsel zoals koken, bakken, roosteren, gisten e.d. doet de smaak, geur en de consistentie sterk veranderen waardoor het genot wordt bepaald dat men aan een maaltijd kan beleven.

Toevoegingen zoals specerijen maar ook zoetmiddelen dragen ook bij tot de waardering van de gerechten. Hiernaast zijn er ook nog de echte genotmiddelen. Hieronder worden verstaan middelen die de eetlust opwekken, lichamelijke of geestelijke vermoeidheden doen vergeten, of een prettige stemming teweeg brengen. Tot de genotsmiddelen worden gerekend: alcoholische dranken, koffie, thee, cacao maar ook cola.

Alcoholgebruik van een matige hoeveelheid per dag heeft een aantal sociale effecten tot gevolg die door de omgeving en door de persoon zelf meestal als positief worden ervaren. De hoeveelheid die als matig wordt beschouwd, is sterk afhankelijk van de persoon.

Men kan stellen dat deze hoeveelheid afhankelijk van het lichaamsgewicht en lichaamssamenstelling voor de man 50 gram per dag is en voor de vrouw iets minder, 30 gram. Mannen drinken meer dan vrouwen en er zijn ook meer mannen die drinken.

Alcohol wordt grotendeels gedronken in het ritme van het werk en vrije tijd en gebonden aan het gezinsleven. Dat wil zeggen meestal thuis, 's avonds en in het weekend. Drinkers zijn heel vaak geneigd om een alcoholprobleem niet als zodanig te herkennen en te benoemen. Wanneer iemand alcoholist is valt moeilijk te definiëren. Men kan uitgaan van de eenvoudige definitie dat iemand die regelmatig meer dan 80 gram alcohol per dag drinkt alcoholist is (maar dan wordt de individuele tolerantie verwaarloosd).

De definitie wordt ook gebaseerd op de gevolgen die alcohol kan veroorzaken. Een alcoholist is dan iemand die regelmatig zoveel drinkt dat hij of zij daarvan lichamelijk, psychisch of sociaal nadelige gevolgen ondervindt. De meeste alcoholisten zijn zich meestal niet bewust van de bovengenoemde gevolgen en denken dat hun eigen tolerantie hoger ligt dan de hoeveelheid alcohol die zij dagelijks gebruiken. Bij gebruik van kleine hoeveelheden alcohol valt de vermoeidheid weg. De eetlust, de bewegingsdrang en de spraakzaamheid nemen toe.

Bij een hogere dosis treedt vaak ontremming op, verlies van decorum (=verlies van tijds- en plaatsbesef), agressiviteit en ongecoördineerde bewegingen. Bij een nog hogere dosis gaat dat over in verwardheid en verlies van bewustzijn.

POSITIEF

Het gehalte aan alcohol varieert voor de verschillende dranken. Voor bier is het gemiddeld 5 g/100ml, voor wijn 10-15g/(sherry) en voor gedistilleerd 40 gram/100ml. Van de diverse dranken worden er verschillende hoeveelheden geserveerd en daardoor verschillen de hoeveelheden alcohol per verstrekkingseenheden (per servings) minder dan per 100ml.

In 1 glas bier (175ml) zit 9 gram alcohol, 1 glas wijn (125ml) 12 g, 1 glas sherry (50ml) 8 gram en whisky (35ml) 15 gram. Een matig gebruik van alcohol vermindert de remmingen en bevordert hierdoor de sociale contacten. De eetlust wordt bevorderd en in combinatie met een maaltijd doen sommige alcoholische dranken de smaak van de spijzen beter tot zijn recht komen. Naast deze positieve eigenschappen van alcohol staan de bovengenoemde negatieve eigenschappen.

NADELIGE EFFECTEN

De energie (=kalorie) opname i.d.v. alcohol leidt er meestal toe dat de opname van andere voedingsstoffen wordt belemmerd, waardoor bij chronische alcoholisme een slechte gezondheids- en voedingstoestand ontstaat. De zuursecretie in de maag wordt verhoogd waardoor het maagslijmvlies kan worden aangetast (gastritis). Verder wordt de opname van aminozuren (-onderdelen waaruit eiwitten bestaan), vitamine B12 en foliumzuur verminderd.

De lever lijdt het meeste bij verhoogd alcoholgebruik. Leververvetting, alcoholische hepatitis en levercirrose zijn afwijkingen die optreden a.g.v. alcoholmisbruik. Leververvetting is het eerste stadium van beschadiging van de lever. Dit stadium is reversibel d.w.z. dat de lever zich kan herstellen bij een voeding met een normaal eiwit en vetgehalte en verhoogd vitaminegehalte. Maar als eenmaal levercirrose ontstaat, herstelt de lever zich niet meer bij het toedienen van goede voeding.

CAFEINE

Cafeïne is naast alcohol een van de meest gebruikte genotstoffen. Cafeïne is een stimulerend middel. In Arabië ontdekte men dit in de koffieboon, in China in de bladeren van de theestruik, in Mexico in de cacaoboon en in Noordamerika in de Christmas Berrytree (=hulst). Het grootste deel van de geconsumeerde cafeïne is afkomstig uit koffie, thee, en coladranken. In een kop verse koffie zit $2^1/_2$ keer zoveel cafeïne als in 1 glas cola. In poeder en instant koffie zit minder cafeïne. In thee zit $1^1/_2$ keer zoveel cafeïne als in 1 glas cola.

Cafeïne wordt snel ge[...] sorbeerd in het bloed, 2 uur na de maaltijd is [...] werking op het lichaam [...] grootst. De effecten [...] cafeïne zijn o.a.: het sti[...] leert het centrale zen[...] stelsel, het bevordert de [...] rese (=afscheiding van uri[...]) het prikkelt de skeletspie[...] en werkt ontspannend op [...] spieren van de bronchiën. [...] opname van cafeïne uit [...] fie en thee wordt vertra[...] door de aanwezigheid [...] melk, suiker en spijsolie.

Niet iedereen reageert [...] zelfde op het gebruik [...] cafeïne. Overmatig gebr[...] van koffie gaat vaak gepa[...] met overmatig gebruik [...] alcohol, tabak of pijnstille[...] Koffie vermindert de ijzer[...] sorbtie evenals thee. Een [...] koffie vermindert de ijzer[...] sorbtie uit een hambur[...] met circa 40%. Daarom [...] het van belang om [...] bepaalde groepen men[...] waar de ijzerbehoefte gr[...] is (bij jonge kinderen, zw[...] geren, adolescenten) hier [...] te letten. Het excessief dr[...] ken van koffie kan car[...] vasculaire ziekten vero[...] zaken zoals onregelmati[...] hartslag.

Greenpeace richt zich op kinderen

DE MILIEUBEWEGING Greenpeace is met acties begonnen om de aandacht te vestigen op misstanden rond de visserij op de Noordzee. Dat is in Den Helder bekendgemaakt tijdens de presentatie van het kinderboek 'Wallie walvis komt op bezoek', dat is verschenen bij Kluwer jeugdboeken in samenwerking met Greenpeace.

De acties van Greenpeace zullen zich vooral richten op de industrievisserij en de boomkorvisserij (slepen over de zeebodem), omdat die van negatieve invloed zijn op het ecosysteem en de visbestanden. Greenpeace wil opnieuw zaken als controle op vangsten, het gebruik van illegale netten en de overcapaciteit onder de aandacht brengen van de EG.

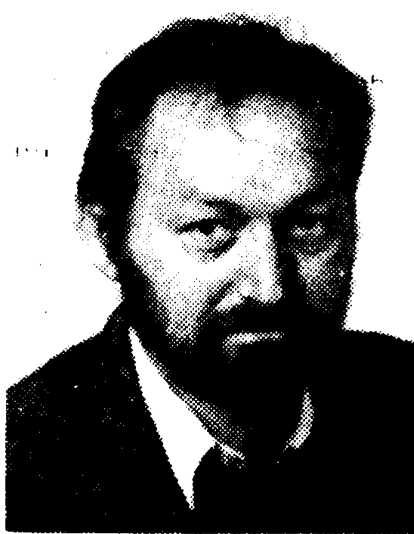
De industrievisserij (voornamelijk vanuit Denemarken) richt zich vooral op inferieure vissoorten als sprot en zandspiering, die in dichte hoeveelheden voorkomen in de Noordzee. Het gaat hierbij om soorten die verwerkt worden in speciale vismeelfabrieken ten behoeve van veevoer, en voer voor honden en katten. Het nadeel van industrievisserij is dat in bepaalde tijden van het jaar sprake is van menging van sprot en zandspiering met andere vissoorten, zoals jonge haring, kabeljauw, wijting en schelvis. Volgens Greenpeace maken deze nog niet volgroeide commerciële vissoorten (belangrijk voor menselijke consumptie) soms voor meer dan 50 procent deel uit van de industrievangst. Bij de boomkorvisserij wordt de zeebodem zodanig afgeschraapt dat er nauwelijks tijd is voor herstel. Bij het slepen van zware tuigen en kettingen over de bodem worden niet alleen de bodemvissen opgeschrikt, maar worden ook veel organismen als wormen, zeeegels, sponzen en schelpen meegenomen.

Overbevissing leidt tot verstoring van het ecologisch evenwicht, omdat een groot aantal zeezoogdieren en zeevogels hierdoor hun voedsel kwijt raken. Zeehonden en dolfijnen wijken uit naar andere gebieden waardoor op bepaalde plaatsen overbevolking ontstaat en ook daar voedseltekorten ontstaan.

Het kinderboek 'Wallie walvis komt op bezoek' is het eerste in zijn soort en is gericht op kinderen in de leeftijd van vijf tot acht jaar. Het is een poging om jonge kinderen op vroege leeftijd al bewust te maken van het zeemilieu. Het boekje is het eerste uit een serie van twaalf. Elk verhaal is gebaseerd op een waargebeurde actie van Greenpeace. In dit eerste boek is dat het verhaal van een gestrande walvis die door Greenpeace is losgetrokken. Het volgende boek zal het 'Huis van de octopus' heten.

Wat woorden ons zeggen

Over koetjes en kalfjes

= door Cor Swanenberg =

OM HET VROUWELIJK rund qua etymologie meteen bij de horens te vatten kan men het beste terecht in het Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal van Franck-Van Wijk en Van Haerinngen. Het woord *koe* heeft zich volgens deze autoriteiten ontwikkeld uit het Middelnederlands *coe* en correspondeert o.a. met Oudfries *kû* en Angelsaksisch *cú*. Ook wordt melding gemaakt van het Indogermaanse *grôu-, grow-, gr.w-* voor rund en daarover wordt in het supplement gezegd: "men neemt wel aan, dat het Indogermaanse woord voor 'koe' ontleend is aan het Sumerische *gu* of het oudere *gud* (stier)".

Het Engelse etymologische woordenboek van C.T. Onions maakt uiteraard melding van dezelfde zaken onder *cow* maar voegt daaraan nog wel de Sanskritvorm *gaús* en het Armeense *kov* toe. Mario Dijkhoff geeft in zijn Papiaments dikshonario *baka* voor koe en dat is natuurlijk het Spaanse en Portugese *vaca* dat ook vergelijkbaar is met het Franse *vache*.

Er zijn heel wat volkse spreekwoorden en zegswijzen met de koe in de hoofdrol. Soms zijn het oude boerenwijsheden zoals: *Koeien moet je oude hebben en kippen jonge* (die hebben de beste produktie) en *Waar een zwaluw woont gaat geen koe kapot* (zwaluwen brengen geluk). We komen vergelijkingen tegen: *Geven als een verse koe* en *Spellen* (diarrhee hebben) *als een koe*.

De koe is wellicht het boerderijdier dat het meest bloemrijk gebruikt wordt in de metaforiek van onze streektalen. Het was waarschijnlijk ook het belangrijkste dier voor onze agrarische voorvaderen.

Bekende zegswijzen uit onze regio zijn: *Die heeft al veel koeien op de kop gezien* (zij heeft al vaak -in de vrije natuur- de liefde bedreven); *Ze heeft er verstand van als een koe van vogeltjes vangen* (ze heeft er geen klap verstand van).

Er staat geen koe op het spel en *Het gaat niet om de voorste koe* betekenen beide dat er niet zoveel in het geding is. *Ze horen bij elkaar als melk en koe* zeggen we van onverbrekelijke combinaties. *Hij lacht nog niet al ziet hij een koe met een corset aan* houdt in dat iemand moeilijk aan het lachen te krijgen is en *We zijn met onze koeien van het ijs* betekent dat we de grootste problemen achter de rug menen te hebben.

Hij blijft liever onder z'n koeien wordt gebruikt voor iemand die nogal mensenschuw is en *Hij valt altijd in de koestront* moet beduiden dat iemand voor het ongeluk geboren is.

In onze omgeving kent men de volkswijsheid: *Als de koeien de wei gezien hebben, vreten ze ook op den dries* (na wat van de wereld gezien te hebben waardeert men [...] naaste omgeving beter). *Dr[...]* is de benaming voor de ou[...] huisweide. Een andere ou[...] wijsheid luidt: *Als tu[...] koeien vechten lijdt het g[...] het meeste.* Het bekend[...] gewestelijke spreekwoord [...] het zuiden is waarschijnlij[...] *Met magere koeien en [...] heel vet paard is heel [...] geboer geen donder (bliks[...] waard* (magere koeien [...] vette paarden duiden [...] slecht management bin[...] de boerennegotie).

Met *De koeien lezen van[...] zomer grove druk* bedoelt m[...] dat het rundvee maar wein[...] gras te vreten hee[...] (onderaan is de grassten[...] "grover").

De beugel wordt groter d[...] de koe verzuchten we wa[...] neer de kosten (van bijv. [...] proces) het eventuele prof[...] te boven gaan. *De laatste [...] maakt het hekje toe* wil ze[...] gen dat men verwacht dat [...] laatste de deur sluit.

Ook het kalf is niet onb[...] sproken gebleven: *Daar loo[...] het kalf de hei in* zeggen [...] wanneer iets misgaat en [...] men erg vroom is kan [...] schimpend gespot worde[...] *Daar worden de kalveren [...] wel gedoopt.*

Wat ben je toch een kalf [...] vergelijkbaar met *Wat ben[...] toch een lompe koe*; [...] eerste is wel beduidend vri[...] delijker en betekent wat [...] je toch een onbezonnen ind[...] vidu.

De zegen met het kalf [...] een succeswens voor [...] nieuwe onderneming; *H[...] kalf is behouden* werd [...] gezegd wanneer de bal[...] boerde en *Het kalf is er [...]* men horen wanneer de 'op[...] ratie' gelukt was.

Er zijn beslist nog *Vee[...] meer oude koeien uit de sl[...] te halen*, maar ons "gras" [...] op.

Conflictsituaties een geliefd thema

Hoe vrouwen worden bezongen in hedendaagse liederen...

= door Rose Mary Allen =

TEKSTEN VAN LIEDEREN zijn meestal duidelijke exponenten van de werkelijkheid. Dit geldt ook voor de teksten van onze populaire liederen. Deze zijn heel vaak een weerspiegeling van wat een groot deel van de bevolking doet en denkt. Nadere analyse van de teksten van de hedendaagse populaire liederen geven weer dat de denkbeelden over vrouwen nog steeds gebaseerd zijn op traditionele seksistische vooronderstellingen. Dit, ondanks het feit dat statistieken uitwijzen dat steeds meer vrouwen op Curaçao ingeschakeld zijn in het arbeidsproces, het aantal vrouwen in leidinggevende positie gestadig stijgt en ook dat een toenemend aantal vrouwen een vervolgopleiding kiest.

Deze opleidingen zijn niet alleen maar die studies, die doorgaans als 'vrouwelijk' worden bestempeld. In een groot deel van de teksten van de populaire liederen ziet men heel weinig terug van de groeiende belangstelling voor de positie en problemen van de vrouw in de maatschappij. Een belangstelling die zich o.a. manifesteert in de strijd voor gelijke behandeling tussen man en vrouw en ook in de vernieuwingen van wetten die op gang worden gezet. Is dit geen bewijs dat culturele waarden zeer vasthoudend zijn en dat het niet zo gemakkelijk is om door deze conventionele opvattingen heen te breken.?

In ons dagelijks leven vindt men nog heel vaak deze stereotiepe traditionele opvattingen terug. Het is momenteel nog steeds zo dat men hier op Curaçao al voor de geboorte van een kind het geslacht probeert te bepalen aan de hand van de ligging van het kind in de buik en van de bewegingen die het kind maakt. Van een ongeboren kind dat beweeglijk is, zegt men dat het een jongen is, terwijl een rustig kind een meisje moet zijn. Dit, omdat beweeglijkheid, als iets typisch mannelijk wordt beschouwd, terwijl men van meisjes verwacht dat zij zich rustig en bedeesd gedragen.

Het onderscheid man-vrouw is nog verstrekkender na de geboorte. Het begint al met het kleuren onderscheid dat gebruikt wordt ten aanzien van de verschillende seksen. De uitzet van meisjes is zacht roze, terwijl die van jongens blauw is. Het blijft echter niet beperkt tot materiële dingen, maar blijkt ook in de wijze waarop jongens en meisjes worden opgevoed. Meisjes worden nog steeds aangespoord om zacht, en afhankelijk te zijn, en moeten zich gedragen als mensen die bescherming nodig hebben. Zo worden zij voorbereid op hun toekomstige rol van moeder en echtgenote.

STOER

Jongens daarentegen worden aangeleerd om initiatief te nemen en zich stoer te gedragen. Ze mogen bij voorbeeld hun verdriet niet tonen en huilen. Hoe vak hoort men niet "Ta mucha homber bo ta, bo no tin mag di yora". Jongens in tegenstelling tot meisjes, hebben veel vrijheid van beweging. Hun domein is buiten het huis en ze worden afzijdig gehouden van hetgeen zich in huis afspeelt.

Deze overdracht van persoonlijkheid vormt deel van het socialisatieproces waarin jongens en meisjes worden voorbereid op hun toekomstige positie in de samenleving. In deze overdracht speelt de vrouw als moeder een zeer belangrijke rol.

Alhoewel wij uit de bovengenoemde voorbeelden het één en ander al kunnen concluderen met betrekking tot de positie van de man en vrouw in onze samenleving, wil ik toch proberen de opvattingen die er momenteel heersen ten aanzien van de vrouw na te gaan aan de hand van papiamentstalige liederen die nu op de top-40 staan. In de meeste liederen worden vrouwen bezongen en de teksten geven duidelijk weer de wijze waarop er naar vrouwen gekeken wordt. Het feit dat deze liederen hits zijn, is niet alleen terug te voeren naar hun prachtige melodieën en ritme, maar ook naar de woorden die mensen aanspreken.

Om dit te kunnen doen ben ik de lijsten van de top-40 van zaterdag 17 augustus nagegaan. De posities van liederen op de verschillende lijsten kunnen van lijst tot lijst enigszins verschillen, doordat men de top-40 op verschillende wijze registreert. Men kan echter uit deze lijsten bepaalde conclusies trekken. Een hiervan, die voor ons een stuk minder van toepassing is, maar toch belangrijk is om even erop te wijzen, is dat het aantal lokale muziekgroepen op de lijsten bijna 50% bedraagt van het totaal. Dit wijst toch in de richting van een grotere bewustwording omtrent het eigene. De meeste zijn papiamentstalige liederen op enige uitzonderingen na.

Muziektechnisch staan deze liederen op een zeer hoog peil. Dit verklaart ook hun acceptatie bij de jeugd.

CONFLICTSITUATIE

Wat voor ons van belang is, is de inhoud van deze liederen. Meestal gaan populaire liederen over de verhouding tussen man en vrouw. Wat opviel was, dat naast het gewoonlijke thema, waarin de man beweert de vrouw lief te hebben, bijna een vierde van deze liederen conflictsituaties betrof tussen man en vrouw. Deze liederen zijn met name 'Ayo mi amor ayo', van Gibi Doran i Los Explosivos, 'Bo por bai numa' van Grupo Mais, 'Ya ta lat' van Arnell i su orkesta, 'Rekete yalurs' van Gibi Doran. Met uitzondering van 'Rekete yalurs' gaan deze liederen allemaal over relaties die stuk zijn gelopen. We zullen enige van deze teksten nagaan.

In 'Ayo mi amor ayo' van de muziekgroep Los Explosivos beticht de man de vrouw ervan dat haar gedrag ertoe heeft geleid dat hij de relatie met haar moet verbreken. De vrouw in deze tekst wijkt af van het ideale vrouwbeeld. Ze is niet de traditionele gedienstige vrouw, die zichzelf wegcijfert, maar een ongevoelige vrouw, die voornamelijk aan zichzelf denkt. Een die zelfs op Valentijnsdag haar vriend geen bloemen stuurt, maar toch verwacht dat hij haar trouw blijft. Het is niet zomaar een feit dat de man in dit lied zijn trouw benadrukt tegenover de liefde van de vrouw. Hij heeft namelijk zijn mannelijkheid verruild voor trouw aan het monogame beginsel. In de Caribische situatie is het hebben van een groot aantal vrouwen het kenmerk van de mannelijke viraliteit.

Als een van de motieven van verwijdering geeft de zanger aan dat de vrouw hem verwaarloost. Als voorbeeld stelt hij dat hij de vrouw gevraagd heeft zijn knoop aan zijn hemd vast te naaien, maar dat zij dit niet gedaan heeft. Hij zingt:

"Mi kamisa falta un boton
M'a pidi bo pega un boton,
pa su djaluna na ocho dia,
m'a bai bist'é, topa e kamisa
n'e mes un situashon."

De vrouw heeft hier duidelijk gefaald in haar traditionele bedienende rol en is zeker geen geschikt persoon om het verdere leven mee te delen. In het andere lied 'Bo por bai numa' van Grupo Mais wordt een thema herhaald dat heel vaak terugkeert in populaire liederen. Het thema namelijk van de vrouw die uiterst gevoelsmatig handelt en niet precies weet wat ze wil. De zanger zingt dit in het couplet:

"Bo tin masha dia bo ke bai
Bo no ta munstra interes
Ayanan ta mas mihó
For di bo boka m'a skuch'é."

In zijn mannelijkheid beledigd, wilt de zanger niets meer horen van herstel van de relatie en beroept zich op zijn traditionele mannelijke viraliteit. Hij heeft zijn vriendin niet meer nodig, omdat hij al een ander meisje heeft, dat hem veel beter behandelt.

"Si bo ta kere mi ta sufri,
dushi wel esei bo a kiboká,
dushi ami tin un otro amor,
ku ta tratami mas mihó."

In het lied 'Rekete Yalurs' (Los Explosivos) ziet de zanger jaloezie als uiting van liefde. Het lied duidt een paradoxale situatie aan. Enerzijds gaat de man in het lied mee met de tijd en vindt het niet erg dat zijn vrouw buitenshuis werkt. Aan de andere kant blijft hij vasthouden aan de traditionele opvatting dat een vrouw niet kameraadschappelijk met een man kan omgaan en dat elke communicatie van de ene sekse met de andere op sexuele activiteiten duidt. Zijn jaloezie komt in het refrein tot een climax. De vrouw wordt hier duidelijk beschouwd als een bezit, waarop de man zijn wil kan opleggen. Hij zingt:

"Ai mi n'ke bo papia ku niun gai
no mi n'ke bo hari ku niun gai
Ai mi ta rabia, rabia masha
Lo mi lo mi lo mi bira masha hostinA
No bin bisa mi t'abo amigo e ta
No bin bisa ta un kolega e ta
Mi ta rabia, rabia masha
Mi ta rekete.
koro: Yalurs."

In 'Ya ta lat', drukt de zanger zich minder fel uit maar ook hij benadrukt het thema van de vrouw die wispelturig is en die niet weet wat zij wil. Nadat de vrouw hem de liefde heeft verklaard wil zij op een bepaalde dag niet meer met hem omgaan. Nadat hij zich berust heeft, wil de vrouw weer de relatie aanknopen.

Samenvattend kunnen wij de beeldvorming van de vrouw in de inhoud van deze liederen onderbrengen onder de volgende kopstukken. Sommige van de liederen hebben al deze aspecten in zich. De vrouw is:
* slachtoffer van haar eigen onzekerheid
* spelbreekster
* ongedienstig
* bezit van de man
* een ongevoelig persoon.

In de meeste van deze liederen die een conflictsituatie betreffen, gedraagt de vrouw zich niet conventioneel. Deze vrouw is dus gedoemd om alleen en eenzaam achter te blijven. Het feit dat een groot deel van de liederen die op de tophit staan, deze denkbeelden weerspiegelen kan duiden dat de man de ontwikkelingen die gaande zijn met betrekking tot gelijkheid tussen man en vrouw, als een enorme bedreiging ervaart. Emancipatie van de vrouw betekent voor hem nog steeds dat de vrouw vijandig staat tegenover de man.

Oplossingen die men bedenkt en uitvoert tegen een waardenstelsel die de vrouw een ongelijke positie in de maatschappij toekent, moeten de man er ook bij betrekken. Indien zowel mannen als vrouwen leren beseffen dat onze huidige maatschappij mensen nodig heeft die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de sociale, economische en politieke ontwikkelingen en dat vrouwen hierin ook een belangrijke rol dienen te spelen, zullen ook de inhoud van de populaire liederen dit besef weerspiegelen. Het lied van 'mi no por biba mas sin bo' van Arnell y su orkesta is al een stap in de goede richting. In dit lied benadrukt de zanger wederzijds respect en onderlinge afhankelijkheid tussen de beide seksen. Hij zegt:

"Ban respeta otro
Trese nos amor
Pa nos por tin felisidat."

REKETE YALURS

Mi ta bon bibá, si bon bibá
Ku mi enamorada ya pa hopi aña
Kompartiendo kariño, amor, nesesidatnan di bida
I amor a krese, krese bira grandi
Nos stima, otro mi sa i e sa
Tur kos a kana bunita hopi tempu
Ma diripiente ela nota ku mi ta yalurs
Ta reklamá piki pieu, hasi ferfelu
Mi ta yalurs.

Ma diripiente ela a nota ku mi ta yalurs
Ta piki pieu, piki pieu hasi ferfelu
Mi tin'é kansá, esei ela expresa n'ami
Ma mi a spiertabu foi un prinsipio
Ku mi ta yalurs, si masha, masha yalurs
Si mi mirabo papia ku un otro
Mi wowo ta bira hel, spat kandela
Ai mi ta yalurs, si, rekete yalurs.

Ai mi n'ke bo papia ku niun gai
No mi n'ke bo hari ku niun gai
Ai mi ta rabia, rabia masha
Lo, lo, lo mi bira masha hostiná
No bin bisami ta bo amigo e ta
Nò, no bin bisa ta un kolega e ta
Mi ta rabia, rabia masha
Mi ta rekete yalurs. koro: Yalurs

Mami mi sa ku hende yalurs ta ferfelu pa biba kune
Pero kòrda bon, yalusi ta bin di stimashon
Amontuniere, Explotando, Salsa
Silensio.

Mi n'ke bo papia ku niun gai
No mi n'ke bo hari ku niun gai
Mi ta rabia, rabia masha
Mi ta bira masha dòm fustan
No bin bisami ta bo amigo e ta
Ni ku ta den banki b'a sinta kune
Mi ta rabia, rabia masha
Mi ta rekete. koro: Yalurs

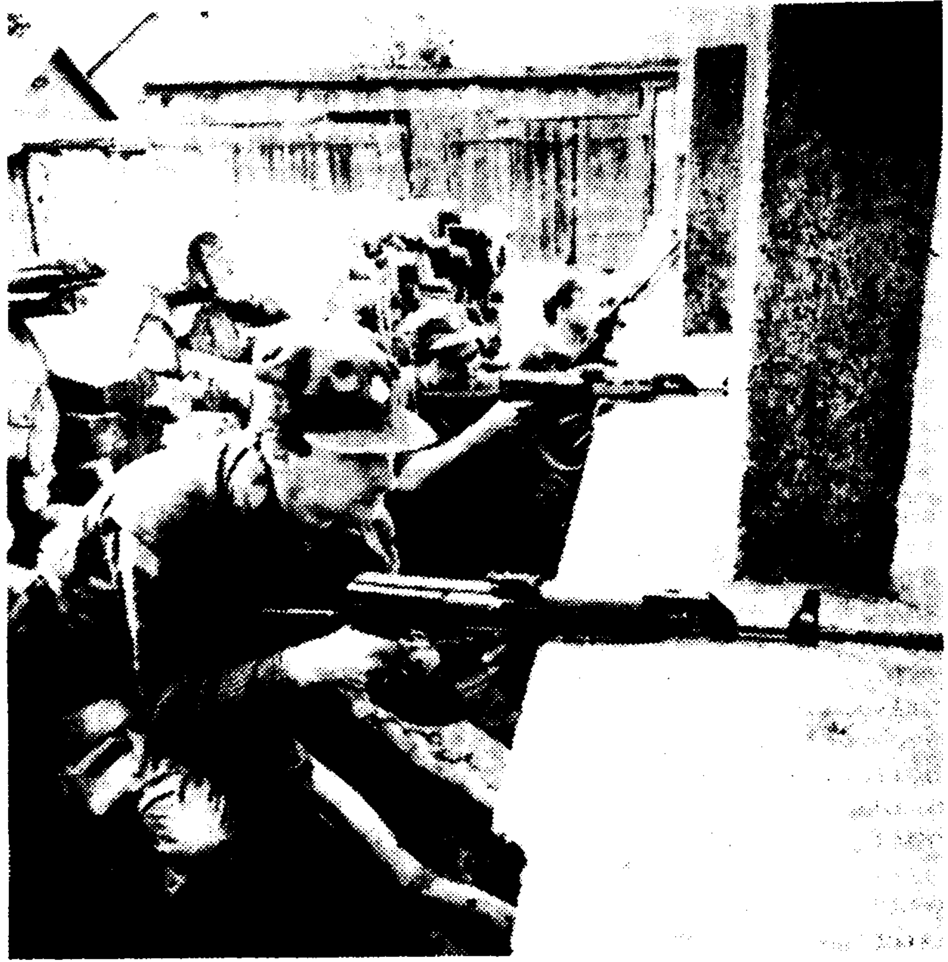

Een groepje Curacaose muzikanten: De vrouw is een van de meest geliefde thema's in de liedjes die ze ten beste brengen.

China laat ondergrondse bisschoppen vrij

PARIJS - Twee "ondergrondse" rooms-katholieke bisschoppen zijn kortgeleden door de Chinese autoriteiten op vrije voeten gesteld. Zij zaten gevangen wegens "illegale religieuze activiteiten", waarmee het werk van de ondergrondse kerk wordt aangeduid.

Mgr. Joseph Li Side, "ondergrondse" bisschop van Tianjan, werd na achttien maanden en mgr. Joseph Fan Zhongliang, hulpbisschop van de ondergrondse kerk in Sjanghai, werd na ruim twee maanden vrijgelaten, zo meldt de Franse missie-organisatie "eglises d'Asie" in Parijs. Mgr. Joseph Li Side is vice-voorzitter van de in november 1989 opgerichte bisschoppenconferentie van de ondergrondse kerk. Enkele weken later werd hij gearresteerd.

Aan de grens tussen Servië en Kroatië blijft de toestand gespannen en er vallen bijna dagelijks slachtoffers.

NATIONALISME GROOTSTE PROBLEEM
Aartsbisschop Zagreb: geen godsdienstoorlog

Servië verwijt paus keuze voor Kroatië

VATICAANSTAD - Het was toeval dat Serviërs onlangs bij de nuntiatuur in Belgrado demonstreerden tegen de steun van het Vaticaan aan het 'neofascisme' in Kroatië op hetzelfde moment dat paus Johannes Paulus II in het Noorditaliaanse Vicenza pleitte voor het recht op onafhankelijkheid van Kroatië. Maar net als vele waarnemers was het de demonstranten, die leuzen met zich meedroegen als 'Vaticaan, staat van de duivel', niet ontgaan dat het Vaticaan de laatste weken zijn voorzichtige houding heeft laten varen en steeds openlijker partij kiest voor het grotendeels rooms-katholieke Kroatië. De aartsbisschop van Zagreb, kardinaal Franjo Kuharic, heeft overigens als zijn mening gegeven dat de problemen tussen Serviërs en Kroaten niet van godsdienstige aard zijn.

Bij het begin van de crisis herinnerde de paus in zijn diverse pleidooien voor vrede in Joegoslavië aan het recht op zelfbeschikking van de volkeren, dat in de akkoorden van Helsinki is verankerd. Bij het begin van de internationale Joegoslavië-conferentie had de paus het voor het eerst over "het recht van de volkeren van Joegoslavië hun eigen toekomst te kiezen". Hij greep de akkoorden van Helsinki nu aan om de Serviërs - overigens zonder ze bij naam te noemen - te beschuldigen van schending van "de geest van internationale overeenkomsten", die Joegoslavië heeft ondertekend en waarin geweld als middel om conflicten op te lossen uitdrukkelijk wordt afgewezen.

VERRASSING

Aan het begin van de crisis probeerde het Vaticaan de indruk te vermijden dat het achter de in grote meerderheid rooms-katholieke Slovenen en Kroaten stond. De paus sprak diplomatiek van de "volkeren van Joegoslavië" en riep alle partijen in het conflict op te stoppen met het geweld.

Pas tijdens zijn bezoek aan Hongarije vorige maand nam de paus voor het eerst tot verrassing van vele waarnemers een duidelijker standpunt in. Na een gesprek met de aartsbisschop van Zagreb, kardinaal Franjo Kuharic, in Pecs aan de grens met Kroatië riep hij de internationale gemeenschap op Kroatië te steunen. De paus maakte ook duidelijk zo snel mogelijk naar de deelrepubliek te willen reizen.

Onlangs veroordeelde de paus het gebruik van "zware wapens" in Kroatië en de verwoesting van huizen en kerken. Ook gewaagde hij van de offers die de talrijke vluchtelingen in Kroatië moeten brengen. "Wij zien nu conflicten zich afspelen waarvan wij hoopten dat zij zich nooit in Europa zouden herhalen", zei de paus. Zijn duidelijke woorden zijn misschien gebaseerd op informatie van de Kroatische bisschoppen volgens wie ongeveer vijftig kerken zijn verwoest. Bovendien zouden veel geestelijken op de vlucht zijn gejaagd.

BELAST

De Raad van Europese bisschoppenconferenties is in Milaan bijeen geweest vanwege de situatie in Joegoslavië. Voorzitter kardinaal Carlo Maria Martini liet al eerder doorschemeren dat men bereid was te bemiddelen tussen de "Kroatische en Servische broeders." Maar gezien de steeds duidelijker wordende standpunten van het Vaticaan is het zeer de vraag, of de Serviërs vooraanstaande figuren binnen de rooms-katholieke kerk nog als neutrale bemiddelaars aanvaarden.

De verhouding tussen Joegoslavië en het Vaticaan wordt al jaren belast door de conflicten tussen de bevolkingsgroepen. Hoewel Joegoslavië in 1966 het eerste communistische land in Oost-Europa was dat diplomatieke betrekkingen met het Vaticaan aanging, is een bezoek van de paus, waar al tien jaar over wordt gesproken, nog altijd niet tot stand gekomen.

De strijd tussen de Kroaten en Serviërs is volgens aartsbisschop Kuharic van Zagreb geen godsdienstconflict. Orthodoxen en roomskatholieken hebben jarenlang in vrede naast elkaar geleefd. De Serviërs hebben ook geen wrok over de pro-Hitler houding van de Kroaten in de Tweede Wereldoorlog.

Deze mening wordt bevestigd door drs. G. Van Dartel, secretaris van de stichting Communicantes en deskundige op het gebied van verhoudingen tussen de Se[rvisch]-orthodoxe kerk en Kroatische rooms-katholie[ke] kerk. "De strijd tussen Serviërs en de Kroaten [in] Joegoslavië heeft meer [te] maken met het nationali[sti]sche streven van de Servië[rs] naar een groot Servisch [rijk] dan met een conflict tuss[en] beide kerkgenootschappe[n]. Wel laten de kerken [zich] misbruiken voor national[is]tische doeleinden. Maar kerkleiders roepen juist tot vrede tussen de volken."

Volgens Van Dartel ligt [de] bron van de problemen [in] het Servisch nationalisme [dat] de ruimte kreeg, nadat [de] communisten in Joegosla[vië] hun macht verloren en [het] land in een machtsvacuü[m] terecht kwam. "Mede d[oor] invloedrijke theologen in [de] Servisch-orthodoxe kerk [is] het nationalisme onder [de] Serven aangewakkerd. M[aar] patriarch Pavle I van de [kerk] heeft de gevar[en] hiervan ingezien en probe[ert] deze in te dammen", ald[us] Van Dartel.

OORLOGSVERLEDEN

Het Servisch nationalisme [is] bijzonder sterk, ook ond[er] sommige orthodoxen. [De] patriarch is dan ook volge[ns] Van Dartel "aan handen [en] voeten gebonden." Dit ble[ek] onder meer uit de benoemi[ng] van een nieuwe Servis[ch]-orthodoxe bisschop in [de] Kroatische Dalje. De[ze] plaats is omstreden, om[dat] daar begin augustus volge[ns] de rooms-katholieke kerk z[o'n] honderd tot duizend mens[en] door Serviërs zijn om[ge]bracht.

Veel Serviërs verwijten [de] rooms-katholieke Kroat[en] hun rol in de Tweede Were[ld]oorlog, toen de Kroaten [een] fascistische staat vestigd[en]. "Maar om de democratis[ch] gekozen regering in Kroa[tië] dan maar meteen als fasc[is]tisch te bestempelen, [is] de Servische propaganda [die ik] wil geloven, is absurd", ald[us] Van Dartel.

"Het streven naar [een] groot Servisch rijk in [de] Balkan is het begin van a[lle] moeilijkheden. Dat blijkt [ook] uit het Servische schrikb[e]wind in streken waar Alb[a]nezen wonen." Van Dar[tel] vreest dat daar de situat[ie] eens uit de hand moet lop[en]. Hij ziet de toekomst van [de] Serviërs somber in. "E[en] groot Servisch rijk zal no[oit] door de andere volken op [de] Balkan worden geaccepte[erd]. Door daarvoor te vecht[en] gaan de Serviërs een c[ata]strofe tegemoet. Ze grav[en] hun eigen graf."

Blij met onafhankelijke Baltische landen

Wereldraad wijst SU op gevaren

GENEVE - De Wereldraad van Kerken heeft de zes lidkerken in de Sovjetunie gewezen op de gevaren van de huidige ontwikkelingen in het land. "Dit zijn dagen van verandering, risico's en beloften", aldus secretaris-generaal dr. Emilio Castro, die wijst op de gevaren van "chauvinisme, wederzijds wantrouwen en ontkenning van rechten van anderen." Met de Baltische landen verheugt de Wereldraad zich over de erkenning van hun onafhankelijkheid.

Castro constateert dat de leiding van de SU positief heeft gereageerd op de besluiten van de republieken om zelfstandig te worden. "Zij zullen elk op hun eigen wijze contacten met elkaar aanknopen, maar laten we bidden dat het zelfbeschikkingsrecht wordt gerespecteerd", schrijft Castro aan de Russisch-orthodoxe kerk, de baptistenunie, de Armeens-apostolische kerk, de Lutherse kerk in Estland, de Georgisch-orthodoxe kerk en de Lutherse kerk in Letland.

De secretaris-generaal van de Wereldraad, waarbij 317 kerken zijn aangesloten, verwijst nog naar de verklaring welke werd uitgegeven vlak na de mislukte coup in de SU, waarin de Wereldraad, de Konferentie van Europese kerken en de Lutherse Wereldfederatie de terugkeer van de democratie eisten.

De Wereldraad deelt de vreugde van de lidkerken in de drie Baltische staten over de erkenning door de wereldgemeenschap van de onafhankelijkheid van Estland, Letland en Litouwen. In een brief aan deze kerken herinnert secretaris-generaal dr. Emilio Castro eraan dat de weg naar onafhankelijkheid lang en zwaar is geweest en veel moed heeft gevraagd. Nu is een periode van hoop aangebroken. Castro denkt dat de kerken een belangrijke rol kunnen spelen bij het helen van oude wonden en het zoeken van een toekomst waarin de verschillende belangen met elkaar worden verzoend. Hij vertrouwt erop dat de kerken met Gods hulp over de noodzakelijke kracht en wijsheid zullen beschikken om hun volk te inspireren.

Door Amerikaanse bijbelgeleerden

Reconstructie Dode Zee-rollen uitgegeven

NEW YORK - Twee Amerikaanse bijbelgeleerden hebben een gereconstrueerde versie van een deel van de Dode Zee-rollen gepubliceerd. Dit gebeurde in het Amerikaanse tijdschrift Biblical Archaeology review. De in 1947 ontdekte Dode Zeerollen zijn een van de belangrijkste bronnen voor bijbelonderzoek.

"Het werd tijd voor een wetenschappelijke perestroika. De Dode Zeerollen zijn lang genoeg door de wetenschappers, die door Israël zijn aangesteld, voor het publiek geheim gehouden", zei Hershel Shanks, redacteur van het tijdschrift. Tot dusver was het niet mogelijk, behalve aan universiteiten, de Dode Zee-rollen te bestuderen. Hierover wordt overigens een felle strijd gevoerd.

Prof. Ben-Zion Wacholder en prof. Martin Abegg van het Hebrew Union college in Cincinnati (VS) hebben de reconstructie samengesteld met behulp van een concordantie (woordenlijst) van de onderzoekers. Wacholder en Abegg hebben kopieën gemaakt van de floppies die ze voor eigen onderzoek te leen hadden gekregen. Zowel voor- als tegenstanders van publikatie vinden dat de reconstructie vol fouten zit.

De Dode Zee-rollen is de algemene benaming voor de handschriften die sinds 1947 aan de westzijde van de Dode Zee zijn gevonden. Zij worden gedateerd in een periode tussen de tweede eeuw voor Christus en 68 na Christus. De rollen omvatten onder meer de complete tekst van het bijbelboek Jesaja en geven belangrijke informatie over de tijd waarin de vroeg-christelijke gemeente is ontstaan.

Op 95-jarige leeftijd overleden

De Lubac SJ: Kerk staat in de steigers

PARIJS - Een van de grootste Franse theologen, kardinaal Henri de Lubac S.J., is op 95-jarige leeftijd in Parijs overleden. Dat heeft de Jezuïetenorde bekend gemaakt.

Op verzoek van paus Johannes XXIII werd De Lubac in 1960 betrokken bij de voorbereiding van het Tweede Vaticaans concilie (1962-1965), waar hij een belangrijke rol heeft gespeeld. De voorganger van Johannes XXIII, paus Pius XII, had hem tien jaar eerder een leerverbod opgelegd. De Lubac behoorde met Yves Congar en Marie-Dominique Chenu tot de belangrijkste vertegenwoordigers van de 'Nouvelle theologie', die een vernieuwing in de theologie voorstond. Ook verdedigde hij Pierre Teilhard de Chardin, wiens opvattingen door het Vaticaan waren veroordeeld.

CLANDESTIEN

De Lubac, in 1896 in Cambrai geboren, werd in 1929 hoogleraar theologie in Lyon. Met een onderbreking van acht jaar heeft hij er tot 1959 gedoceerd.

Tijdens de oorlog werkte hij mee aan het clandestiene blad Temoignage Chretien, waarin hij zich fel tegen het antisemitisme keerde.

Op 86-jarige leeftijd werd hij in 1983 door paus Johannes Paulus II tot kardinaal benoemd, hoewel hij geen bisschop was. Hij schreef toen de paus dat hij ervan afzag tot bisschop te worden gewijd, zoals bij een benoeming tot kardinaal gebruikelijk is. Op die leeftijd kon hij niet meer de erbij behorende plichten naar behoren vervullen.

De Lubac heeft steeds nieuwe vragen aan de theologie en de kerk gesteld. "De kerk staat voortdurend in de steigers" was een geliefde uitdrukking van hem. Tot zijn boeken behoren "Katholicisme, sociale aspecten van het dogma" (1938), "Het drama van het atheïstische humanisme" (1944), "Het bovennatuurlijke" (1946), "Aspecten van het boeddhisme" (1951) en "Gedachten over de kerk" (1953). In 1958 werd hij lid van het [illegible] de France. Aan hem zijn vele eredoctoraten verleend.

EMILIO CASTRO

CENTRALISME NEEMT TOE
Secretaris Wereldraad dr. E. Castro:

Relaties met Rome zijn nu moeilijker

GENEVE - De betrekkingen tussen de rooms-katholieke kerk en de Wereldraad van Kerken zijn volgens dr. Emilio Castro moeilijker geworden. De dialoog tussen Rome en Geneve dreigt "minder vrij en officiëler" te worden, aldus de secretaris-generaal van de Wereldraad in een vraaggesprek met het oecumenisch maandblad One World.

Als reden voor de nieuwe problemen noemt Castro het groeiende centralisme van de r.k. kerk. Doordat Rome de autoriteit van de paus weer sterk benadrukt, moeten de contacten tussen Rome en Genève "noodzakelijkerwijs" in een ander licht worden gezien, aldus de secretaris-generaal van de oecumenische organisatie, waarbij ruim driehonderd anglicaanse, protestantse en orthodoxe kerken met meer dan vierhonderd miljoen leden zijn aangesloten.

Ook de "verstoorde betrekkingen" tussen Rome en de orthodoxe kerken hebben voor de Wereldraad aanzienlijke gevolgen, aldus Castro. De kwestie van de geünieerde (met Rome verbonden) kerken die gedwongen waren in de Russisch-orthodoxe kerk op te gaan, beïnvloedt ook de dialoog tussen het Vaticaan en de orthodoxe lidkerken van de Wereldraad.

VOORTZETTING

Ondanks behoorlijke vooruitgang op theologisch gebied zijn het Vaticaan en de Wereldraad betreffende het ambt en het gezag van de paus "nog evenver van elkaar verwijderd als tevoren." De structurele verschillen tussen de rooms-katholieke kerk en de koepelorganisatie van niet-katholieke kerken, de overduidelijke aanwezigheid van Rome in de media en het feit dat het Vaticaan zowel kerk als staat is, dragen ook tot de huidige problemen bij.

Toch is Castro voorstander van voortzetting van de bilaterale gesprekken. Er kan echter elk moment "een ongeluk gebeuren waardoor de oecumenische betrekkingen een grote stap terug wordt geworpen." Castro betreurt dat samenwerking op bepaalde gebieden nog steeds niet mogelijk is. Er is bij voorbeeld geen gemeenschappelijke verklaring van alle christenen over de Golfoorlog geweest, "hoewel wij hetzelfde hebben gezegd." Ook is de samenwerking met de r.k. kerk bij de voorbereiding van de internationale bijeenkomst over Gerechtigheid, vrede en het behoud van de schepping, vorig jaar in Seoul, niet van de grond gekomen. Een gemeenschappelijke verklaring over racisme en apartheid, waarover overeenstemming was bereikt, kon niet worden uitgegeven omdat er "geen mechanisme voor zulke gemeenschappelijke verklaringen" bestaat.

DDR-bisschoppen niet bang voor Stasi-onderzoek

BERLIJN - De bisschoppen in de vroegere DDR hebben geen angst dat het Stasi-onderzoek onder kerkelijke medewerkers tot onaangename verrassingen zal leiden. Dit heeft de bisschop van Berlijn, kardinaal Georg Sterzinsky, gezegd na een bijeenkomst van de elf bisschoppen in het oostelijk deel van Duitsland.

De Stasi heeft de afgelopen veertig jaar keer op keer geprobeerd priesters en andere kerkelijke medewerkers tot medewerking te brengen, maar die gevallen zijn bekend, aldus Sterzinsky. De betrokkenen hebben zelf hun bisschop hierover ingelicht en dit ook de Stasi laten weten. Daarom rekent Sterzinsky erop dat het aantal aanklachten niet noemenswaard zal zijn. Maar de bisschoppen zullen deze aanklachten wel serieus nemen, zo voegde hij eraan toe. De kwestie wil hij ook in de Duitse bisschoppenconferentie aan de orde stellen.

Bij gelegenheid van '1992'
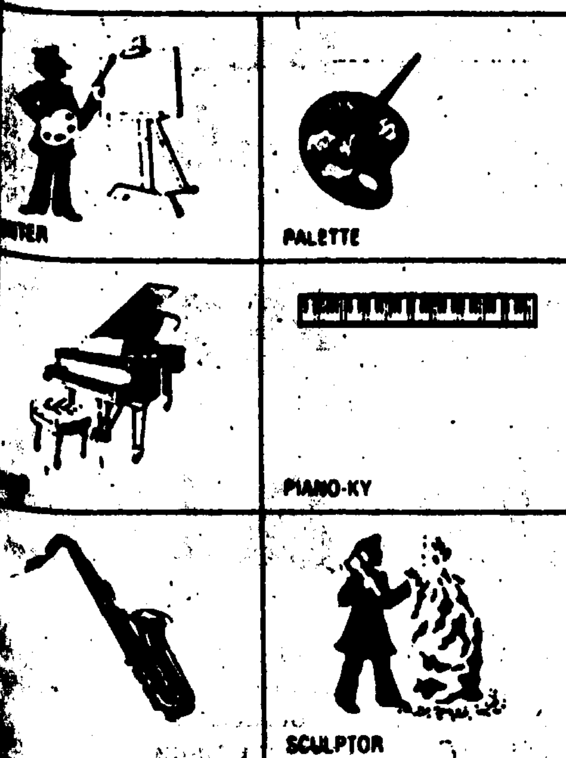
Nederlandse bezinning op koloniaal verleden

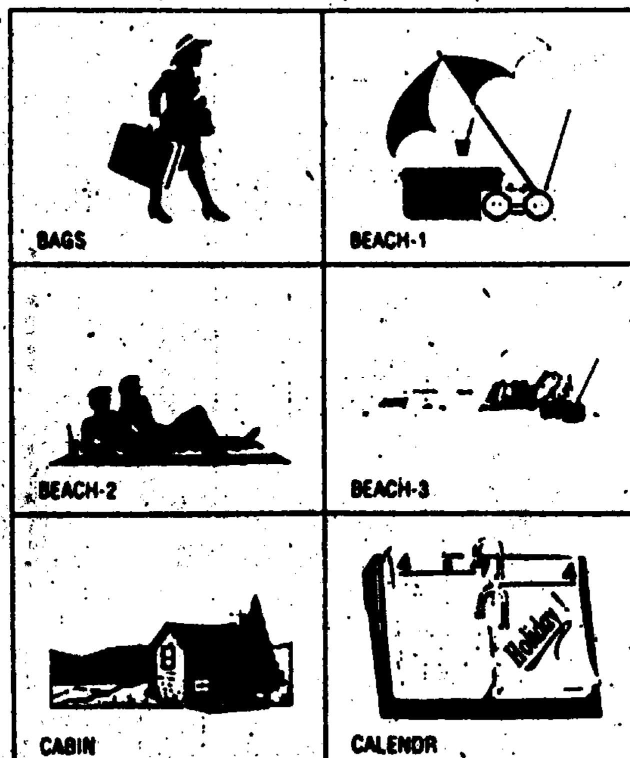
LEUSDEN - De Nederlandse Hervormde en de Gereformeerde kerken onder meer beginnen met de campagne 'Toekomst delen wereldwijd', waarin het koloniale verleden centraal staat.

In 1992 is het vijfhonderd jaar geleden dat Columbus Amerika 'ontdekte'. Daarom wordt er in het eerste jaar van de campagne veel aandacht besteed aan de gevolgen hiervan voor Latijns-Amerika. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de Nederlandse rol bij de slavenhandel in Suriname.

Verder is 1992 het jaar van de Europese eenwording. In het seizoen 1992-1993 staat dan ook de verhouding tussen West-Europa en de Derde wereld na Europa [1992] centraal. Op de tweede Neder[landse] kerkendag op 19 se[p]tember volgend jaar zal [dit] onderwerp aan de o[rde] komen, naast het thema 'Vijf[honderd] jaar Latijns-Ame[rika]'. Ook in het laatste onde[r]deel van de campagne (1993 - 1994) zal op het Neder[landse] koloniale verled[en] worden ingegaan. Dan ko[mt] vooral Indonesië aan de ord[e].

De r.k. missieraad heef[t] voor de komende jaren ee[n] soortgelijk thema gekoze[n]. Verder hebben enkele room[s-]katholieke organisaties [in] samenwerking met Solida[ridad], de oecumenische hulp[organisatie] voor Latijns-Amerika, een theaterpro[duktie] tot stand gebracht. Ook zullen indianen Neder[land] bezoeken.

De plaatjes-bibliotheken van DrawPerfect bevatten veelal materiaal, dat als uitgangspunt voor een illustratie goed bruikbaar is.

Handige plaatjes voor Draw Perfect bezitters

…VERSE SOFTWARE
…kelaars zijn actief … gebied van teken-…esentatiepakketten … de pc. Daarmee … tegemoet gekomen …behoefte van gebrui-… die een rapport of …edrijfspresentatie …ustraties willen ver-…en of anderszins …smoel' willen geven.

… in de WordPerfect-…e familie is zo'n pro-…a al geruime tijd te … DrawPerfect. Onl-…kwam de Nederlands-… 1.1 versie uit: een … waar nogal naar werd …en, omdat na het ver-… van de Amerikaanse …, enkele maanden …, het programma als …eer in de software-25 …erland terecht kwam. …akketten worden dus …bruikt, maar dat wil …eggen dat ze ook vaak …n gebruikt om teke-…n mee te maken. Het …r prima mee, zelfs in … kleurtjes als daar beho-…an is. Toch lijkt die … voorbehouden aan … weinigen. Verreweg …eeste gebruikers gaan …an de plaatjesbiblio-…, die bij die pakketten …verd worden. Zo'n stan-…-plaatje kan naar … worden aangepast, …veel tijd ben je er dan …aan kwijt. Wel jammer … die *graphic art* vaak …zo'n bedroevende kwali-…. In veel gevallen gaat … typisch-Amerikaanse …-achtige afbeeldingen … ook terugvindt in de …sboeken' welke … kranten gebruiken … versieren van hun …nties.

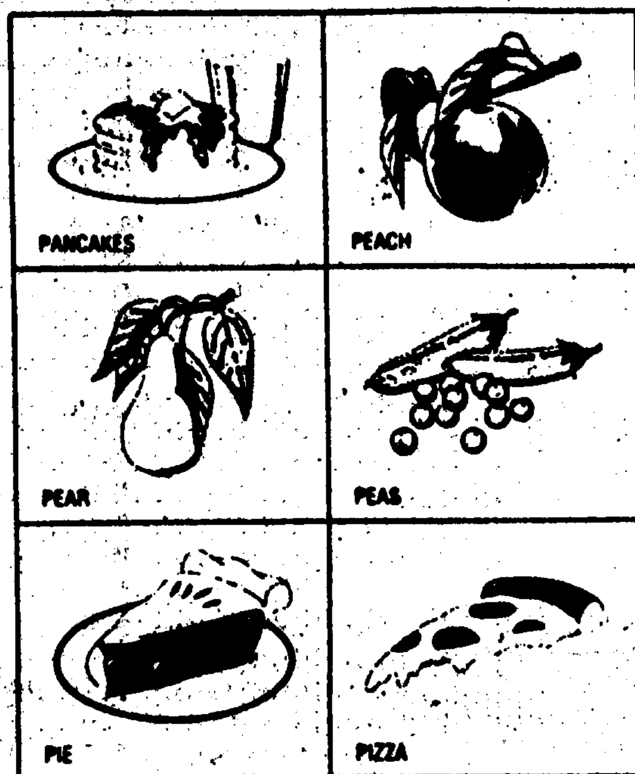
…rawPerfect gaat verge-… van kant-en-klaar …materiaal. In dit … is echter opvallend dat … bruikbare illustra-… zitten. Het doet … niet zo protserig … is inderdaad geschikt … basis te dienen voor … illustratie.

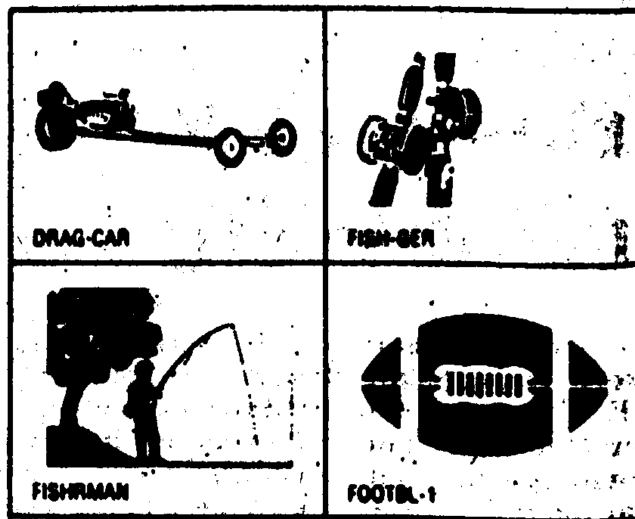
…Perfect krijgt die …bibliotheek overigens …lijk wat aandacht. Bij … Nederlandstalige Draw-… 1.1 wordt standaard … Library meegele-… uit 500 plaatjes … en daarnaast zijn er … [illegible] … illustratiebiblio-… te koop.

…PRESENTATIES
… waarop met Draw-… grafische beelden … worden gemaakt is … niet het enige inte-… onderdeel van het … Het pakket biedt … prima mogelijkheden … samenstellen van complete presentaties, zowel op dia of overheadsheet als in de vorm van computermonitor-shows. DrawPerfect heeft ruim 30 ingebouwde lettertypes die bij die presentaties kunnen worden gebruikt, en ook kunnen de afzonderlijke beelden met een groot aantal verschillende 'wipes' worden gewisseld. Presentaties die met het programma zijn samengesteld kunnen ook op computers, waar DrawPerfect niet op is geïnstalleerd, worden gedraaid. Het programma voorziet in een zogenaamde runtime module, die voor dit soort presentaties vrij mag worden gecopieerd of gepresenteerd.

Vanuit DrawPerfect is een prima integratie mogelijk met de andere pakketten in de WP-familie. Het overbrengen van illustraties, die in DP zijn gemaakt in een stuk tekst dat met WP is geschreven, is een fluitje van een cent.

Met de Nederlandstalige versie van het programma is het nu ook voor het eerst mogelijk een koppeling te maken tussen gegevens in een spreadsheet programma en een grafiek die op basis van die gegevens in DrawPerfect is gemaakt. Als de gegevens in de spreadsheet veranderen, dan wordt de grafiek automatisch aangepast.

Onderzoek in beslissende fase

Behandeling met borium voor kankerpatiënten

= van ANP-verslaggever Carel Wiemers =

PETTEN - Na twee jaar intensieve inspanningen is het gemeenschappelijk centrum voor onderzoek (GCO) van de Europese Gemeenschap in Petten nu klaar met de ontwikkeling en installatie van de noodzakelijke apparatuur voor een bestralingsopstelling die het mogelijk maakt om bepaalde typen kanker met behulp van kernsplijting van borium te behandelen. Alvorens echter de eerste klinische proeven met kankerpatiënten kunnen beginnen, zullen eerst dierproeven uitgevoerd moeten worden om vast te stellen hoe groot de toegediende dosis straling kan zijn zonder dat gezond weefsel op enigerlei manier wordt aangetast.

Projectleider dr. R. Moss van het GCO en de radiobioloog dr. R. Huiskamp van het Energie Onderzoek Centrum Nederland (ECN) in Petten zijn optimistisch over de kans van slagen van deze nieuwe vorm van kankertherapie. De bestralingsinstallatie, die moet dienen om kankercellen te vernietigen, werkt als voorzien. Klinisch onderzoek met kankerpatiënten kan volgens de onderzoekers nog niet beginnen omdat niet vaststaat hoe effectief de methode is en bij welke stralingsdosis schade ontstaat in het gezonde weefsel. Daarom zullen onder meer eerst experimenten met proefdieren worden uitgevoerd. Dit onderzoek zal tenminste twee jaar in beslag nemen.

HERSENTUMOR

Vanwege de geringe overlevingskansen van mensen met een hersentumor, is het onderzoek bij het GCO in eerste instantie er op gericht om een behandelingsmethode te ontwikkelen voor deze groep patiënten. In Nederland alleen al sterven jaarlijks 700 tot 800 mensen aan een hersentumor. In de Europese gemeenschap overlijden elk jaar rond de 20.000 mensen aan deze vorm van kanker.

De behandelingsmethode, bekend onder de naam *buoron neutron capture therapy* (BNCT) houdt in dat de patiënt eerst boriumbevattende stof wordt toegediend, die selectief in de tumor wordt opgenomen. Daarna wordt de tumor blootgesteld aan speciaal gefilterde neutronenstralingen afkomstig uit de hoge flux reactor die in Petten staat opgesteld. De nucleaire reactie die ontstaat bij de ontmoeting van een boriumatoom en een neutron, levert plaatselijk een grote hoeveelheid stralingsenergie op die alleen de tumor zelf vernietigt.

Bij de uitschakeling van de tumor blijven de omringende gezonde cellen gespaard, onmdat in deze cellen geen borium aanwezig is. Daar de boriumhoudende stof via de bloedbaan zal worden toegediend, zullen met name de bloedvaten in het bestralingsveld ook worden blootgesteld aan de kernsplijting van borium. Dit betekent dat net als bij de conventionele therapieën de maximale stralingsdosis vastgesteld moeten worden die gezond weefsel nog kan verdragen zonder dat er schade op korte of langere termijn optreedt.

DIERPROEVEN

Deze zogenoemde weefseltolerantiestudies kunnen volgens Moss en Huiskamp alleen door middel van dierproeven worden onderzocht. Vanwege de biologische overeenkomsten tussen de mens en de hond met betrekking tot bouw, functie en de reactie op straling van de weefsels in het bestralingsveld, hebben de onderzoekers dit proefdier voor het uitvoeren van deze studies gekozen.

De experimenten zijn goedgekeurd door de dieren experimenten commissie en worden onder controle van de diverse officiële instanties uitgevoerd. Tevens hebben de betrokken instituten de anti-vivisectie stichting ingelicht.

Dankzij een intensieve samenwerking met instituten in Amerika en computersimulaties die in ontwikkeling zijn, kan het aantal proefdieren beperkt blijven tot de helft van wat normaal voor een dergelijk onderzoek nodig is.

De experimenten duren een half jaar. Daarna zullen de honden nog één tot anderhalf jaar geobserveerd worden om vast te stellen of zich bijverschijnselen voordoen. Pas na afronding van dit onderzoek kan met klinische proeven bij kankerpatiënten begonnen worden.

Het gehele onderzoek, dat hoofdzakelijk wordt gefinancierd door de Europese Gemeenschap, voeren het GCO en het ECN uit in samenwerking met het Nederlands Kanker Instituut (NKI) in Amsterdam en de Europese werkgroep BNCT, bestaande uit meer dan tachtig wetenschappers en medici uit elf landen. Deze werkgroep onderzoekt verder of andere bestralingsfaciliteiten in Europa voor deze therapie gebruikt of gebouwd kunnen worden. Het werk in Petten blijft echter voorrang hebben.

Voorts houdt de werkgroep zich bezig met het ontwikkelen en testen van nieuwe zich in tumoren ophopende boriumverbindingen, die gebruikt kunnen worden bij de behandeling van andere soorten kankergezwellen. De activiteiten van de onderzoekgroep worden financieel gesteund door de Europese commissie die onlangs een nieuwe subsidie uit het Biomed-I programma van de EG heeft toegekend.

Kunststoffen gevaarlijk

AMSTERDAM - Overheden beschouwen produkten die door zonlicht worden afgebroken als een belangrijk instrument om chemische stoffen uit het milieu verwijderd te houden. Toch is deze methode niet geheel zonder gevaar voor de mens en natuur. Dit zei G. Beyersbergen van Henegouwen van het centrum voor bio-farmaceutische wetenschappen van de Rijksuniversiteit in Leiden op een congres van de Europese vereniging voor fotobiologie, dat in Amsterdam werd gehouden.

Tijdens het afbraakproces onder invloed van het licht ontstaan stoffen of doen zich reacties voor die volgens de onderzoeker tamelijk giftig kunnen zijn. Deze kunnen niet alleen schadelijk zijn voor kleine organismen, maar ook voor planten, dieren en de mens. Onderzoek heeft aangetoond dat licht in vele gevallen de giftigheid van een chemische stof sterk verhoogd.

Op grond van deze bevinding is Beyersbergen dan ook van mening dat de autoriteiten bij de bevordering van fotodegradatie (afbraak door licht) niet alleen moeten kijken naar de snelheid waarmee chemische stoffen uit het milieu worden verwijderd. Voordat toestemming wordt gegeven voor de introductie van een bepaald produkt op de markt, zou bekend moeten zijn in welke mate de fotodegradatie daarvan giftige effecten heeft.

Met een onderzoek naar de gevolgen van een toenemende ultraviolette straling, veroorzaakt door de afbraak van de ozonlaag, toont M. Tevini van de universiteit van Karlsruhe op het congres in Amsterdam aan dat de vermindering van de ozonlaag met 12 procent flink schade kan toebrengen aan landbouwgewassen. Bij nabootsing van de situatie in gesloten kassen verminderden het oppervlak van de bladeren en het droge gewicht van zonnebloemen, maïs en rogge. Onder deze omstandigheden bleven haverplanten echter vrijwel onaangetast. De vorming van koolhydraten onder invloed van licht (fotosynthese) was bij zonnebloemen aanmerkelijk minder in een omgeving met verhoogde ultraviolette straling. De fotosynthese van rogge en haver gaf weinig verschil te zien. De weerstand van deze planten tegen verhoogde straling is volgens de botanicus te danken aan de beschermende pigmenten in de bovenste laag van de bladeren.

Plantaardig plankton, gekweekt onder omstandigheden met een verhoogde straling, verliest zijn vitaliteit en oriëntatie omdat de belangrijke fysiologische processen worden gestoord. Dit kan naar de mening van Tevini negatieve gevolgen hebben voor de biologische verscheidenheid van het aquatisch ecosysteem, de voedselvoorziening en de capaciteit van de oceanen en grote meren kooldioxide uit de lucht op te nemen.

Lakmoespapiertjes voor testen voedsel kwaliteit

'Ik zou een lakmoespapiertje willen hebben. Zo'n stukje karton dat als je het met voedsel in aanraking brengt een bepaalde kleur krijgt, om zo snel aan te geven dat dat voedsel met een van de vele soorten ziekmakende bacteriën besmet is. Net zo snel als een zwangerschapstest.'
Dat zegt prof.dr.Jos J.H. Huis in 't Veld, deeltijdhoogleraar microbiologie van de Rijksuniversiteit van Utrecht, en onderzoeker van de Hoofdgroep Voeding en Voedingsmiddelen van TNO in Zeist.

Jos Huis in 't Veld is op zoek naar een methode om bacteriën, die als miljoenen Nederlanders net zo dol zijn op slaatjes, eieren, kippevlees en varkenslapjes, een stap voor te zijn. Per jaar lijden in Nederland 4,5 miljoen mensen aan zware, acute diarree. Anderhalf miljoen van die gevallen komt voor rekening van besmet voedsel. Kinderen en oudere mensen zijn het meest kwetsbaar.

'De levenscirkel van de ziekteverwekkers moet doorbroken worden', zegt Jos Huis in 't Veld, 'maar de recente smaak én voorkeur van veel mensen maakt het er niet eenvoudiger op. De roep om verse produkten, die in de koelkast bewaard kunnen worden, maakt het bestrijden van de onzichtbare ziekteverwekkers niet gemakkelijker. 'Na de Nederlandse hutspot, die nog behoorlijk werd verhit, is men nu verzot op de typische magnetron-hap, keurig verpakt in doorzichtige kunststof, waarbij de ruimte binnen in de verpakking zo zuurstofvrij mogelijk is gemaakt om groei van bacteriën tegen te gaan.

Het verraderlijke daarbij is dat besmetting en kolonisatie van voedsel door bacteriën zeer snel in zijn werk kan gaan en vaak onzichtbaar blijft. Een slaatje of *light-menu* kan er zeer smakelijk uitzien en dito ruiken, maar toch 'veroverd' zijn door miljoenen bacillen. Een enkele bacil kan zich via deling in acht uur tijd vermenigvuldigen tot een 'bevolking' van 16 miljoen. Schimmels en bacteriën kunnen voedsel ook bederven. Schimmeldraden en een doorgaans afstotende rottingsgeur zijn dan voldoende garanties dat niemand maar ook maar een klein hapje eet.

Jos Huis in 't Veld: 'Zoals de zaken er nu voorstaan, ziet het er niet naar uit dat we ooit het probleem van de voedselbesmetting onder de knie krijgen. Dat betekent dat voedselverziekende bacillen overal waar ze maar een kansje krijgen de kop zullen opsteken. Bovendien vinden er in de erfelijke kenmerken van de bacillen belangrijke veranderingen plaats met behulp waarvan het organisme zich kan aanpassen aan veranderingen in het milieu. Bacillen kunnen hitteresistent worden, terwijl de huidige voedsel-koeltrend natuurlijk die bacteriesoorten uitselecteert, die van lagere temperaturen houden. Listeria bijvoorbeeld.

SPINNEWEB

Wil het garanderen van veilig voedsel geen eindeloze strijd tegen de bierkaai worden, dan moet volgens dr. Jos Huis in 't Veld worden ingegrepen op belangrijke punten in het levensspinneweb van de Salmonella en al die andere voedselverpestende organismen.

De Utrechtse microbioloog is voorstander van het invoeren van een ketenbewaking in de voedingsindustrie. Jos Huis in 't Veld wil dat in het langgerekte voedselproces van varkensstal tot eetbord met karbonade op de keukentafel of van legbatterij tot eierdopje, een aantal belangrijke controlepunten aangewezen wordt. Daar moet men snel kunnen vaststellen of er van besmetting sprake is. En precies op die punten heeft Jos Huis in 't Veld zijn lakmoespapiertje of zwangerschapstest voor bacillen hard nodig: 'Als een half bejaardentehuis ziek ligt met acute diarree heeft een beetje microbiologisch lab nu vijf hele dagen nodig om uit te maken welke bacterie in het spel is. Dat is veel te lang. Dat moet binnen enkele uren kunnen.' Pas wanneer in de voedsel- en bio-industrie continu een dergelijk bewakingssysteem in werking is, kunnen volgens dr. Huis in 't Veld voedselverziekers onder controle worden gehouden. En kan de magnetron weer aan.

Jaren '90 gekenmerkt door waardencrisis

Prof.dr.Johan de Tavernier: 'Jongeren van nu zijn sterk anti-ideologisch'

PROF. DR. JOHAN DE TAVERNIER van de Katholieke Universiteit van Leuven, verbleef van 1 tot 14 september voor de tweede keer op Curaçao. Op uitnodiging van Fesska gaf hij een vijftal colleges over het onderwerp Ethiek en Economie. Tevens trad hij op als gastspreker bij de door Fesska georganiseerde herdenking "100 jaar Rerum Novarum" die op 13 september op de UNA plaatsvond. Dr. Johan de Tavernier is geboren in België in 1957. Hij promoveerde in 1988 tot doctor in de moraaltheologie. Is gehuwd met een theologe. Samen hebben ze drie kleine kinderen.

= door Elisabeth Hollander =

Ofschoon het woord ethiek voortdurend, te pas en te onpas, in allerlei toespraken en commentaren opduikt was er toch betrekkelijk weinig belangstelling voor uw colleges op de UNA. Is ethiek een modewoord geworden, beroofd van de eigen inhoud? De vlag op de modderschuit?

"Het valt me inderdaad op dat hier in de media, in de krant en op de radio veel over moraal en ethiek gesproken wordt. Het lijkt inderdaad een modewoord te zijn en je moet toegeven, het staat goed voor het imago van de persoon als er geschermd wordt met het woord moraal of ethiek. Maar ik geloof niet dat dit in slechte zin gebruikt wordt."

ETHIEK

"Ik vind dat het er ook op duidt dat mensen met ethiek bezig zijn. Dat zij het oneens zijn met iets. Ik herinner mij bij voorbeeld dat er in de Amigoe een artikel verscheen getiteld 'Moraal en ethiek', waarin iemand protesteerde tegen de gang van zaken bij de stakingen in de bejaardentehuizen. Misschien niet tegen de staking zelf, maar wel tegen de manier waarop.

Waarbij ik wel opmerk dat het meestal bij zo'n protest stem blijft, dat het niet verder gaat. De vraag wordt niet verder uitgediept: Hoe moet die staking verlopen om ethisch legitiem te zijn."

Sceptici zullen al gauw opmerken dat deze persoon wel een familielid in een tehuis zal hebben gehad en daarom protesteert.

"Ethiek mag nooit uitgaan van eigenbelang, maar moet altijd zoeken naar een onderliggende universele waarde."

CRISIS

De jaren '90 worden gekenmerkt door een waarden crisis. Vaste kaders zijn op de helling gezet en eeuwenoude waarheden worden gerelativeerd. Waarop baseert de ethiek dan haar zekerheden?

"Ik ben het met U eens dat de jaren '90 gekenmerkt worden door een crisis in waarden en normen. Verleden jaar heb ik deelgenomen aan een symposium over Jongeren en ethiek. We zijn ons toen gaan verdiepen in de tegenstelling tussen modernisme en postmodernisme."

"Postmodern is dan het code-woord voor een nieuwe en andere culturele levensinstelling van de jaren '90, die wezenlijk anders is dan die van de jaren daarvoor, die kan worden gekarakteriseerd als modern."

"Post" betekent hier niet gewoon *na* het modernisme, maar *voorbij* het modernisme, waarbij men probeert enkele verworvenheden uit dat modernisme mee te nemen."

TWIJFEL

"Er is twijfel gegroeid over de waarde van vele grote ideologische verhalen. Hierbij horen niet alleen het socialisme of het christendom, maar ook het vooruitgangsideaal, het rechtvaardigheidsverhaal, het democratisch verhaal en het feministisch emancipatieverhaal."

"Een aantal moderne verhalen, die in de jaren '50, '60 en '70 ongelofelijk veel mensen in beweging gebracht hebben, daar worden nu vragen bij gesteld. Men twijfelt nu aan het bestaan van één waarheid, zoals het marxisme dat uitdroeg of zoals het christendom dat verkondigde met de leer van "de ene ware weg."

"Men vraagt zich nu af, of zo'n totale zingeving voor het ganse leven, binnen één systeem of dat wel kan en men twijfelt vooral aan de pretenties van dergelijke verhalen."

"Een uitspraak bij voorbeeld van de voorstanders van de democratie: "Alles wat democratisch is, is door en voor het volk", hierbij worden nu vragen gesteld in de geest van, is de werkelijkheid niet veel complexer. Is dit geen simplificatie? Een ander voorbeeld. Het rechtvaardigheidsverhaal van de vakbonden beroerd de jongeren niet meer, gezien de grote moeilijkheden die de vakbonden ondervinden om jonge leden te werven."

"Er is echter een uitzondering. Zeker in de streken waar een markteconomie heerst, zie je duidelijk dat één verhaal, een niet-ideologische maar pragmatisch ideaal blijft bestaan, namelijk het geloof in de markteconomie. We horen wel wat protesten tegen de wijze waarop de markteconomie werkt, maar niemand en zeker de jongeren niet, wijzen daarbij de vruchten van de markteconomie af."

"En daaromheen construeert ieder min of meer zijn eigen waardenpakket. De Franse antropoloog Levi-Strauss gebruikt voor dit proces van bijeensprokkelen van waarden en normen het woordje 'bricolage' van 'bricoleren', dat het midden houdt tussen het (positieve) knutselen en het (negatieve) prutsen."

"De jongeren van nu zijn sterk anti-ideologisch, met een ietwat cynische kijk op de wereld; sterk pragmatisch ingesteld en met een zeer fijne neus voor prestaties en voor wat hen baat brengt. Binnen dit kader kun je dan de vraag stellen: "Eén ethiek voor alle mensen op de wereld, kan dat nog?"

Vooral de ouderen reageren met een zekere 'tristesse', soms zelfs met paniek op het verloren gaan van vaste normen en waarden. Zij vinden de jongeren nihilistisch.

"Ik denk niet dat de jongeren dat zo aanvoelen. Ik denk dat zij zich doorgaans goed voelen in de ontdekte veelheid. Zij hunkerden niet direct naar het referentiekader van één vaste waarheid. Zij voelen zich prima in een situatie van waarden pluralisme."

"Persoonlijk kan ik hen hierin volgen, zolang men niet vervalt in een relativisme of een rigoreus individualisme. Het grote voordeel van waardenpluralisme is namelijk dat ethiek onderwerp van discussie wordt, hetgeen je ook op Curaçao duidelijk ziet gebeuren. Hierdoor kunnen veel zaken duidelijk worden in een verhelderende dialoog."

"Waarbij ik echter wel onderscheid wil maken tussen individualisme en individualisering. Een geïndividualiseerde maatschappij is niet noodzakelijk een maatschappij van hebberige egoïsten. Het betekent wel dat het individu *een zelfstandige zingever wordt op ethisch vlak.*"

Vroeger was het zo dat je normen en waarden meekreeg met je opvoeding. Die werden je als het ware met de paplepel ingegeven. Daar stelde je ook geen vragen bij. Je had ethisch slechts de keuze tussen goed en kwaad. Waarbij je het goede moest doen en het kwade moest laten, een voorgeprogrammeerde keuze dus.

"Het bewust kiezen tegenwoordig voor waarden en normen vergt dan ook een grotere geestelijke inspanning. Het is dan ook ontegensprekelijk een gevolg van de verhoogde scholing en van de stijging van de welvaart. Wie langer studeert of zich permanent bijschoolt, komt gemakkelijker tot een eigen opinie over een aantal zaken en is ook eerder bereid om er over te praten."

De dialoog als bindmiddel?

"Ja en hierbij spelen de media een uitermate grote rol, doordat ze zomaar andere waardesystemen in de huiskamer binnenbrengen en dit dwingt de mensen om te kiezen. Zoals de moderne tv-kijker zijn of haar tv-avond zelf al overschakelend samenstelt, zo huldigen jongere generaties meer en meer een 'à la carte' waardensysteem."

"Met deze culinaire term wordt bedoeld, dat steeds meer mensen hun geestelijk of ethisch voedsel niet langer vanuit de traditionele keukens, als een compleet en kant en klaar pakket aangereikt willen krijgen. Het standpunt is duidelijk. "Uit de markt van de vele mogelijkheden om dit of dat te doen, kies ik dit.....!"

"Consumentenvrijheid dus: ik pik mee wat me zint, de rest laat ik voor wat het is."

De ethicus moet de 'waarom' vraag stellen en een beroep doen op het gevoel voor medemenselijkheid en verantwoordelijkheid voor elkaar, zowel de verantwoordelijkheid in relaties, van kinderen t.a.v. de ouders en de ouders t.a.v. de kinderen als de verantwoordelijkheid van elke burger t.a.v. de overheid en de verantwoordelijkheid van de overheid t.a.v. de burger."

Dieheleverantwoordelijkheidsvraag is op Curaçao een heet hangijzer en wordt al te vaak uitgevochten op het terrein van de macht. Het subsidiariteitsbeginsel bij voorbeeld, binnen de katholieke kerk door Paus Pius XI aangereikt als "het allergewichtigste beginsel waaraan niet te tornen valt" wordt door de katholieke instellingen zelf niet gepractiseerd.

"Ja, ik heb daar een zeer concreet voorbeeld van meegemaakt. Ik heb een aantal scholen bezocht en ik heb onmiddellijk gezegd, kijk dat subsidiariteitsbeginsel, dat past het R.K. Centraal Schoolbestuur zelf niet toe."

"Dit subsidiariteitsbeginsel gaat er immers precies van uit dat, waar het kan, de verantwoording van de scholen niet centraal beheerst wordt, maar dat je dat delegeert, eventueel met een coördinerende en controlerende functie aan de school. Dat is te zeggen aan de ouders, de leerkrachten en het hoofd, omdat zij door hun directe betrokkenheid dat ook het beste kunnen doen. Zo werkt dat principe."

Dus de naam R.K. Centraal Schoolbestuur houdt ethisch gezien een contradictio in thermis in?

"Niet alleen in naam, in de praktijk werkt het ook niet optimaal. Ik heb gemerkt, dat op een aantal scholen de leerkrachten klagen over het brok bureaucratische rompslomp. Op een van de scholen die ik bezocht was de waterleiding kapot en het schoolhoofd kon dus niets doen. Ze kon geen loodgieter verwittigen om die pijp te maken, dat moest gebeuren door het schoolbestuur. Ze kon echter de juiste persoon niet te pakken krijgen en daar gingen een paar uur overheen voordat het schoolbestuur de loodgieter opdracht kon geven. Ondertussen zaten die kinderen zonder water en w.c."

"Terwijl het subsidiariteitsbeginsel stelt: wat het individu op eigen initiatief en door eigen energie tot stand kan brengen, mag aan het individu niet ontnomen worden en gelegd worden in de handen van een gemeenschap. Je mag de mensen niet afhankelijk maken door te sterk te centraliseren. Je moet juist de andere kant op, door in te spelen op de eigen verantwoordelijkheid van ouders, leerkrachten en hoofden."

In protestants-christelijke kring was al eerder een soortgelijk principe ontwikkeld "souvereiniteit in eigen kring", wat althans op de protestants-christelijke scholen hier veel beter functioneert. Behalve onderwijs welke andere groepen in de maatschappij zouden hun voordeel kunnen doen met een ethische heroriëntatie?

Prof.dr.J. de Tavernier tijdens zijn lezing in de aula van de universiteit van de Nederlandse Antillen, ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum van de encycliek Rerum Novarum.

Maar hoe kunnen we er nu voor zorgen dat dit individualiseringsproces inzake waarden en normen niet afglijdt naar een plat egoïstisch individualisme?

"Door de dialoog over de verschillende waarden en normen op gang te brengen en deze levend te houden. Door gezamenlijk te zoeken naar een consensus. Niet door dit voor te schrijven van bovenaf, maar door gezamenlijk te denken van binnenuit. Iedereen staat van huis uit binnen een bepaald traditieverhaal. En de ethiek begint dan bij diegenen die interesse betonen voor negatieve contrastervaringen in situaties die te doen hebben met menswaardigheid of mensonwaardigheid."

"Situaties die door mensen ervaren worden als manifest onethisch. Vanuit deze ervaringen ga je nadenken en ontwikkel je een kritische ethische gesteldheid."

In het laatste nummer van Concilium staat een artikel van uw hand getiteld: 'Buiten de Wereld geen heil'. Daarin wijst u op de absolute noodzaak dat theologen (en ethici) weet moeten hebben van de eigen rationaliteit en wetmatigheid van het probleemgebied dat hij of zij ter sprake wil brengen.

"Zeker. Als je bij voorbeeld iets wilt doen aan de drugsproblematiek, dan zal je vanuit de ethiek niet kunnen volstaan met vast te stellen dat het geen goede zaak is.

"Tal van groepen zouden zich hier doorlopend mee bezig moeten houden."

Hoe zou je zoiets moeten aanpakken?

"Op de Katholieke Universiteit in Leuven merkten we dat het heel moeilijk is om hoogleraren te dwingen vanuit een bepaald geloof- of waardenpakket te praten. We zijn toen begonnen met het opzetten van ethische centra ter bemiddeling tussen enerzijds de katholieke waarden en anderzijds de vakspecialisaties."

"Zo hebben we nu een goedlopend centrum voor biomedische ethiek. Niet door de medische wereld voor te schrijven dit mag wel, dat mag niet; maar door vragen te stellen bij de macht van de arts en bij de nieuwe ontwikkelingen rondom 'menselijk leven'. We hebben een centrum voor techniek en ethiek; voor recht en ethiek waarin de verhouding moraliteit versus legaliteit aan bod komt; een centrum voor economie en ethiek waarin dus zaken aan de orde komen die ik deze twee weken ook op Curaçao behandeld heb zoals markteconomie en ethiek; business-ethiek; marketing en ethiek; arbeid en ethiek; en dan de grootste branche, waarin we het eerst gevorderd zijn, de politieke en sociale ethiek waarin opgenomen de verklaringen van de mensenrechten en de toepassingen; de democratie en haar kwetsbaarheid etc."

Curaçao heeft niets van dien aard. Zou elke zichzelf respecterende maatschappij eigenlijk een eigen faculteit voor ethiek moeten hebben om het hele proces van waarden en normen te begeleiden?

"De ervaring heeft ons geleerd, dat het efficiënter is om binnen de studierichtingen zelf ethische centra op te zetten, waarop als het even kan mensen werken die zelf het vak gestudeerd hebben. Mensen met een dubbele opleiding dus. Bij voorbeeld juristen die ook ethiek gestudeerd hebben of artsen die na hun studie nog eens ethiek zijn gaan doen; mensen die zowel politieke wetenschappen als theologie gestudeerd hebben."

"Alleen met economie zijn we nog niet zover, maar dat komt wel. Bij dit systeem kunnen de mensen van binnenuit het vak relevante ethische vragen stellen. Dat is de ideale structuur en de ontwikkeling gaat onherroepelijk in die richting."

U bent deze keer speciaal gekomen om colleges te geven over de relatie tussen ethiek en economie ter gelegenheid van 100 jaar Rerum Novarum. Toch bestaat bij veel mensen het gevoel dat ethiek en economie een contradictio in thermis is en dat die twee begrippen elkaar afstoten in plaats van aantrekken.

"Er wordt inderdaad gezegd dat markteconomie immoreel werkt. Dat het een jungle is gebaseerd op het recht van de sterkste. Toch denk ik dat er een aantal waarden te noemen zijn die positief zijn ten aanzien van de markteconomie. Waarbij ik echter direct wil toevoegen, dat de markteconomie geen rechtvaardigheid in de samenleving nastreeft. Wat zijn die positieve waarden?"

"- Ik denk dat de markteconomie wel beter dan de planeconomie er in slaagt, in de basisbehoeften van de mensen te voorzien en een productversificatie door te voeren."

"- Een tweede waarde is, dat concurrentie kostendrukkend werkt. Monopolies zijn altijd duur. Vergelijk de prijs van een KLM ticket naar Curaçao waar de KLM een kwasie-monopolie heeft, maar met die naar Californië waar dat niet het geval is."

"Anderzijds is het natuurlijk wel zo dat de vrije markt tendeert naar een grotere ongelijkheid en het mechanisme bestendigt dat armen armer en rijken rijker worden. Als tegenwicht voor de rechtvaardigheid in de samenleving heb je dan politici nodig, die hun onafhankelijkheid t.a.v. het bedrijfsleven bewaren en de vrije markteconomie ombuigen naar een sociale markteconomie."

Dat stelt dus zeer hoge ethische eisen aan de politici.

"Ongetwijfeld, in die zin dat zij ordenend moeten handelen door te reguleren en te sanctioneren. Want de markteconomie heeft haar specifieke morele kwaliteiten, maar de moraliteit van de markt is beperkt. Zij moet worden aangevuld door een politiek-economische ethiek die het algemeen belang nastreeft."

Hoe zou U de taak van de politici willen samenvatten?

"-Zij kunnen ongelijkheid bestrijden door herverdeling van bezit via de belastingen en door te zorgen voor goed onderwijs voor iedereen."

"- Politici kunnen als ze dat willen economische activiteiten spreiden door kleine en middelgrote ondernemingen te stimuleren en hierbij het evenwi[cht] bewaren tussen binne[n-] en buitenlands kapita[al].

"- Tot slot hebben d[e poli]tici de plicht te zorg[en dat] een aantal zaken bui[ten de] competitie blijven d[oor bij] voorbeeld arbeid[s]waarden als minimu[m...] 40-urige werkweek, [veilig]heidsvoorschriften e.d. [in de] wet te verankeren."

Curaçaose ecologen [...] opwerpen dat met de [...] van de olieindustrie [...] begin van de twintigst[e eeuw] de economische groei te[n koste] is gegaan van de mens [en het] milieu.

"In de westerse ethiek [zijn] drie argumentaties v[oor]men in deze situati[e] kunnen gebruiken."

"- Allereerst van [de] *plichtenethiek;* "De ve[rvuiler] betaalt!" Dit wordt da[n aan]gevoerd als het enige [juiste] en onpartijdige princ[ipe voor] het beoordelen van [milieu]verontreiniging."

"- Maar vanuit de [...] *thiek* kun je hier t[...] vraag stellen of het n[iet] recter is om de con[sument] ook aan de milieuko[sten] laten meebetalen. L[...] producent (olieindust[rie] [...] de consument (de aut[o...] samen, naar verhoud[ing de] kosten voor een milie[u...]delijke productie drag[en."]

"- Ik persoonlijk vi[nd deze] benadering nog te ong[enuan]ceerd en opteer vo[or een] *rechtvaardigheidsmod[el...]* vuiling treedt slechts [...]delijk op in wisselen[de con]centraties en combina[ties."]

"- Dus moeten we u[itgaan] van een globale beoo[rdeling] van die graad van ver[vuiling] die het milieu i[n een] bepaalde streek [kan] dragen."

"- Daarna moeten [de] totale kosten bereken[d voor] een gezond milieu v[oor de] gemeenschap."

"- Om vervolge[ns te] bekijken welke verdee[lsleutel] gehanteerd moet wor[den om] deze kosten rechtvaa[rdig te] verdelen over alle led[en van] de gemeenschap om[dat ook] via werkgelegenheid e[n spin-] off activiteiten ook i[edereen] geheel meeprofiteert."

"Deze drie opinies s[taan] elkaar niet tegen m[aar] zijn evenmin identi[ek...] illustreert de huidige [...]teit in ethische argu[menta]ties binnen de samen[leving."]

Wanneer begint het w[erk van] een ethicus binnen een [onder]neming?

"Bij ons in België is [...]leden een bureau gest[icht dat] zichzelf heeft voorges[teld als] ethisch-consulenten. [...] opgezet door jonge [...] die ethiek gest[udeerd] hebben en de helpend[e hand] willen reiken bij e[thische] problemen in bedrijv[en."]

"Het werk van de [...] begint pas als er geen [spon]tane consensus best[aat in] een bedrijf over de [...]baarheid van bepaald[e prak]tijken of wanneer een [...]alde praktijk uit het [...] leven in tegenspraak [is] met de grondwaarden [...] grote morele en rel[igieuze] tradities waardoor de [onder]nemers in geweten[snood] kunnen komen."

"Een van de instru[menten] daarbij is het opzett[en van] bedrijfscodes."

Wat is nu de waarde v[an deze] codes in de praktijk? [Slagen] zij erin het onethische [gedrag] van personeelsleden [te ver]minderen en het mo[...]maat van de onderne[ming te] verbeteren?

"Uit verschillende stu[dies] [bli]jkt dat topmanagers e[r] waarde aan hechten. [...] andere kant hebben e[...]sche onderzoeken aan[getoond] dat codes minder e[...] zijn dan doorgaans [wordt] aangenomen, tenzij [...] werkelijk invoert en a[...]baar maakt. Steeds [meer] bedrijven gaan hier to[e over] vanuit een welbegrepen [eigen]belang. Ethiek in deze [...] dan een managemen[t-tech]niek geworden, wa[arbij] morele deugden ten d[ienste] staan van de rentabilit[eit."]

"Het zou echter een [...]ming van de ethiek [...]kenen indien zij zich [tot de] moraal van het eigenb[elang] zou beperken en haar [...] zou herleiden tot een [...]merende functie. De [ethi]sche inbreng van de ethi[cus is] noodzakelijk om over [het] eigenbelang en de be[...]heid van het louter econ[omi]sche denken heen, te zo[eken] naar de beste oploss[ing...]

Met proza, poëzie en illustraties

'Steigers': bonte notities n.a.v. 50-jarig bestaan PSC

R GELEGENHEID van het vijftigjarig bestaan van t Peter Stuyvesant College heeft de school weer een ek uitgegeven. Dat boek is getiteld: Onderwijs in de igers en werd samengesteld door twee docenten n de school Aart Broek en Christa Roose. Vijfen-intig jaar geleden bij het 25-jarig bestaan van de hool werd ook een boek uitgegeven, Skein, een zeer ede documentaire met teksten en foto's over de schiedenis van de school. De twee samenstellers n het nieuwe boek vonden Skein "niet te evenaren, at staan te overtreffen", en hebben zich daar dan k niet aan willen wagen. Zij hebben gezocht naar n andere vorm en inhoud van een herdenkingsboek. als zij zelf zeggen: "Het onderwijs is volop in weging en onderhevig aan scherpe kritiek. dereen heeft een mening over hoe goed het was, hoe echt het is, hoe veel slechter het zal worden, dan wel e goed het zou kunnen zijn of dient te worden."

= door Nel Casimiri =

Om die reden hebben zij verse personen benaderd voor het boek een opstel schrijven waarin onder-saangelegenheden vanuit n beroepsperspectief uden worden belicht. Zij opten daarbij dat men de legenheid zou aangrijpen n duidelijke mening naar ren te brengen. De per-nen die om een opstel gev-agd werden zijn op de een andere manier verbonden weest) met het PSC, als d-leerling, als oud-docent bij voorbeeld als vakbond-man. Enkelen van hen bben die gelegenheid inder-ad benut, maar anderen ken toch te voorzichtig. houden zich liever op de akte. Dat heeft uiteraard samenstellers zeer ver-oten, al waardeerden zij k de moeite die deze opstel-hrijvers toch namen om de vraagde tekst in te veren. Weer anderen loofden namelijk wel, maar oduceerden niets. Er zijn ok literaire bijdragen opge-omen, proza en poezie, die ene keer wel de andere er slechts zijdelings een and met het onderwijs laten elen.

AFBEELDINGEN

et boek bevat niet alleen eksten maar ook afbeel-ingen van kunstwerken die oor oud-leerlingen of oud-ocenten van het Stuyvesant ijn gemaakt. Het is dus een eer afwisselend boek eworden, dat inderdaad niet vergelijken is met Skein, aar een eigen waarde heeft. r hebben 41 mensen een ijdrage aan geleverd, naast et voorwoord van de rector n de inleiding van de samen-tellers. Het werd gedrukt ij de Curaçaosche Courant, e lay-out is van Aart Broek, Christa Roose en Angele Nico-ina-Perri. Op de omslag, een ntwerp van Carl van der Meulen, is een schilderij afge-beeld van Annemiep Oltheten, getiteld *Kranen*, dat mooi aansluit bij de stei-ers die we genoodzaakt zijn te gebruiken om ons onder-wijs weer op peil te brengen.

MOEILIJK

Een beschrijving geven van een zo divers boek is moei-lijk. Dat gaat het makke-lijkst met de illustraties, de vrolijke olieverfpanelen van Jose Maria Capricorne, met vrouwen met bloemen of met een vogel, of de houtsculp-turen van Dineke van der Geest, de vagere vrouwfi-guren van Arie Damen, de tekeningen van Annemiep Oltheten of het schilderij van Saba van Wine Fransen, geven een goede indruk van een scholengemeenschap. Hoewel ze allemaal zich uit-drukken in een vorm van beeldende kunst zijn ze niet met elkaar te vergelijken.Het is een gemeenschap van indi-viduen die juist daarom hecht kan zijn.

Het boek opent met een lang artikel van Anco van der Woude, waarin hij de geschiedenis verhaalt van het schoolgebouw. Hij begint zijn betoog met het begin van de school, dus van de eerste A.M.S. in Punda, later van de Wilhelmina- en Hendrik-school om dan uit te komen bij het huidige gebouw aan de Schottegatweg. Wel merkt Van der Woude op: "Er zal hier geen aandacht worden besteed aan de uitbreidingen waarvan het P.S.C.-gebouw in latere jaren veelvuldig het slachtoffer werd. Met uitzon-dering van de lokalen die halverwege de jaren zestig in het verlengde van de zuid-west vleugel werden gebouwd, zijn de uit- en nieuw-bouw en de 'tijdelijke' barakken ware verkrach-tingen van het oorspronke-lijke ontwerp dat beschouwd moet worden als een hoogte-punt uit de moderne Cura-çaose architectuurgeschie-denis." Van der Woude bedt zijn geschiedenis van het schoolgebouw in in een over-zicht van die architectuurge-schiedenis van de laatste vijftig jaar en illustreert dat met vele voorbeelden van andere huizen en vooral met veel fotomateriaal.

INDRUK

Om een indruk te geven en vooral om belangstellenden, leerlingen en oud-leerlingen wat nieuwsgierig te maken naar dit boek, dat deze week tijdens een plechtigheid in Centro Pro Arte werd aange-boden, volgen hier wat citaten uit de opstellen:

Olieverf van Jose Maria Capricorne uit 1989 welke als titel meekreeg: Lady.

Bas de Wit, een oud-leerling, haalt herinneringen op: "We deden ook mee aan de jaar-lijkse aubade op koningin-nedag in Fort Amsterdam, waar we ons als enige gemengde groep wel wat lum-melachtig voelden. We hoefden echter niet met vlag-getjes te zwaaien. We voerden een spandoek met A.M.S., voorafgegaan door een vaandeldrager. En dat terwijl de Zusters van Roo-sendaal al 100 en de Fraters van Tilburg al meer dan vijftig jaar de bokjes keurig van de geitjes gescheiden hadden weten te houden. Hier stond tegenover dat wij bij het bezoek van Juliana -toen nog prinses - met drie leerlingen als delegatie van het Middelbaar Onderwijs de trappen van het bordes mochten bestijgen om Hare Koninklijke Hoogheid de zoveelste hand te drukken."

Bouke Jagt doet hetzelfde als oud-leraar: "Maandagoch-tend ging het lesgeven hape-rend. Als ik niet uitkijk, word ik zelf zo'n karikaturale leraar met vaste grapjes, gemakzuchtig dicteren en gedachteloos doorpraten. De weidse binnenplaats baadde in het zonlicht, de hoge palmen naast het lokaal rit-selden in de passaat, maar ik kon de klas moeilijk voor-stellen een eindje te gaan wandelen. Stel je voor dat je zonder gedegen kennis van het voorzetselvoorwerp de maatschappij in moet!"

Errol Cova schreef een zake-lijk opstel over de geschie-denis en het belang van de onderwijsvakbond en eindigt aldus: "Er bestaan dus twee belangrijke sporen in het tegenwoordige onderwijsbe-leid, te weten het creëren van de nodige materiële con-dities zoals herstructurering van de rechtspositie via de paritaire commissie en, ten tweede, een volwaardige aanzet tot een onderwijsver-nieuwingsbeleid op Curaçao. Dit laatste is, zoals gezegd, neergelegd in de preambule van het protocol van consen-suspunten van de Kumbre di Enseñansa, georganiseerd door het bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao, op 29 april 1989 in het ITC te Curaçao. De onderwijsvak-bond ziet, zo zal duidelijk zijn geworden, met het nodige vertrouwen de toe-komstige ontwikkelingen tege-moet en zal zich volledig inzetten daaraan zijn bij-dragen te leveren."

Van James Schrils werd een fragment opgenomen uit: "Een democratie in gevaar." Een verslag van de situatie op Curacao tot 1987.' Uit dat fragment dit kleine citaat: "Om te beginnen hebben wij al heel lang het Nederlandse onderwijssysteem bij ons toe-gepast. In de koloniale tijd legden de autoriteiten ons Nederlandse ideeën op, maar sinds 1951 nemen wij moge-lijke vernieuwingen binnen het Nederlandse onderwijs-systeem vrijwillig (en klak-keloos) over. Binnen dit sys-teem worden kinderen al vanaf hun twaalfde jaar gedwongen een bepaalde rich-ting op te gaan."

30 MEI

Harold Hollander schrijft over de Antillianisering van het middelbaar onderwijs waarover hij onlangs ook in de Napa zijn mening gaf. Zijn opstel begint als volgt: "Op 30 mei 1969 trok de stoet stakende ontevredenen langs het Peter Stuyvesant College. In Central Made-reinse werd geplunderd; vooral de afdeling sterke drank moest het ontgelden. Nadat ik in de vroege och-tenduren met enkele oudere studenten van de afdeling Pedagogische Academie van het P.S.C. op Post V het begin van de mars had aan-schouwd en gezien had dat door de massa hardhandig werd opgetreden tegen enk-ele blanke onderaannemers op de raffinaderij, haastte ik mij naar de toentertijd nog overheersend blanke, elitaire school om de schoolleiding ertoe te manen de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen. Door mij werden don-kere oudejaarsstudenten van de Pedagogische Academie naar de ingang aan de Schot-tegatweg gedirigeerd. Jeffrey Corrion, Hugh Lopes, Uchi de Freitas en anderen vingen de voorlopers op; de gemoederen waren al aardig verhit door de whisky van Central Madereinse en het was te danken aan de over-redingstactiek van deze stu-denten dat het P.S.C. ges-paard bleef."

Toos Smeulders richt zich op haar stokpaardje: de taalpro-blematiek. Een citaat: "We kunnen ons afvragen in hoe-verre de redenen die bij de opening van de middelbare school in 1941 geldig waren om het Nederlands te han-teren als instructietaal thans nog opgaan. Door verre-gaande socialisering van het onderwijs zijn de leerlingen nu afkomstig uit alle lagen van de bevolking. Meer dan vroeger maken ook Antil-lianen, die als moedertaal het Papiamentu hebben, deel uit van het lerarenkorps. Mede hierdoor wordt op school minder Nederlands gesproken, verstaan en begrepen. Het huidige mid-delbaar onderwijs kabbelt echter rustig voort op de eertijds genomen beslissing het Nederlands te laten dienen als voertaal."

Ook Henri Lauffer die schrijft over de bursalen en de SSNA noemt de taalpro-blemen van de studenten, maar heeft ook een gerust-stelling voor hen: "Doe je uiterste best het Nederlands zo goed mogelijk onder de knie te krijgen, en werk daar voortdurend aan. Ter gerust-stelling: Het Papiamentu raak(t) je nooit kwijt."

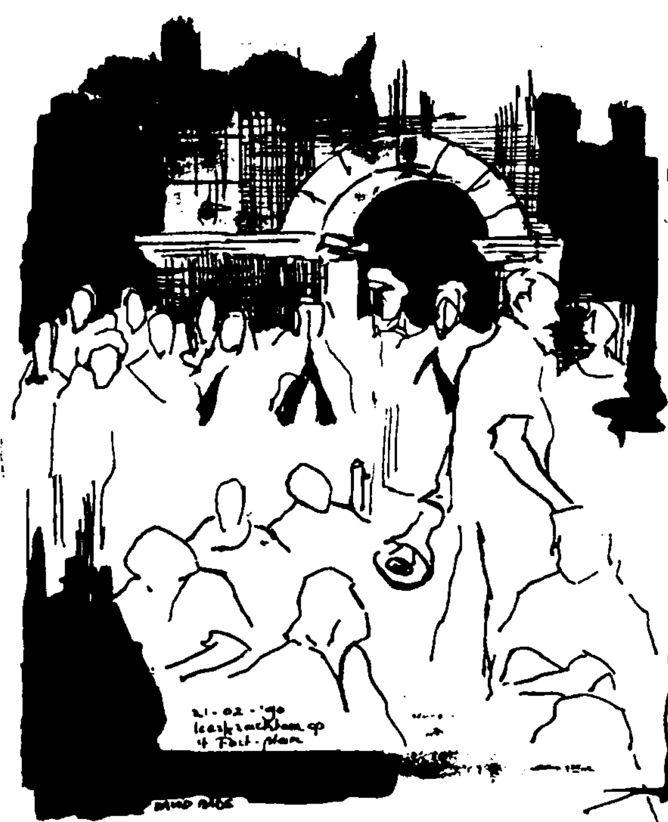
Ook voor Jules de Palm vormden de bursalen in Neder-land jarenlang een zorg, waar-over hij graag herinneringen ophaalt: "Het liefst had ik hem mijn kantoor uitge-smeten maar zelfs de vloek die me op de lippen brandde, slikte ik in. "Mi ta kere mio bo bai",zei ik, waarop hij langzaam naar de deur liep, mij volkomen ontdaan ach-terlatend."

En Frank Stüger, rechter en oud-leerling van het PSC, pleit voor een betere gebruik-making van de openbaar-heid van het recht: "In het kader van het vak maat-schappijleer hebben vele scho-lieren reeds de '21 trapi' beklommen en zittingen bij-gewoond. Voor een meer struc-turele opzet denk ik aan de samenstelling van een les-senpakket dat door het Open-baar Ministerie en het Hof zou kunnen worden samen-gesteld in samenwerking met het Departement van Onder-wijs en met onderwijsge-venden."

Rene Römer stelt zich de vraag:

"Gaat er van de politieke cultuur zoals die zich in onze samenleving manifesteert, met name van het systeem van politieke patronage, een demotiverende of motive-rende werking uit op degenen die bij het onder-wijs betrokken zijn, in casu de leerlingen, leraren en ouders?" en ook hij wijst naar het *Kompromiso Nashonal*:

"Leerlingen missen de boot, niet door gebrek aan intelli-gentie, maar omdat sociaal-culturele aansluiting ont-breekt. In een ander verband heb ik hierop reeds de aan-dacht gevestigd. Ik kan niet aan de indruk ontkomen dat de politieke leiders tot voor kort geheel voorbij zijn geg-aan aan dit probleem. Het ziet er naar uit dat binnen het kader van het beleids-rapport *Kompromiso Nashonal* daar systematisch aan gewerkt gaat worden."

Tekening van David Bade voorstellende aktievoerende leerkrachten op het Fortplein.

Gladys do Rego is feministe en een jaar verbonden geweest aan het PSC. 'Een seizoen als gastarbeidster', noemt zij het zelf. Zij vraagt zich af: "Is heel misschien een van de meisjes intussen ook feministe? Voelt zij zich ook zo machteloos als niet alleen mannelijke leerlingen maar zelfs vrouwelijke leer-lingen en collega's haar luid-keels of stiekum giebelend begroeten met 'muhe eman-sipa'? Heeft zij kunnen vol-harden in haar besluit onge-voelig te blijven voor de druk van de eis dat mannen moeten worden toegelaten in haar vrouwenclub en ijzig kalm onder de betichting van omgekeerde discriminatie? Bloedt haar hart ook zo om al die vrouwen van haar generatie en de mijne wier pijn zo totaal is en zozeer een gegeven dat ze zelfs niet beseffen: dit is pijn...?"

Suzanne Römer zet de rechten en plichten van de leerlingen op een rijtje en John Gorsira heeft als onder-werp 'Jeugd en strafrecht'. Hij vraagt zich af welke rol de school kan spelen bij de preventie van de jeugdcrimi-naliteit.

De titel van het opstel van Bart de Boer luidt: Kan de homo sapiens het menselijk milieu overleven? Daarin ver-telt hij o.a. "Tien jaar geleden werd mij door een Curaçaose 'wela' van 60 jaar uitgelegd wat de verschil-lende strofen uit de zang van de chuchubi betekenden, welke vlinder de dood voor-spelde en welke vlinder je juist moest 'lezen' om te weten welk nummer je moest kopen. Men wist het verschil tussen de cactussoorten 'datu' en 'kadushi', men wist wan-neer de shimaruku vruchten had, welke kruiden je moest gebruiken bij welke aandoe-ningen, waar de prikichi broedde en waar de leguaan zijn eieren legde. Men leefde milieu-bewust. Als men houts-kool wilde maken, werd niet de hele boom omgehakt zoals nu. De dikke takken werden afgezaagd, waarna de boom met rust gelaten werd, zodat nieuwe takken zich konden ontwikkelen."

Lionel Capriles, als zakenman en oud-leerling geeft zijn visie op het onder-werp 'arbeidsmarkt en onder-wijs', waaruit:

"Tussen deze beide bestaat een zeer nauwe relatie daar het onderwijs leerlingen tot verantwoordelijke en zelfstan-dige mensen moet opleiden en hen moet voorbereiden op een toekomstige baan. Wan-neer wij een vergelijking maken tussen het onderwijs hier en dat in de ons omrin-gende landen, dan moeten wij zonder twijfel constateren dat wij het hier niet zo slecht doen - ondanks alle kritiek van de laatste jaren op het onderwijs in ons land."

Beatriz Scoop onderzoekt de school als organisatie. Wat zijn de doelstellingen van een onderwijsinstituut?

Diana Henriquez is al vanaf 1968 actief in het Prinses Wilhelmina Fonds, dat o.a. kankerpatiënten bijstaat en begeleid, maar ook preven-tief werkt via voorlichtings-programma's. Jaarlijks brengen zij daartoe een bezoek aan de scholen.: "Dia mi a bira mas grandesito tabata permitimi bai huntu ku un amiga di kas pa kas den Skalo pa kolektá. Un ta karga e bleki e otro e kusinchi. For di e tempu ei nos a bin siña ku den mundo aki tin hopi sorto di hende. Esnan generoso ku ta duna ku plaser i hasta te ofresé pa drenta sinta i tuma un limo-nada i esnan miskina ku ta manda un kriá ku respondi ku nan no ta na kas."

Castro Mercalina gaat het openbaar onderwijs bijzonder aan het hart: "De openbare school wordt vaak gezien als een instituut waar niets mag. Integendeel! 'Alles' wat niet indruist tegen de openbare orde en goede zeden. 'Alles' wat niet in strijd is met het fatsoen, mag, of beter, behoeft. Dit houdt onder meer in dat men rekening moet houden met andersden-kenden die de openbare school bezoeken. Vele confes-sionele scholen weren anders-denkenden, waardoor ze zijn aangewezen op de openbare school. Deze andersden-kenden kunnen onder andere joden, moslims, atheïsten, humanisten, Jehova's getuigen, zevende dagsadventisten, commu-nisten en mormonen zijn. De moslim moet rustig de Ramadan in acht kunnen nemen. De jood moet Grote Verzoendag kunnen vieren en de adventist moet op zaterdag zijn godsdienstige verplichtingen zonder enig beletsel kunnen volbrengen. De Jehova Getuige moet ont-zien worden met betrekking tot de kerst- en verjaardags-viering. De leraar aan de openbare school moet eigen-lijk op de hoogte zijn van alle belangrijke godsdienstige en maatschappelijke stromingen in de samenleving wil hij de leerling kunnen begrijpen."

Marijke Schweitz en Saskia Smit schrijven over de lessen Sexuele Vorming die zij gaven op het PSC en spreken hun bezorgdheid uit over de voortgang van dat project: "Deze positieve reacties van ouders (en leerlingen) ten spijt, op het PSC is sexuele vorming gedoemd een stille dood te sterven indien de voorwaarden voor uitvoering van een programma niet (op korte termijn) worden gerea-liseerd."

Het vak computerkunde op de school krijgt aandacht van Gilbert Cijntje: "De afgelopen 50 jaar heeft het Peter Stuy-vesant College zich veel-vuldig doen kennen als een vooruitstrevende, innover-ende en dynamische school. Ook op het gebied van de toepassing van informatie-technologie binnen het onder-wijs kan het PSC een voor-trekkersrol spelen."

En de homofilie staat cen-traal in het interview met Felix de Rooy: "De beeldvor-ming van zwarten binnen de homosexuele en heterose-xuele wereld is gelijk. Ik zie dat als de schizofrenie van de westerse maatschappij. Het negrofiele en het negro-fobe; de aantrekkingskracht en de afstoting."

Tenslotte bevat het boek nog een uitgebreid artikel over kindermishandeling. In het buitenland wordt steeds meer over dit vaak verzwegen onder-werp gepubliceerd. Ook op Curaçao komt het voor. Er wordt niet of weinig over gepraat. Dit is een van de eerste publicaties waarin kin-dermishandeling, ook op Curaçao, aan de orde wordt gesteld.

De keuze van citaten is wil-lekeurig en alleen bedoeld om nieuwgierigheid op te wekken. Er staan geen citaten uit literaire teksten, zoals die van Sjiem Sjollema, Pierre Lauffer of Boeli van Leeuwen. Van hen vormt de tekst meestal zo'n geheel dat een los citaat naar mijn mening juist zonde is. Die teksten moet men in zijn geheel lezen. Dat geldt ook voor de gedichten, die in de bundel zijn opgenomen, gedichten van Klaas de Groot, Lucille Haseth, Walter Palm, Carel de Haseth, Frank Martinus Arion en Gibi Bacilio. Een gedicht is een eenheid van klank vorm en tekst en moet in zijn geheel genuttigd worden.

ONDER DE LOUPE

Ruimtevaart op zegels

= door Victor Hafkamp =

DE PLANETEN VAN ons zonnestelsel en de ruimteschepen die vanaf de aarde naar die hemellichamen werden gelanceerd vormen het thema van een postzegelboekje dat de Amerikaanse posterijen 1 oktober in omloop brengen als bijdrage aan de nationale maand van de filatelie. De post in de Verenigde Staten doet er veel aan om te proberen meer landgenoten tot het verzamelen van postzegels te brengen. Allerlei manifestaties, waarbij de aantrekkelijkheden van de hobby worden benadrukt, moeten het legioen verzamelaars doen groeien. De vorige postzegelmaanden hebben de Amerikaanse posterijen misschien wat meer verzamelaars, maar in elk geval meer inkomsten opgeleverd. De speciale uitgiften voor de 'national stamp collecting month' trekken veel belangstelling en zijn aan de prijzige kant. Dat is ook het geval met het boekje met de tien verschillende planeten dat de koper 5.80 dollar kost.

De tien zegels van 29 cents zetten op een rij: Mercurius met de Mariner 10, Venus met de Mariner 2, de aarde met de Landsat-satelliet, de maan met de lunar orbiter, de planeet Mars met de Viking Orbiter, Jupiter met de Pioneer 11, Saturnus, Uranus en Neptunus allen met de Voyager II en tenslotte Pluto dat tot dusverre nog niet door enig ruimteoestel is bezocht. In elk boekje zitten twee zegels van elke waarde. De zegels worden in Amerika aan de man gebracht door de posterijen en Paramount Home Video dat de 25ste verjaardag van 'Star Trek' viert. Met Leonard Nimoy (Mr. Spock) als woordvoerder is het thema van de nationale campagne 'Journey to a new frontier... collect stamps'. Het postzegelboekje wordt 1 oktober officieel ten doop gehouden in Pasadena in Californië. Die plaats is natuurlijk niet toevallig gekozen. Zoals bekend is daar een ruimtevaartcentrum en worden daar de Amerikaanse ruimtesondes gebouwd.

CISKEI

Het zonnestelsel is ook het thema van een nieuwe permanente serie van Ciskei, een van de thuislanden in zuidelijk Afrika. De 15 zegels, van 1 cent tot en met vijf rand, laten behalve komeetkernen en meteorieten ook de planeten Mercurius, Venus, Mars Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus, Pluto en natuurlijk zon, maan en aarde zien.

Het verzamelen van zegels met het zonnestelsel en de ruimtevaart als onderwerp is inmiddels een flink karwei geworden, want er komt nogal wat uit op dit gebied. De landen van de CEPT, de Europese Conferentie voor Post en Telecommunicatie, gaven deze zomer alle zegels uit met als thema 'Europa in de ruimte'. Omdat voor het eerst vijf Oosteuropese landen ook meededen, kwam het totale aantal zegels van veertig postdiensten op 85 stuks. Daarbij inbegrepen de beide zegels van Turks Cyprus dat niet tot de CEPT behoort en waarvan de uitgifte door de wereldpostunie (UPU) als illegaal worden beschouwd.

De verzamelaars trekken zich daar overigens weinig van aan. Er zijn zelfs speciale albums voor de Turks-Cyprische zegels. De zegels van Turks Cyprus (beide 2000 pond) werden in een velletje verwerkt met op een vignet naast de zegels de afbeelding van de raket Ariane 5. Onder Europa CEPT 1991 de vermelding ESA, Europese Ruimte Agentschap.

Oostenrijk gaf behalve een Europazegel met het ruimtethema ook nog een zegel van negen schilling uit, waarop aandacht voor de eerste ruimtereis van een Oostenrijkse astronaut, samen met twee Russen. De reis staat voor 2 oktober op het programma. De uitverkorene voor de grote reis is aan Oostenrijkse kant ir. Franz Viehböck, dertig jaar oud. 'Austromir' is de naam van dit Oostenrijks-Russische experiment. Voor de gezamenlijke ruimtereizen van Sovjet-astronauten samen met collega's uit andere landen zijn in de loop der jaren verscheidene zegels verschenen, tot in Cuba toe. De Sovjet-posterijen zijn in hun bestaan koploper geworden voor wat betreft ruimtevaart-uitgiften.

In de dertig jaar dat de mens met de ruimtevaart te maken heeft, schonk de Sovjet-Unie veel aandacht aan de reizen van zijn vele kosmonauten. Onlangs werd aan de eerste kosmonaut ter wereld, de Rus Joeri Gagarin, nog een blokje gewijd van vier zegels van 25 kopeken. Daarop staat Gagarin in vier verschillende uitdossingen. De postdienst van het Vaticaan liet dit jaar de Europa-uitgifte aan zijn neus voorbijgaan, maar heeft toch een bijdrage geleverd die de verzamelaars van het ruimtethema moet aanspreken. De honderdste verjaardag van de Vaticaanse sterrenwacht wordt 1 oktober gevierd met drie zegels (750, 1000 en 3000 lire).

BIBLIOTHEKEN

Het bibliotheekwerk is het thema van twee postzegels die de Nederlandse PTT 1 oktober in omloop brengt. De aanleiding tot de uitgifte is de 200ste verjaardag van de in gebruikneming van de eerste uitleenbibliotheek van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Die 'volksbibliotheek' was een voorloper van het bibliotheekwerk dat Nederland nu kent. De eerste openbare bibliotheek werd in 1892 in Utrecht geopend. Ook dat feit wordt met de uitgifte gevierd. De postzegels van 70 en 80 cent zijn ontworpen door Gerard Warners uit Amsterdam. Op de zegel van 70 cent zien we een opengeslagen boek met een romantisch plaatje van een meisje dat een jongetje voorleest. Op de zegels van 80 cent een rij bibliotheekboeken. De oplage van de zegels is resp. 11.6 en 16 miljoen stuks. Dus u hoeft er niet spoorslags voor naar Nederland te reizen.

HEILIGEN

Verzamelt u heiligen op postzegels? Een misschien wat ongebruikelijk thema, maar een alternatief voor bidprentjes. Sint Ignatius van Loyola, de stichter van de orde der Jezuïeten, werd 500 jaar geleden geboren op het kasteel van Loyola in Azpeita in Spanje en stierf in 1556 in Rome. Hij was de jongste telg uit een aristocratische familie, onderscheidde zich als diplomaat en militair, maar kreeg na een verwonding tijdens de Slag om Pamplona een religieuze roeping. Hij werd in 1622 heilig verklaard. Sint Ignatius werd onlangs in zijn geboorteland Spanje al op een postzegel van 25 pesetas afgebeeld. Eerder kreeg hij een plaatsje op een zegel van het vorstendom Liechtenstein (80 rappen) en ook het eiland Malta herdacht de grote heilige op een zegel van 3 cents. Op twee andere zegels werden ook de zalige Maria Adeodata Pisani en Sint Jan van het Kruis afgebeeld (4 en 30 cents).

Het Vaticaan heeft 1 oktober — behalve de zegels voor de sterrenwacht — nog twee exemplaren (1500 en 2000 lire) op het programma staan voor de 500ste verjaardag van de canonisatie (heiligverklaring) van Sint Brigitta die in 1303 in Finsta in Zweden werd geboren. Ze huwde, kreeg acht kinderen en ging na de dood van haar man in het klooster. In 1346 stichtte ze de orde van de heilige verlosser die paus Urbanus de Vijfde in 1350 goedkeurde.

Jersey, een van de eilanden in het Kanaal tussen Engeland en Frankrijk, geeft regelmatig zegels uit met thematische voorstellingen. Maar soms springt er een uitgifte tussenuit. Zoals die van 3 september, gewijd aan diverse hulpprogramma die een organisatie op Jersey op Afrikaanse landen richt. Het gaat om hulp op het gebied van de waterwinning in Ethiopië, huizenbouw in Rwanda, onderwijs in Kenya, bestrijding van melaatsheid in Tanzania, landbouw in Zambia en immunisatie en gezondheidszorg in Lesotho. De plaatsjes die op de diverse hulpprojecten betrekking hebben zijn afgedrukt op zegels van 15, 20, 26, 31, 37 en 44 pence.

Schaken

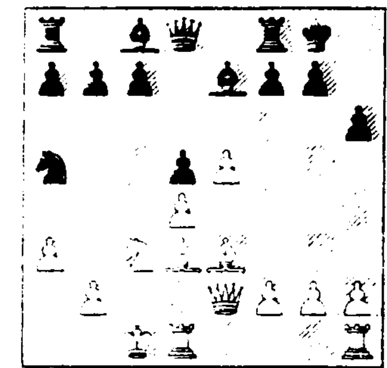
Partijen uit Brussel

= door Jules Welling =

ZOALS DE VORIGE keer beloofd, kom ik in deze rubriek terug op de Kandidatenmatches in de Belgische hoofdstad Brussel, waar onder de vlag van Swift gestreden werd om de vier plaatsen in de halve finales. Jan Timman had het onverwacht gemakkelijk tegen Viktor Korchnoj, die in de tweede en derde partij het punt moest inleveren en er daarna niet meer aan te pas kwam. Hier de twee beslissende ontmoetingen.

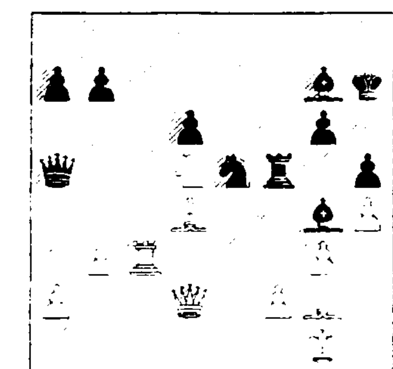
Korchnoj vs Timman, 2 partij.
1. c4 Pf6 2. Pc3 e6 3. e4 d5 4. e5 Pe4 5. Pf3 Le7 6. Dc2 Pg5 7. Pxg5 Lxg5 8. cxd5 exd5 9. d4 Le7 10. Le3 0-0 11. 0-0-0 Pc6 12. a3 Pa5 13. Ld3 h6 14. De2 14. ... b5 15. Lc2 Tb8 16. Dd3 g6 17. Lxh6 b4 18. axb4 Txb4 19. Dg3 Lh4 20. Df4 c6 21. Tde1 Le6 22. Te3 c5 23. Lxf8 Lg5 24. Dg3 Kxf8 25. h4 Lh6 26. h5 g5 27. Pa2 Tb8 28. dxc5 g4 29. Kb1 Pc4 30. Tb3 Pd2+ 31. Ka1 Pxb3+ 32. Lxb3 Da5 33. Td1 Db5 34. Td3 Lf5 35. Txd5 Dxb3 36. Dxb3 Txb3 37. c6 Td3 38. Pb4 Txd5 39. Pxd5 Ke8 40. Pf6+ Kd8 41. f3 gxf3 42. gxf3 Le6 43. Pg8 Lf4 44. h6 Lxe5 45. h7 Kc7 46. f4 Lg7 47. Ph6 Kxc6 48. f5 Lb3 49. Kb1 Kd6 50. Pg4 Ld5 51. Ph6 Ke5 52. Kc2 Kf4 0-1.

Timman vs Korchnoj, 3 partij.
1. e4 e5 2. Pf3 Sc6 3. Lb5 f5 4. Pc3 fxe4 5. Pxe4 Pf6 6. De2 d5 7. Pxf6+ gxf6 8. d4 Lg7 9. dxe5 0-0 10. e6 Te8 11. 0-0 Lxe6 12. Dd3 Dd6 13. Le3 a6 14. Lxc6 Dxc6 15. Pd4 Dd7 16. Pxe6 Dxe6 17. Tad1 Tad8 18. Ld4 Dd6 19. c3 a5 20. h3 b6 21. Le3 c5 22. Tfe1 Te7 23. Te2 De6 24. Db5 Td6 25. Ted2 Td8 26. b4 axb4 27. cxb4 d4 28. bxc5 bxc5 29. Dxc5 Td5 30. Dc4 Ta5 31. Dxd4 Txa2 32. Dd8+ Kf7 33. Txa2 Dxa2 34. Lc5 Tb7 35. Te1 Kg6 36. Dd3+ f5 37. Dg3+ Kf7 38. Df3 1-0.

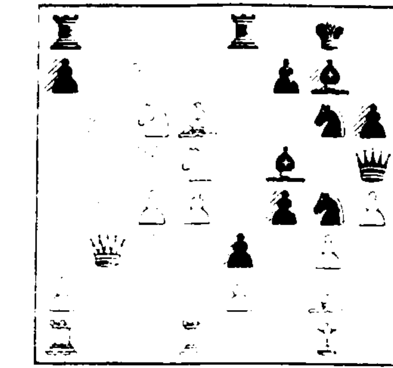
In de halve finale vindt Timman een oude bekende op zijn weg, Arthur Yusupov uit de Sovjet-Unie. Yusupov schakelde verrassend favoriet Vassily Ivanchuk uit. In de vijfde partij deed zich in deze tweekamp een tijdnoodtragedie voor.

Ivanchuk vs Yusupov, 5 partij.
1. c4 e5 2. Pc3 d6 3. g3 g6 4. d4 Pd7 5. Lg2 Lg7 6. Pf3 Ph6 7. c5!? 7. ... 0-0 8. cxd6 cxd6 9. e4 exd4 10. Pxd4 Pc5 11. 0-0 Pg4 12. Tb1 h5 13. Pd5 Ld7 14. h4 Pe6 15. Pxe6 Lxe6 16. Lg5 f6 17. Lf4 Pe5 18. Tc1 Tf7 19. Dd2 Kh7 20. Tc3 Tc8 21. Tfe1 Txc3 22. Txc3 Lg4 23. Le3 Da5 24. b3 f5 25. exf5 Txf5 26. Ld4 26. ... Pf3+?? 27. Lxf3 Lxf3 28. Lxg7 1-0.

De koning kan de witte loper niet nemen vanwege 29. Tc7+ en de zwarte dame valt. Na iedere zwarte damezet is 29. Dh6+ dodelijk. In de achtste en laatste reguliere partij slaagde Yusupov erin zijn achterstand weg te werken en een barrage af te dwingen. Daarin produceerde hij onder enorme druk een waar masterpiece.

Ivanchuk vs Yusupov, 9 partij.
1. c4 e5 2. g3 d6 3. Lg2 g6 4. d4 Pd7 5. Pc3 Lg7 6. Pf3 Pgf6 7. 0-0 0-0 8. Dc2 Te8 9. Td1 c6 10. b3 De7 11. La3 e4 12. Pg5 e3 13. f4 Pf8 14. b4 Lf5 15. Db3 h6 16. Pf3 Sg4 17. b5 g5 18. bxc6 bxc6 19. Pe5 gxf4! Lxd6 Pg6 22. Pd5 Dh5 23. h4 23. ... Pxh4 24. gxh4 Dxh4 25. Pde7+ Kh8 26. Pxf5 Dh2+ 27. Kf1 Te6 28. Db7 Tg6 29. Dxa8+ Kh7. 30. Dg8+ Kxg8 31. Pce7+ Kh7 32. Pxg6 fxg6 33.Pxg7 Pf2! 34. Lxf4 Dxf4 35. Pe6 Dh2 36. Tdb1 Ph3 37. Tb7+ Kh8 38. Tb8+ Dxb8 39. Lxh3 Dg3 0-1.

In de tiende partij maakte hij remise om zich daarmee te plaatsen voor de halve finale. Ivanchuk mag als troostprijs in december tegen Timman uitkomen, en wel in de tiende KRO-match in Hilversum, maar daarin staat behalve 30 mille aan prijzengeld niets op het spel.

De andere halve finale gaat tussen de Engelsman Nigel Short en oud-wereldkampioen Anatoli Karpov. Short bleek over sterkere zenuwen dan Boris Gelfand te beschikken. In de achtste partij, bij de stand 4-3 voor Short, speelde Gelfand op buigen of barsten. Dat ging zo:

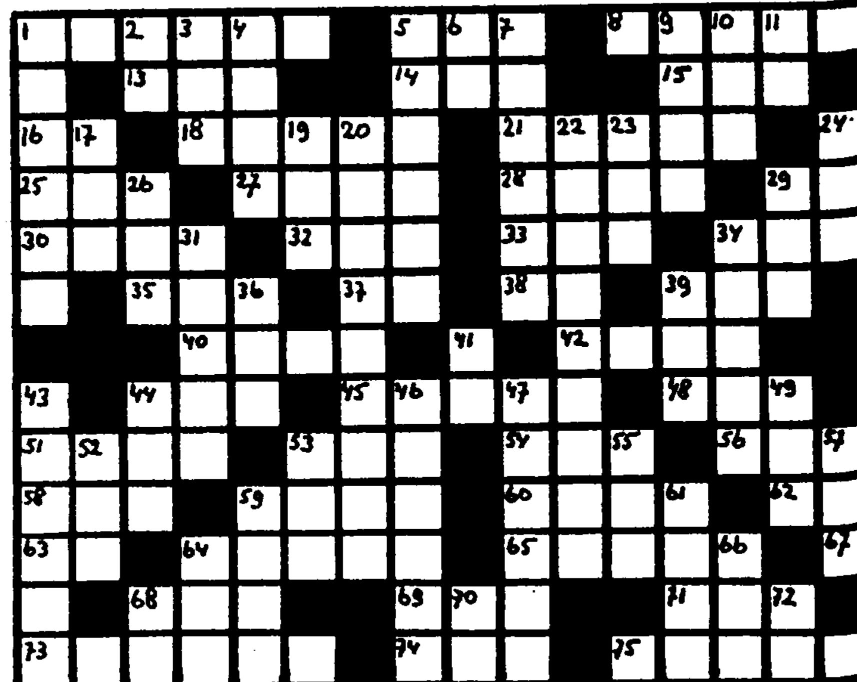
Gelfand vs Short, 8 partij.
1. d4 Pf6 2. c4 e6 3. Pf3 d5 4. Pc3 Pbd7 5. Dc2 Le7 6. cxd5 exd5 7. Lf4 c6 8. h3 Pf8 9. e3 Pg6 10. Lh2 0-0 11. Ld3 Te8 12. Pe5 Ld6 13. f4 c5 14. 0-0 c4 15. Le2 Lb4 16. f5 Pf8 17. Lf3 Lxc3 18. bxc3 Ld7 19. g4 Lc6 20. Dg2 P8d7 21. g5 Sxe5 22. Lxe5 Se4 23. Lxe4 dxe4 24. h4 Kh8 25. f6 g6 26. h5 Tg8 27. Kf2 Da5 28. Th1 Dxc3 29. Tzel Ld7 30. hxg6 Txg6 31. Dxe4 Kg8 32. Dxb7 Dc2+ 33. Te2 Df5+ 34. Lf4 Tc8 35. Df3 c3 36. e4 Da5 37. d5 c2 38. e5 Tc3 39. Dh5 h6 40. e6 Le8 41. Lc1 Dxd5 42. e7 Txg5 43. Lxg5 Df5+ 44. Ke1 c1D+ 45. Lxc1 Txc1+ 46. Kd2 Tc2+ 47. Kd1 Dd3+ 48. Ke1 Dg3+ 49. Kd1 Dd3+ 50. Ke1 Dc3+ 51. Kf2 Dd4+ 0-1.

En daarmee werd het 5-3 voor Short. Exit Gelfand. Oud-wereldkampioen Anatoli Karpov plaatste zich ook bij de laatste vier. Hij elimineerde de Indiër Viswanathan Anand, de grote ontdekking van Brussel. Karpov had over geluk in deze match niet klagen. In de derde partij werd hij in zijn eigen stijl geheel overspeeld door Anand:

Anand vs Karpov, 3 partij.
1. e4 c6 2. Pf3 d5 3. Sc3 Lg4 4. h3 Lxf3 5. Dxf3 e6 6. d3 Pd7 7. Le2 g6 8. 0-0 Lg7 9. Dg3 Db6 10. Kh1 Pe7 11. f4 f5 12. e5 d4 13. Pb1 Pd5 14. Pa3 Lf8 15. Pc4 Dc7 16. a4 P7b6 17. Df2 Pxc4 18. dxc4 Pb4 19. Lf3 Lc5 20. Td1 De7 21. De2 e5 22. c3 dxc3 23. bxc3 Pa6 24. Le3 Lxe3 25. Dxe3 Dc5 26. Dd4 Kf7 27. Tab1 Tab8 28. Tb6 De7 29. Lxc6 bxc6 30. Txa6 Thd8 31. Dg1 Txd1 32. Dxd1 Td8 33. Df3 Da3 34. Kh2 Td7 38. Td8 Tc7 39. c5 Da3 40. Da8 Dxc5 41. Tg8+ Kh6 42. Dd8 De7 43. Dd2 Tc4 44. Dd6 Df7.

En hier speelde Anand 45. Tf8? Hij liet daarmee een schitterende kans liggen, immers 45. Dd8! wint op slag vanwege de mat-dreiging op h4. Ook 45. ..., Txf4 helpt niet vanwege 46. g4 en zwart is uitgepraat. Er volgde nog 45. ..., Db7 46. Dd8, De4 47. Dh4+, Kg7 en remise gegeven. De tweekampen van de halve finales staan voor volgend jaar april op de kalender.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Verdienste; 5. Voor; 8. Ineenstrengelen; 13. Meisjesnaam; 14. Eerwaarde; 15. Plaats in de N.O. polder; 16. Muzieknoot; 18. Woudkoe; 21. Zonder uitzondering; 24. Bijbelse plaats; 25. Steen; 27. Plek; 28. Biersoort; 29. Grof; 30. Gast; 32. Een zekere; 33. Mager; 34. Meisjesnaam; 35. Mannelijk dier; 37. Oude lengtemaat; 38. Beroepshalve; 39. Lokspijs; 40. Afmeting; 42. Overblijfsel; 44. Schil; 45. Spelleiding; 48. Lidwoord; 51. Hemellichaam; 53. Gebouw in Amsterdam; 54. Echtgenoot; 56. Europese hoofdstad; 58. Artikel; 59. Graad; 60. Deel van Sumatra; 62. Schrijfartikel; 63. Muzieknoot; 64. Water in Zuid Holland; 65. Plaats in Duitsland; 67. Voegwoord; 68. Plaats in Drente; 69. Lof; 71. Wapen; 73. Plaats in Friesland; 74. Watering; 75. Plaats in Noord Holland.

VERTIKAAL: 1. Mom; 2. Rondhout; 3. Wereldtaal; 4. Soort hond; 5. Tuinhuisje; 6. Muzieknoot; 7. Ontwijking; 9. Familielid; 10. Bezittelijk voornaamwoord; 11. Naschrift; 12. Walvisachtig dier; 17. Een weinig; 19. Godheid; 20. Doordringend; 22. Grondregel; 23. Deel van het oor; 24. Tijdsaanduiding; 26. Europeaan; 29. Soort; 31. Schatten; 34. Duivel; 36. Dwaas; 39. Noorse godheid; 41. Landbouwwerktuig; 43. Smergel; 44. Schaakterm; 46. Dooier; 47. Elke; 49. Pluis; 50. Weten; 52. Vlaktemaat; 53. Knaagdier; 55. Zangstem; 57. Honingdrank; 59. Kleur; 61. Honingbij; 64. Vertrager; 66. Keurig; 68. Titel; 70. Water in Friesland; 72. Heilige.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van de Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Carla Hermans
Macuarima 120
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur) Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Link

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Zoon; 4. Nederig; 9. Wiel; 12. Falen; 14. Kozijn; 16. Na; 18. Top; 19. Ets; 21. Mijn; 22. El; 23. Das; 25. Berin; 27. Wel; 28. Erts; 30. Benepen; 31. Gade; 32. Aal; 34. Zet; 35. Tapijt; 36. Negen; 38. Bek; 40. Sol; 43. Peer; 45. Gezapig; 48. Tent; 50. Erf; 52. Nodig; 54. Lea; 55. La; 56. Ark; 58. Non; 59. Sen; 61. Er; 62. Slaap; 64. Altijd; 66. Reis; 67. Toendra; 68. Deun.

VERTIKAAL: 1. Zenden; 2. Of; 3. Nat; 4. Nep; 5. En; 6. Entree; 7. Ik; 8. Gom; 9. Wijn; 10. In; 11. Lallen; 13. Lof; 15. Zijn; 17. Aar; 19. Een; 20. Sip; 22. Eed; 24. Sta; 25. Belijden; 26. Nevelig; 27. Wat; 29. Sater; 31. Genot; 33. Lak; 34. Zes; 37. Speler; 38. Bef; 39. Nadoen; 41. Lel; 42. Staren; 44. Era; 46. Zon; 47. Pin; 49. Nee; 51. Dra; 53. Het; 56. Als; 57. Kat; 59. Sla; 60. Nijd; 62. Si; 63. Po; 64. Ar; 65. De.